



NARODOWY
BANK POLSKI

Listopad 2025 r.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r.



Listopad 2025 r.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r.

Opracował:

Departament Systemu Płatniczego przy współpracy
z Departamentem Emisyjno-Skarbcowym

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
tel.: +48 22 185 10 00
faks.: +48 22 185 10 10
www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP
<https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analizy/ocena-funkcjonowania-systemu-platniczego/>

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2025

Spis treści

Spis treści	2
Synteza	4
Informacje wstępne	14
1. Podmioty w systemie płatniczym	15
2. Systemy płatności	17
2.1. Systemy płatności wysokokwotowych	17
2.1.1. System SORBNET2	17
2.1.2. System TARGET-NBP	20
2.2. Systemy płatności detalicznych	22
2.2.1. System Elixir	22
2.2.2. System Euro Elixir	23
2.2.3. System Express Elixir	25
2.2.4. System BlueCash	27
2.2.5. System BLIK	29
2.2.6. Krajowy System Rozliczeń	32
2.3. Porównanie średniej dziennej liczby zleceń i średniej wartości jednego zlecenia w systemach płatności	34
3. Systemy rozliczeń i rozrachunku transakcji papierami wartościowymi	36
3.1. Systemy rozrachunku transakcji papierami wartościowymi	36
3.1.1. System rozrachunku prowadzony przez KDPW S.A.	36
3.1.2. System SKARBNET4	40
3.2. Systemy rozliczeń transakcji papierami wartościowymi	41
3.2.1. Systemy rozliczeń transakcji papierami wartościowymi prowadzone przez KDPW_CCP S.A.	41
3.2.2. System rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych IRGiT S.A.	43
4. Pozostałe elementy infrastruktury polskiego systemu płatniczego	44
4.1. Podmioty świadczące usługi płatnicze	44
4.2. Schematy płatnicze	47
4.3. Bankomaty	49
4.4. Punkty handlowo-usługowe akceptujące karty płatnicze	51
4.5. Usługa <i>cash back</i>	53
5. Rachunki bankowe i bezgotówkowe instrumenty płatnicze	55
5.1. Rachunki bankowe	55
5.2. Bezgotówkowe instrumenty płatnicze	55
5.2.1. Karty płatnicze	56
5.2.2. Polecenie przelewu	60
5.2.3. Polecenie zapłaty	60
5.2.4. Instrumenty pieniądza elektronicznego	60
5.2.5. Innowacyjne instrumenty i usługi płatnicze	61
5.3. Oszustwa dotyczące instrumentów płatniczych	65

6. Obrót gotówkowy	74
7. Działania w zakresie polityki i rozwoju systemu płatniczego	77
7.1. Funkcjonowanie Rady ds. Systemu Płatniczego	77
7.2. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa obrotu gotówkowego	77
7.3. Działania monitorujące i analityczne w zakresie pieniądza cyfrowego banku centralnego	79
7.4. Zagadnienia prawne	82
7.4.1. Krajowe i unijne akty prawne dotyczące funkcjonowania polskiego systemu płatniczego, które były przedmiotem prac w I półroczu 2025 r.	82
7.4.2. Projekty krajowych i unijnych aktów prawnych związanych z funkcjonowaniem polskiego systemu płatniczego przedstawione w I półroczu 2025 r.	84
7.5. Działania w zakresie upowszechniania obrotu bezgotówkowego	86
7.6. Działania na rzecz ograniczenia wykluczenia finansowego	88
7.7. Działania na rzecz SEPA	89
8. Wyniki wybranych badań i analiz w zakresie systemu płatniczego	91
8.1. Zwyczaje płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce: badanie konsumenckie 2024	91
8.2. Analiza opłat i prowizji związanych z korzystaniem z rachunku płatniczego w Polsce (wg danych na dzień 31 grudnia 2024 r.)	93
Wykaz stosowanych skrótów	95

Synteza

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego jest cyklicznym materiałem, przygotowywanym przez Departament Systemu Płatniczego, stanowiącym dla Zarządu NBP podstawę do dokonania okresowej oceny rozliczeń pieniężnych i obiegu pieniężnego, tj. realizacji zadania określonego w art. 17 ust. 4 pkt 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim¹.

W *Ocenie funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r.*, zwanej dalej *Oceną*, przedstawiono główne tendencje i wydarzenia, które wystąpiły w krajowym systemie płatniczym w I połowie 2025 r., jak również dane statystyczne odzwierciedlające rozwój systemu płatniczego w Polsce w tym okresie.

W analizowanym okresie przyjęto regulacje dotyczące funkcjonowania krajowego systemu płatniczego oraz wydano decyzje odnoszące się do wcześniej przyjętych wymogów prawnych w tym obszarze. Są to:

- ustawa nowelizująca przepisy podatkowe², w której m.in. rezygnuje się z wprowadzenia w życie obowiązku zapewnienia integracji kas rejestrujących online³ z terminalami płatniczymi (przez uchylenie art. 19a ust. 3 w *ustawie - Prawo przedsiębiorców*⁴). We wspomnianej nowelizacji przewidziano bezterminowe utrzymanie obecnego, wprowadzonego pierwotnie jako rozwiązanie tymczasowe, obowiązku raportowania przez agentów rozliczeniowych do Szefa KAS danych dotyczących transakcji płatniczych rejestrowanych przez akceptantów na kasach. Przepis dotyczący rezygnacji z obowiązku zapewnienia integracji kas rejestrujących online z terminalami płatniczymi wszedł w życie 1 kwietnia 2025 r.
- decyzja EBC⁵ wydana w związku ze zmianą regulacji dotyczących uczestnictwa niebędących bankami dostawców usług płatniczych w tzw. wyznaczonych systemach płatności⁶. Wspomniana decyzja określa warunki dostępu tych instytucji do systemów płatności prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu (m.in. takie, jak zapewnienie niezbędnej infrastruktury informatycznej oraz wdrożenie środków kontroli w celu ochrony swoich systemów przed nieuprawnionym dostępem) oraz odnosi się do otwierania rachunków w tych

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 2025).

² Ustawa z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług, ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 222).

³ Chodzi o kasy, które łączą się z Centralnym Repozytorium Kas za pośrednictwem sieci telekomunikacyjnej.

⁴ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

⁵ Decyzja EBC (UE) 2025/222 z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie dostępu dostawców usług płatniczych niebędących bankami do systemów płatności prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu i do rachunków w bankach centralnych (EBC/2025/2) (Dz.U. L, 2025/222, 6.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500222).

⁶ Do wyznaczonych systemów płatności (*designated payment systems*) zalicza się takie, które ze względu na swoje znaczenie zostały określone przez państwa członkowskie jako objęte zakresem stosowania dyrektywy SFD i zgłoszone do ESMA zgodnie z art. 10 ust. 1 SFD.

bankach. Ponadto zgodnie z tym dokumentem, nie przewiduje się możliwości oferowania podmiotom niebankowym rachunków przeznaczonych do ochrony środków użytkowników usług płatniczych (*safeguarding*) w systemach płatności obsługiwanych przez banki centralne Eurosystemu. Decyzję tę stosuje się od 9 kwietnia 2025 r. W kolejnej decyzji EBC⁷ przewidziano, że banki centralne Eurosystemu umożliwiają niebankowym dostawcom usług płatniczych składanie wniosków o dostęp do systemu TARGET od 6 października 2025 r. Jednocześnie, zgodnie z komunikatem EBC z 15 maja 2025 r.⁸, termin wejścia w życie nowelizacji wytycznych EBC dotyczących systemu TARGET przesunięto na październik 2025 r.

Ponadto w I półroczu 2025 r. finalizowano prace nad następującymi aktami prawnymi:

- projektem ustawy⁹, którego celem jest uzyskanie przez banki oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-rozliczeniowe podstawy do pozyskania przez nie informacji o dacie zgonu ich klientów bezpośrednio z rejestru PESEL. Zmiany mają usprawnić zamykanie rachunków nieaktywnych, a także mogą przyczynić się do przyspieszenia uzyskania przez spadkobierców informacji o prowadzonych przez bank lub SKOK rachunkach. Ustawa została uchwalona 25 lipca 2025 r. i wejdzie w życie 29 listopada 2025 r.¹⁰
- projektem *rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie CSDR w odniesieniu do krótszego cyklu rozrachunkowego w Unii*¹¹. KE opublikowała ten projekt 12 lutego 2025 r. Celem tego aktu prawnego jest skrócenie z dwóch do jednego dnia roboczego cyklu rozrachunkowego dla realizowanych w systemach obrotu w UE transakcji zbywalnymi papierami wartościowymi. Zgodnie z uzgodnionym między PE i Radą UE tekstem rozporządzenia skrócenie cyklu rozrachunkowego nie będzie miało zastosowania do transakcji finansujących, w których jako wykorzystywane są papiery wartościowe. Krótszy cykl rozrachunkowy będzie obowiązywać od 11 października 2027 r.

W I połowie 2025 r. realizowano projekty, które mogą mieć znaczący wpływ na funkcjonowanie polskiego systemu płatniczego w najbliższej przyszłości. Należą do nich w szczególności:

- kontynuowanie przez NBP oraz banki krajowe i systemy zewnętrzne działań zmierzających do uruchomienia we wrześniu 2025 r. systemu SORBNET3 – nowego systemu RTGS dla płatności w złotych, zgodnego ze standardem ISO 20022,
- prace KIR S.A. i uczestników systemu Elixir nad zmianą struktury komunikatów w tym systemie z formatu CSV na format XML, zgodny ze standardem ISO 20022,

⁷ Decyzja Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2025/1148 z dnia 2 czerwca 2025 r. zmieniająca decyzję (UE) 2025/222 w sprawie dostępu dostawców usług płatniczych niebędących bankami do systemów płatniczych prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu i do rachunków w bankach centralnych (EBC/2025/2) (EBC/2025/18) (Dz.U. L, 2025/1148, 10.6.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202501148).

⁸ Europejski Bank Centralny: [Amendments to TARGET Guideline postponed](#)

⁹ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw <https://legislacja.gov.pl/projekt/12397352/katalog/13125074#13125074>

¹⁰ Ustawa z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw

¹¹ [EUR-Lex - 52025PC0038 - EN - EUR-Lex](#)

- dostosowywanie systemów KDPW S.A. i KDPW_CCP S.A. do przygotowanego przez GPW S.A. systemu transakcyjnego WATS,
- wprowadzenie w lutym 2025 r. nowych rozwiązań w komunikacji elektronicznej z uczestnikami bezpośrednimi KDPW S.A. oraz z uczestnikami rozliczającymi KDPW_CCP S.A.

W analizowanym okresie kontynuowany był znaczący wzrost liczby i wartości zleceń realizowanych w systemie i schemacie BLIK oraz w systemie Express Elixir. Wynika to przede wszystkim z tego, że BLIK jest najczęściej wybieraną formą płatności w handlu internetowym, a także z rosnącej popularności przelewów P2P, które są inicjowane w schemacie BLIK i, w przypadku gdy dotyczą klientów różnych banków, są rozliczane w systemie Express Elixir. W I półroczu 2025 r. w systemie SORBNET2 obroty wzrosły do 82,6 bln zł i były większe o 7,4% w porównaniu z poprzednim półroczem. Wpływ na to miała głównie większa skala płatności z udziałem NBP, tj. płatności z tytułu operacji bonami pieniężnymi i kredytu technicznego. Natomiast w systemie TARGET-NBP odnotowano spadek liczby zrealizowanych zleceń o 7,3%. Zmniejszenie liczby płatności dotyczyło wszystkich kategorii zleceń kierowanych do tego systemu. W pozostałych funkcjonujących w Polsce systemach płatności nie odnotowano istotnych zmian skali przetwarzanych zleceń płatniczych (tabela 1).

Tabela 1. Dane dotyczące liczby i wartości zleceń zrealizowanych w I półroczu 2025 r. w systemach płatności oraz zmiany w porównaniu z II półroczem 2024 r.

System płatności	Liczba zleceń	Zmiana liczby zleceń	Wartość zleceń	Zmiana wartości zleceń
SORBNET2	3,0 mln	-2,3%	82,6 bln zł	7,4%
TARGET-NBP	1,2 mln	-7,3%	1,64 bln euro	-0,2%
Elixir	1,14 mld	1,1%	4,7 bln zł	0,5%
Euro Elixir	27,1 mln	-2,5%	188,7 mld euro	-1,4%
Express Elixir	305,3 mln	9,3%	151,5 mld zł	7,7%
BlueCash	5,7 mln	5,4%	12,1 mld zł	4,7%
BLIK	1,4 mld	7,0%	208,0 mld zł	9,5%
KSR	26,4 mln	-1,5%	8,1 mld zł	-2,2%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych NBP, EBC, KIR S.A., Autopay S.A., PSP S.A. oraz Fiserv Polska S.A.

W systemie KDPW S.A. w porównaniu z II półroczem 2024 r. wyraźnie wzrosła liczba i wartość operacji o, odpowiednio, 20,8% oraz 14,8%. Wpływ na to miała przede wszystkim większa skala transakcji obligacjami skarbowymi. Podobne tendencje odnotowano w systemach rozliczeniowych prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. (tabela 2). Przyczyniły się do tego większy wolumen i wartość zawieranych na GPW S.A. transakcji kontraktami terminowymi, w szczególności kontraktami *futures* na kursy walut i indeksy giełdowe, wyraźny wzrost wartości obrotów akcjami, wynikający ze wzrostu zarówno liczby transakcji, jak i cen akcji, a także znacznie większa wartość zawieranych na TBSP transakcji obligacjami skarbowymi.

Zgodnie z uzgodnioną regulacją unijną, skrócenie do jednego dnia roboczego cyklu rozrachunkowego dla transakcji papierami wartościowymi zawieranych w systemach obrotu UE ma nastąpić 11 października 2027 r. Na krajowym rynku zmiana ta będzie wymagała odpowiednich dostosowań zarówno po stronie KDPW S.A., jak i uczestników prowadzonego przez niego systemu rozrachunku transakcji papierami wartościowymi (m.in. znaczące skrócenie procesu obsługi przez podmioty maklerskie transakcji ich klientów, zmiany w zarządzaniu ich środkami pieniężnymi). Zasadne jest, aby wzorem innych państw UE, stworzyć w Polsce dedykowaną grupę roboczą, która przy zaangażowaniu KDPW S.A. skoordynuje przygotowania podmiotów krajowego rynku kapitałowego do przejścia na cykl rozrachunkowy T+1.

Tabela 2. Dane dotyczące liczby i wartości operacji zrealizowanych w I półroczu 2025 r. w systemach rozliczeń i rozrachunku transakcji papierami wartościowymi oraz zmiany w porównaniu z II półroczem 2024 r.

Systemy	Liczba operacji	Zmiana liczby operacji	Wartość operacji	Zmiana wartości operacji
System rozrachunku papierów wartościowych prowadzony przez KDPW S.A.	5,6 mln	20,8%	9,8 bln zł	14,8%
System SKARBNET4 prowadzony przez NBP	2,4 tys.	-6,7%	21,6 bln zł	10,8%
Systemy rozliczeń transakcji instrumentami finansowymi prowadzone przez KDPW_CCP S.A.	28,9 mln	28,4%	787,0 mld zł	16,3%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych KDPW S.A., NBP oraz KDPW_CCP S.A.

W I półroczu 2025 r. łączna liczba instytucji świadczących usługi płatnicze (bez NBP) spadła o 6,1% (do 1 674) na koniec czerwca 2025 r. Zmniejszyła się liczba małych instytucji płatniczych (do 171) i dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku (do 10). Natomiast liczba krajowych instytucji płatniczych nie zmieniła się. W I półroczu 2025 r. o 9,4% spadła liczba biur usług płatniczych do 875. Odnotowano dalsze ograniczenie sieci placówek bankowych – liczba ich oddziałów, filii, ekspozytur i innych placówek zmniejszyła się z 7 104 na koniec 2024 r. do 7 035 na koniec czerwca 2025 r. (tabela 3).

W analizowanym okresie nieznacznie (o 1%) do 53,4 mln na koniec czerwca 2025 r. wzrosła liczba rachunków bankowych dla osób fizycznych prowadzonych w Polsce przez banki krajowe, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz oddziały instytucji kredytowych (tabela 4). Towarzyszył temu spadek średniej liczby transakcji przypadających na jeden rachunek do 149,4.

Na koniec czerwca 2025 r. liczba bankomatów (urządzeń umożliwiających wypłatę gotówki oraz urządzeń umożliwiających wypłatę i wpłatę gotówki) wyniosła 20 574 i była o 0,8% mniejsza w porównaniu z końcem grudnia 2024 r., kiedy to na rynku funkcjonowało 20 741 bankomatów. Spadek ten może wynikać z demontażu przez operatorów bankomatów urządzeń zlokalizowanych w punktach o niskiej rentowności. Liczba recyclerów wzrosła w I połowie 2025 r. do 12 364 urządzeń na koniec czerwca.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące rozwoju infrastruktury polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r. oraz zmiany w porównaniu z II półroczem 2024 r.

Infrastruktura polskiego systemu płatniczego	Liczba	Zmiana
Instytucje świadczące usługi płatnicze, w tym:	1 674	-6,1%
Banki i oddziały instytucji kredytowych ¹	553	0,2%
KIP (krajowa instytucja płatnicza)	46	0,0
MIP (mała instytucja płatnicza)	171	-7,1%
BUP (biuro usług płatniczych)	875	-9,4%
SKOK-i	18	0,0
Dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku	10	-37,5%
Poczta Polska S.A.	1	0,0
Bankomaty	20 574	-0,8%
Punkty handlowo-usługowe udostępniające usługę <i>cash back</i>	267,2 tys.	0,5%
Akceptanci oferujący wypłaty sklepowe <i>cash back</i>	174,2 tys.	0,1%
Akceptanci kart płatniczych umożliwiające realizację płatności kartą płatniczą w terminalach POS	579,5 tys.	2,1%
Akceptanci akceptujący płatności kartowe w Internecie	70,3 tys.	6,0%
Terminale POS w punktach handlowo - usługowych	1,369 mln	-0,4%

Uwagi: ¹ w tabeli nie został ujęty NBP, który również świadczy usługi płatnicze dla określonej grupy klientów, w tym państwowych jednostek budżetowych.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych KNF, KSKOK, Poczty Polskiej S.A. oraz NBP

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące rachunków bankowych i bezgotówkowych instrumentów płatniczych w I półroczu 2025 r. oraz zmiany w porównaniu z II półroczem 2024 r.

Rachunki bankowe i bezgotówkowe instrumenty płatnicze	Liczba	Zmiana
Rachunki dla osób fizycznych prowadzone przez banki i SKOK-i	53,4 mln	1,0%
Średnia liczba transakcji bezgotówkowych na jednym rachunku płatniczym	149,4	-0,6%
Karty płatnicze, w tym:	47,2 mln	1,7%
Karty kredytowe	5,1 mln	-0,8%
Polecenia przelewu	3,2 mld	3,1%
Polecenia zapłaty	16,6 mln	3,3%

Źródło: dane NBP

W I półroczu 2025 r. zrealizowano w bankomatach 270,7 mln transakcji, z czego 221,1 mln dotyczyło wypłat gotówki. Pomimo dobrze rozwiniętej infrastruktury zapewniającej dostęp do usługi *cash back*, zainteresowanie nią i jej znaczenie dla obrotu gotówkowego było nadal niewielkie. W I połowie 2025 r. skala wykorzystania usługi *cash back* z użyciem kart płatniczych nieco się zwiększyła, ale wypłaty te odpowiadały tylko 6,1% liczby oraz 1,3% wartości wypłat gotówkowych z bankomatów w Polsce.

W analizowanym okresie nastąpił wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu (z kasami banków) o 23,3 mld zł do 436,3 mld zł na koniec czerwca 2025 r. (więcej o 5,6% niż na koniec 2024 r.). Wartość

pobrań waluty polskiej z NBP zmniejszyła się nieznacznie o 0,2% (do 109,0 mld zł), przy jednoczesnym spadku odprowadzeń waluty polskiej do NBP o 4,3% (do 85,7 mld zł).

Na koniec czerwca 2025 r. na polskim rynku w obiegu było 47,2 mln kart płatniczych (wzrost o 1,7% w porównaniu z poprzedzającym półroczem). Nastąpił niewielki spadek liczby kart kredytowych. Zwiększyła się liczba akceptantów obsługujących płatności kartowe w Internecie o 6,0% (do 70,3 tys.), co było związane z rozwojem rynku e-commerce w Polsce (tabela 3). Nieznacznie (o 0,4%) zmniejszyła się liczba terminali POS działających na polskim rynku do 1,369 mln na koniec czerwca 2025 r. W I połowie 2025 r. liczba płatności bezgotówkowych dokonanych kartami płatniczymi (transakcje w POS i handlu internetowym) wyniosła 5,2 mld (mniej o 0,7% niż w II półroczu 2024 r.). Wartość takich transakcji osiągnęła 398,2 mld zł (wzrost o 0,5%).

Polska należy do grona krajów o najwyższym wskaźniku wykorzystania kart zbliżeniowych na świecie. Na koniec czerwca 2025 r. karty zbliżeniowe stanowiły 97,7% wszystkich kart płatniczych wydanych w Polsce. 100% terminali POS jest przystosowanych do obsługi kart płatniczych z funkcją zbliżeniową. W I półroczu 2025 r. udział transakcji kartami zbliżeniowymi w ogólnej liczbie bezgotówkowych transakcji kartowych osiągnął 97,8%.

W I półroczu 2025 r. w zakresie operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych odnotowano:

- według danych otrzymanych od wydawców kart płatniczych — spadek liczby oszustw o 4,1% (do 173,0 tys.), przy jednoczesnym spadku ich wartości o 2,9% (do 46,2 mln zł),
- według danych otrzymanych od agentów rozliczeniowych — wzrost liczby i wartości oszustw o, odpowiednio, 45,9% (do 15,6 tys.) i 5,1% (do 7,2 mln zł).

Oszukańcze operacje stanowiły 0,003% liczby i 0,007% wartości wszystkich transakcji dokonanych kartami płatniczymi wydanymi przez raportujących do NBP wydawców kart. Dane te potwierdzają, że Polska ma jedną z najniższych w UE relacji transakcji oszukańczych do ogólnej liczby i wartości transakcji kartami płatniczymi.

W analizowanym okresie poleceniem zapłaty zrealizowano prawie 16,6 mln transakcji (wzrost o 3,3% w porównaniu z II połową 2024 r.) o wartości 21,4 mld zł. Płatności dokonane poleceniem zapłaty stanowiły zaledwie 0,2% liczby wszystkich transakcji bezgotówkowych). Skala transakcji poleceniem przelewu systematycznie rośnie od kilku lat, na co wpływ ma przede wszystkim rosnąca skala transakcji inicjowanych w systemie i schemacie BLIK. Liczba transakcji poleceniem przelewu zwiększyła się o 3,1% (do 3,2 mld w połowie 2025 r.). Wartość transakcji tym instrumentem płatniczym osiągnęła w omawianym okresie 52,2 bln zł

Od 2024 r. obserwowany jest wyraźny wzrost skali oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu, w tym przede wszystkim nasilenie działań oszustów mających na celu nakłonienie, w wyniku manipulacji, klientów banków do wykonania samodzielnie przelewu lub przekazania wrażliwych danych służących do autoryzacji transakcji. W analizowanym okresie dokonano 41,8 tys. oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu (więcej o 30,8% w porównaniu z II półroczem 2024 r.) o wartości 334,8 mln zł (wzrost o 18,4%). Wśród nich odnotowano 32,3 tys.

transakcji oszukańczych będących efektem zmanipulowania płatnika, ich wartość wyniosła 272,4 mln zł. Stanowiły one 77,1% liczby oraz 81,3% wartości wszystkich transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu. Średnia wartość jednego oszukańczego przelewu w I półroczu 2025 r. wyniosła 8 002,3 zł. Pomimo wzrostów w analizowanym okresie zarówno liczby, jak i wartości oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu ich udziały we wszystkich płatnościach poleceniem przelewu są nadal niższe niż w większości krajów UE. W I półroczu 2025 r. wyniosły one 0,00145% liczby oraz 0,00085% wartości wszystkich transakcji z wykorzystaniem polecenia przelewu.

Banki krajowe od wielu lat aktywnie przeciwdziałają oszustwom z wykorzystaniem polecenia przelewu. Podejmowane do tej pory inicjatywy są zasadne i potrzebne, ale nie są wystarczające, aby skutecznie przeciwdziałać obserwowanemu silnemu wzrostowi transakcji oszukańczych, w szczególności będących efektem zmanipulowania płatnika. Wobec rosnącej skali zagrożeń konieczne są działania kompleksowe, w tym stworzenie przez banki krajowe we współpracy z operatorami systemów płatności detalicznych sektorowego rozwiązania antyfraudowego dla przelewów w złotych, polegającego na obowiązkowej weryfikacji odbiorcy płatności (VOP). Zapewnienie skuteczności i efektywności takiego rozwiązania wymagałoby odpowiednich zmian w ustawodawstwie krajowym. Zasadne jest także wprowadzenie odpowiednich zmian regulacyjnych (zarówno w prawie krajowym, jak i UE) w odniesieniu do funkcjonowania kanałów komunikacji wykorzystywanych przez oszustów.

W I półroczu 2025 r. kontynuowany był rozwój nowoczesnych instrumentów i usług płatniczych. Wyraźnie wzrosły liczba i wartość płatności mobilnych, zwłaszcza realizowanych w systemie i schemacie BLIK, który umożliwia realizację krajowych transakcji płatniczych w złotych przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Najważniejszymi typami płatności rozliczanych w systemie i schemacie BLIK były płatności w handlu internetowym (47,6% liczby transakcji zrealizowanych w tym systemie w I półroczu 2025 r.), płatności P2P (25,3%) oraz płatności w terminalu płatniczym (24,3%). Liczba użytkowników systemu BLIK na koniec czerwca 2025 r. wyniosła ponad 19 mln, a liczba zarejestrowanych aplikacji mobilnych – 34,9 mln, tj. o 2,4 mln więcej niż na koniec 2024 r.

Odnotowano dalsze upowszechnianie w płatnościach aplikacji bazujących na technologii NFC, takich jak Google Pay, Apple Pay i Garmin Pay. Są one instalowane na smartfonie lub innym przenośnym urządzeniu i umożliwiają dokonywanie płatności zbliżeniowych w sklepach stacjonarnych, płatności w aplikacjach zakupowych lub w wybranych sklepach internetowych. W celu realizacji płatności niezbędne jest zarejestrowanie w takiej aplikacji karty debetowej lub kredytowej. Na koniec czerwca 2025 r. we wskazanych i podobnych usługach było zarejestrowane 13,8 mln kart płatniczych. W I półroczu 2025 r. klienci wykonali 1 693 mln transakcji korzystając z tych usług. Liczba klientów aktywnych, którzy wykonali co najmniej jedną transakcję w tym okresie, wyniosła 9 mln.

Popularność akceptantów zyskują terminale typu SoftPOS, czyli aplikacje umożliwiające przyjmowanie płatności bezgotówkowych na standardowych smartfonach i tabletach z modulem

NFC. Kontynuowany był rozwój odroczonych płatności (BNPL), które są formą krótkoterminowego kredytu konsumenckiego, pozwalającą klientowi na płatność za zakupy w późniejszym terminie niż data otrzymania towaru lub wykonania usługi.

Z omawianych w *Ocenie* badań i analiz dotyczących systemu płatniczego wynikają następujące najważniejsze wnioski:

- W *Analizie opłat i prowizji związanych z korzystaniem z rachunku płatniczego w Polsce (wg danych na dzień 31 grudnia 2024 r.)* przedstawiono strukturę i zmiany cen oferowanych usług płatniczych. Działania dostawców usług płatniczych w celu upowszechnienia zdalnych kanałów dystrybucji tych usług przekładały się na prowadzoną przez nich politykę opłat i prowizji. Na koniec 2024 r. bardziej korzystne cenowo były oferty kierowane do użytkowników aktywnie korzystających z tych kanałów (bankowości internetowej i mobilnej).

W 2024 r. wzrosły średnie opłaty za prowadzenie rachunku płatniczego we wszystkich analizowanych ofertach dla osób fizycznych. Jednocześnie odnotowano obniżenie średniej opłaty za obsługę karty płatniczej wydanej do rachunku w ofercie standardowej i bankowości osobistej, bez zmian w ofercie bankowości prywatnej. W ofertach przeznaczonych dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP zwiększyła się średnia opłata za prowadzenie rachunku bieżącego. Z kolei średnia opłata za obsługę karty płatniczej dla mikroprzedsiębiorstw nieznacznie wzrosła, a dla MŚP zmniejszyła się.

Jednocześnie w analizowanym okresie dostawcy usług płatniczych dokonali we wspomnianych ofertach istotnych zmian opłat i prowizji za wiele usług powiązanych z rachunkiem płatniczym i wydaną do niego kartą. W przypadku znacznej liczby takich usług (z wyjątkiem usług powiązanych oferty bankowości osobistej i prywatnej) odnotowane podwyżki opłat i prowizji były, na koniec 2024 r. istotnie większe względem końca 2023 r. niż wskaźnik inflacji dla towarów i usług konsumpcyjnych za 2024 r. (4,7%).

- Według badania zleconego przez Fundację Polska Bezgotówkowa¹² udział płatności bezgotówkowych w liczbie transakcji zrealizowanych w 2024 r. osiągnął 69%. W 2024 r. rachunki bankowe posiadało 88% dorosłych Polaków. 20% tych osób płaciło prawie wyłącznie bezgotówkowo (maksymalnie 5% transakcji w ciągu roku realizowały gotówką) i grupa ta zmniejszyła się o 2 pkt. procentowe w porównaniu z 2023 r. Wyniki badania wskazują na dynamiczny rozwój płatności mobilnych.

Zwyczaje płatnicze Polaków różnią się w zależności od ich wieku, wykształcenia oraz miejsca zamieszkania. Bezgotówkowe metody płatności były w latach 2018-2024 trwale pozytywnie postrzegane przez zdecydowaną większość konsumentów pod względem szybkości, wygody i bezpieczeństwa, przy czym w 2024 r. odnotowano istotny wzrost pozytywnych ocen wszystkich cech dla płatności zbliżeniowej telefonem z modułem NFC i płatności z wykorzystaniem funkcjonalności BLIK. Natomiast poczucie kontroli nad finansami

¹² Badanie *Zwyczaje płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce: badanie konsumenckie* zostało zaprojektowane przez firmę POLASIK Research i przeprowadzone na reprezentatywnej grupie dorosłych Polaków metodą wywiadów telefonicznych (CATI) we współpracy z agencją badawczą Minds & Roses na zlecenie Fundacji Polska Bezgotówkowa.

domowymi, w ocenie uczestników badania, nadal znacznie lepiej zapewniała gotówka. W 2024 r. była ona również nieco lepiej postrzegana pod względem bezpieczeństwa niż bezgotówkowe metody płatności.

Biorąc pod uwagę powyższe dane statystyczne oraz szczegółowe informacje i opinie zawarte w całym opracowaniu, można sformułować następujące najważniejsze oceny dotyczące funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r.:

- systemy płatności (SORBNET2, TARGET-NBP, Elixir, Euro Elixir, Express Elixir, BlueCash, BLIK i KSR) funkcjonowały prawidłowo, zapewniając bezpieczne i sprawne przeprowadzanie rozliczeń i rozrachunków międzybankowych,
- kontynuowany był dynamiczny wzrost znaczenia płatności mobilnych BLIK, w tym:
 - obserwowano dalszy wzrost liczby i wartości płatności bezgotówkowych w handlu internetowym,
 - rosła popularność przelewów między osobami fizycznymi (P2P),
 - nastąpił znaczący wzrost transakcji w terminalach płatniczych realizowanych przy użyciu kodu lub zbliżeniowo,
- rósł wolumen zleceń kierowanych do systemu płatności natychmiastowych Express Elixir, umożliwiającego bardzo szybkie zrealizowanie przelewu do innego banku; tendencja ta jest związana z coraz większą popularnością płatności P2P, które są inicjowane w schemacie BLIK, ale rozliczane w systemie Express Elixir,
- systemy rozrachunku papierów wartościowych (prowadzone przez KDPW S.A. i przez NBP) oraz systemy rozliczeń transakcji instrumentami finansowymi (prowadzone przez KDPW_CCP S.A.) funkcjonowały bez zakłóceń i efektywnie obsługiwały przetwarzane operacje,
- nieznacznie zwiększyła się liczba rachunków bankowych, przy jednoczesnym spadku średniej liczby transakcji na jednym rachunku bankowym,
- w zakresie kart płatniczych:
 - wzrosła liczba kart płatniczych, przy jednoczesnym spadku liczby kart kredytowych,
 - zwiększyła się liczba kart z funkcją zbliżeniową,
 - zmniejszyła się liczba płatności bezgotówkowych dokonywanych przy użyciu kart płatniczych przy jednoczesnym wzroście ich wartości,
 - wzrosła sieć akceptacji kart płatniczych w Internecie,
 - zmniejszyła się liczba i wartość operacji oszukańczych, ich skala była nadal niewielka, zdecydowana większość oszustw dokonywana była poza granicami Polski,
- w odniesieniu do poleceń przelewu:
 - wzrosła liczba i wartość poleceń przelewu i ich udział w ogólnej liczbie wszystkich transakcji bezgotówkowych,
 - w oszustwach przy użyciu polecenia przelewu znaczący udział w ich liczbie i wartości miały oszustwa polegające na nakłonieniu zmanipulowanego płatnika do realizacji przelewu.
- w zakresie usług umożliwiających dostęp do gotówki:

- zmniejszyła się sieć bankomatów, przy jednoczesnym spadku liczby i wartości wypłat gotówki,
- wzrosła skala wypłat i wpłaty z bankomatów za pośrednictwem systemu BLIK z wykorzystaniem jednorazowego kodu,
- wzrosły wypłaty gotówkowe w ramach usługi *cash back*, przy czym ich liczba i wartość była nadal znikome w porównaniu ze skalą wypłat w bankomatach.

Liczba incydentów w I półroczu 2025 r. w krajowych systemach płatności, schematach płatniczych oraz systemach rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych była wyraźnie większa od tej w II połowie 2024 r. Incydenty te nie miały jednakże znaczącego negatywnego wpływu na działalność uczestników tych systemów. 27 lutego 2025 r. wystąpiła poważna awaria w infrastrukturze systemie TARGET, która przełożyła się na uczestników systemu TARGET-NBP, uniemożliwiając im przez kilka godzin realizację płatności m.in. w usłudze T2.

NBP, realizując ustawowe zadanie organizacji rozliczeń pieniężnych, pełni w tym systemie nie tylko funkcję regulacyjną, nadzorczą i operacyjną. Wzorem innych banków centralnych NBP podejmuje również rolę katalizatora zmian w systemie płatniczym, co przejawia się m.in. przez inicjowanie lub wspieranie działań innych podmiotów w obszarze krajowego systemu płatniczego, przy czym bank centralny nie zawsze ma wpływ na ostateczne decyzje i działania tych podmiotów.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej informacje i dane, NBP ocenia, że w I półroczu 2025 r. poszczególne elementy polskiego systemu płatniczego funkcjonowały prawidłowo, bezpiecznie i wypełniały swoje funkcje. Odnotowane incydenty nie zakłóciły sprawnego działania infrastruktury i rozwoju krajowego systemu płatniczego. Kontynuowane były zapoczątkowane wcześniej tendencje w zakresie wykorzystywania bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Rosło wykorzystanie nowoczesnych usług płatniczych, w tym płatności mobilnych. Realizowano projekty dostosowujące infrastrukturę płatniczą oraz infrastrukturę rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych do nowych standardów rynkowych i regulacji, przede wszystkim przygotowywano nowy system płatności RTGS – SORBNET3 oraz nowy system transakcyjny GPW. W celu zapewniania terminowej gotowości podmiotów krajowego rynku kapitałowego do przejścia na krótszy cykl rozrachunkowy, powinna powstać w Polsce, przy zaangażowaniu KDPW S.A, dedykowana grupa robocza.

Krajowy rynek usług płatniczych charakteryzował się dobrym poziomem zabezpieczeń przed oszukańczymi transakcjami kartowymi. Ponownie wyraźnie zwiększyła się skala oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu. Znaczący udział w ich liczbie i wartości miały oszustwa będące efektem zmanipulowania płatnika. Wobec rosnącej skali tych oszustw konieczne jest przeciwdziałanie im w sposób kompleksowy. Wskazane jest stworzenie, przez banki krajowe we współpracy z operatorami systemów płatności detalicznych i wsparciu regulatorów, sektorowego rozwiązania dla obowiązkowej weryfikacji odbiorcy przelewu w złotych oraz wprowadzenie odpowiednich zmian regulacyjnych m.in. w odniesieniu do działalności kanałów komunikacji wykorzystywanych przez oszustów.

Informacje wstępne

Narodowy Bank Polski prezentuje ocenę funkcjonowania krajowego systemu płatniczego w I półroczu 2025 r. Materiał ma na celu kompleksowe przedstawienie rozwoju poszczególnych elementów tego systemu oraz odnoszących się do nich najistotniejszych prac i wydarzeń we wspomnianym okresie. Cykliczne sporządzanie *Oceny funkcjonowania polskiego systemu płatniczego* stanowi podstawę dla realizacji ustawowego zadania Zarządu NBP określonego w art. 17 ust. 4 pkt 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim¹³, tj. dokonywania okresowej oceny rozliczeń pieniężnych i obiegu pieniężnego.

Prezentowany materiał zawiera informacje i dane o:

- podmiotach mających wpływ na funkcjonowanie systemu płatniczego,
- systemach płatności, w tym: systemach SORBNET2 i TARGET-NBP prowadzonych przez NBP, systemach Elixir, Euro Elixir i Express Elixir prowadzonych przez KIR S.A., systemie BlueCash, którego operatorem jest Autopay S.A., systemie BLIK organizowanym przez PSP S.A. oraz Krajowym Systemie Rozliczeń prowadzonym przez Fiserv Polska S.A.,
- systemie rozrachunku papierów wartościowych prowadzonym przez KDPW S.A., systemie rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych SKARBNET4 organizowanym przez NBP, prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. systemach rozliczeń transakcji instrumentami finansowymi, systemie rozliczeń i rozrachunku transakcji instrumentami finansowymi IRGiT S.A. oraz
- pozostałych elementach infrastruktury polskiego systemu płatniczego (podmiotach świadczących usługi płatnicze, schematach płatniczych, bankomatach, punktach handlowo-usługowych akceptujących karty płatnicze i świadczących usługę *cash-back*),
- rachunkach bankowych i bezgotówkowych instrumentach płatniczych, w tym o oszustwach dokonywanych z wykorzystaniem tych instrumentów,
- obrocie gotówkowym,
- działaniach w zakresie polityki i rozwoju systemu płatniczego, w tym o zmianach w krajowych lub unijnych aktach prawnych dotyczących funkcjonowania polskiego systemu płatniczego,
- wynikach wybranych badań i analiz w zakresie systemu płatniczego.

¹³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 2025).

1. Podmioty w systemie płatniczym

System płatniczy to sieć powiązań instytucjonalnych, prawnych, technicznych i organizacyjnych, umożliwiających obieg pieniądza gotówkowego i bezgotówkowego oraz obrót instrumentami finansowymi. System płatniczy tworzą: jego uczestnicy, instrumenty płatnicze, systemy płatności, schematy płatnicze oraz systemy rozliczeń i rozrachunku transakcji papierami wartościowymi wraz z umożliwiającymi ich funkcjonowanie regulacjami (krajowymi i UE), rozwiązaniami technicznymi, informatycznymi i komunikacyjnymi.

Uczestników systemu płatniczego można podzielić na cztery grupy:

- uczestników pierwszego poziomu – osoby fizyczne (konsumenci), przedsiębiorstwa lub inne podmioty, które są stronami dokonywanych w ramach tego systemu transakcji płatniczych lub transakcji papierami wartościowymi bądź innymi instrumentami finansowymi (przykładowo płatnicy, beneficjenci, akceptanci, inwestorzy),
- uczestników drugiego poziomu – podmioty zaangażowane w bezpośrednią obsługę realizacji transakcji pomiędzy uczestnikami pierwszego poziomu, tj. w odniesieniu do transakcji płatniczych dostawcy usług płatniczych (np. banki, instytucje płatnicze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe), zaś w odniesieniu do transakcji instrumentami finansowymi – firmy inwestycyjne,
- uczestników trzeciego poziomu – podmioty pośredniczące w rozliczaniu transakcji pomiędzy uczestnikami drugiego poziomu lub – w przypadku transakcji płatniczych – dostawcami usług płatniczych. Takimi uczestnikami są podmioty prowadzące systemy płatności z funkcją rozliczeń, zwane również operatorami systemów płatności (np. Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.), lub tzw. podmioty zarządzające systemami zewnętrznymi, uczestniczące w systemach rozrachunku, w tym podmioty prowadzące systemy rozliczeń transakcji papierami wartościowymi (np. KDPW_CCP S.A.).
- uczestników czwartego poziomu – podmioty prowadzące systemy płatności wysokokwotowych lub systemy rozrachunku papierów wartościowych, w których na podstawie zleceń uczestników drugiego lub trzeciego poziomu dokonywany jest finalny rozrachunek transakcji. Tymi podmiotami, stanowiącymi fundament systemu płatniczego, są bank centralny – NBP oraz centralne depozyty papierów wartościowych (w Polsce KDPW S.A.).

Graficzną systematykę uczestników systemu płatniczego przedstawiono na schemacie 1.

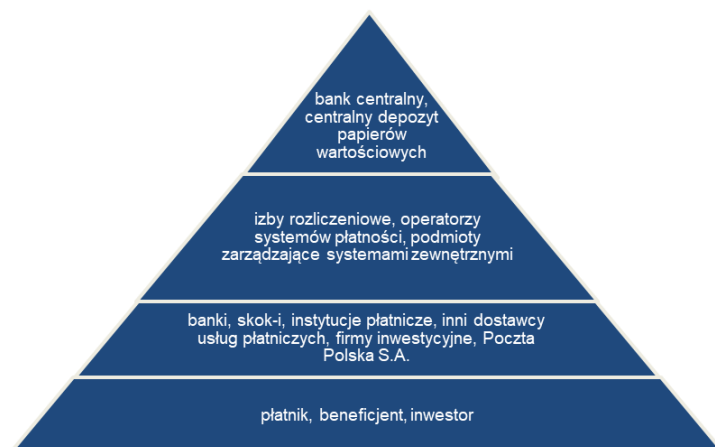
Wymienione podmioty systemu płatniczego to uczestnicy bezpośrednio zaangażowani w obsługę transakcji, mających za przedmiot środki pieniężne lub instrumenty finansowe. Istotne znaczenie dla systemu płatniczego mają często jeszcze inne podmioty lub te już wcześniej wskazane, ale występujące w innej roli, w tym zwłaszcza:

- banki centralne, pełniące, obok roli dostawcy usług płatniczych dla wybranych klientów, np. rządu i instytucji publicznych, i roli agenta rozrachunkowego dla banków i operatorów zewnętrznych systemów płatności, również rolę emitenta pieniądza gotówkowego, będącego powszechnie akceptowanym środkiem płatniczym, rolę regulatora, rolę nadzorcy

systemowego (sprawującego nadzór *oversight* nad systemami płatności, schematami płatniczymi oraz systemami rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych), rolę analityczno-badawczą oraz rolę katalizatora zmian w systemie płatniczym (np. przez działalność Rady ds. Systemu Płatniczego); wszystkie z tych ról pełni NBP;

- rząd i parlament, jako regulatorzy w zakresie ogólnych zasad dotyczących systemu płatniczego;
- organy sprawujące nadzór mikroostrożnościowy, tj. nadzór *supervision*, nad dostawcami usług płatniczych, tj. głównie bankami, spółdzielczymi kasami oszczędnościowo-kredytowymi i instytucjami płatniczymi, oraz podmiotami rynku kapitałowego na którym dokonywane są transakcje instrumentami finansowymi; w Polsce rolę tę pełni Komisja Nadzoru Finansowego (KNF);
- instytucje publiczne oraz podmioty podejmujące działania w zakresie ochrony praw uczestników pierwszego poziomu systemu płatniczego (tj. klientów dostawców usług płatniczych) i pełniące przez to ważną rolę w systemie płatniczym, np. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Rzecznik Finansowy;
- związki i stowarzyszenia zrzeszające dostawców usług płatniczych, np. izby samorządowe banków, które reprezentują dany sektor w dyskusjach nad systemem płatniczym, a w wielu przypadkach prowadzą aktywną działalność w zakresie systemu płatniczego, np. działalność standaryzacyjną i edukacyjną; przykładem takich związków w Polsce są przede wszystkim Związek Banków Polskich (ZBP) oraz Krajowy Związek Banków Spółdzielczych;
- globalne lub krajowe organizacje płatnicze (np. kartowe) prowadzące schematy płatnicze;
- instytucje lub gremia odpowiedzialne za normalizację i standaryzację; w przypadku Polski jest to m.in. Polski Komitet Normalizacyjny i jego komitety techniczne;
- inne organizacje lub gremia pozarządowe, mające na celu reprezentowanie określonych uczestników systemu płatniczego, np. konsumentów, akceptantów lub innych przedsiębiorców, bądź skupiające różne podmioty, ale podejmujące działania w określonym celu w zakresie systemu płatniczego.

Schemat 1. Podział uczestników systemu płatniczego



Źródło: dane NBP

2. Systemy płatności

2.1. Systemy płatności wysokokwotowych

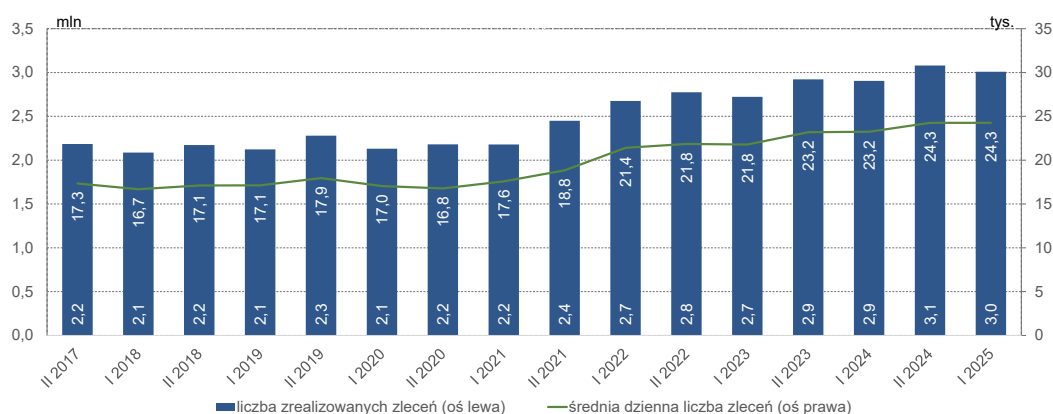
2.1.1. System SORBNET2

SORBNET2 jest polskim systemem płatności wysokokwotowych, w którym prowadzone są rachunki bieżące banków, rachunki pomocnicze podmiotów prowadzących systemy płatności detalicznych oraz systemów rozrachunku papierów wartościowych, a także rachunki rezerwy obowiązkowej dla banków, które nie posiadają w tym systemie rachunku bieżącego. W systemie SORBNET2 dokonywany jest w czasie rzeczywistym i w trybie brutto międzybankowy rozrachunek płatności w złotych. Realizowane są płatności z tytułu operacji polityki pieniężnej, transakcji międzybankowych na rynku finansowym oraz wysokokwotowe zlecenia klientów, a także odbywa się rozrachunek zleceń rozliczonych w systemach płatności detalicznych.

Na koniec czerwca 2025 r. w systemie SORBNET2 prowadzono rachunki bieżące w złotych 46 banków, rachunek bieżący Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz rachunki KIR S.A., KDPW S.A., KDPW_CCP S.A. i NBP.

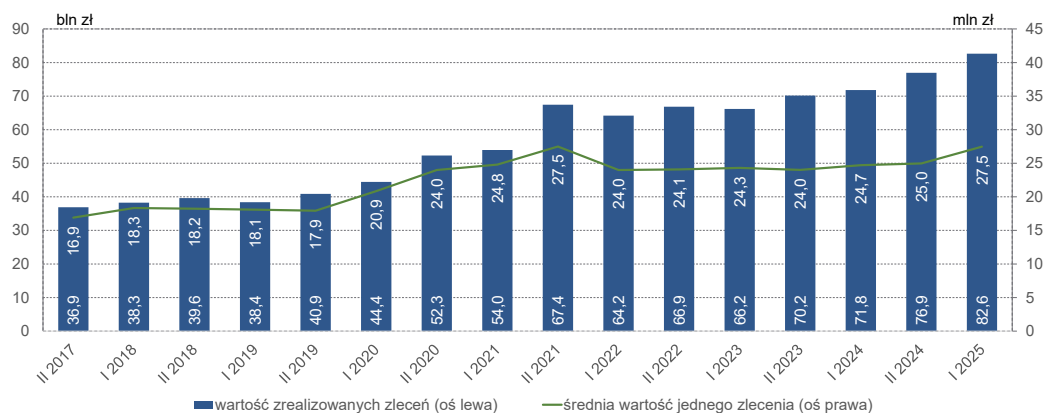
W I półroczu 2025 r. w systemie SORBNET2 zrealizowano 3 008 228 zleceń o łącznej wartości 82 644,8 mld zł, co oznacza spadek ich liczby i wzrost wartości w porównaniu z II półroczem 2024 r. (wykresy 1 i 2). Średnie dzienne obroty były większe niż w poprzedzającym okresie (o 10%) i wyniosły 666,5 mld zł.

Wykres 1. Liczba zleceń i średnia dzienna liczba zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET2 w kolejnych półroczach w latach 2017 – 2025



Źródło: dane NBP

Wykres 2. Wartość zleceń i średnia wartość pojedynczego zlecenia zrealizowanych w systemie SORBNET2 w kolejnych półroczach w latach 2017 – 2025



Źródło: dane NBP

Zlecenia klientowskie, których w analizowanym okresie zrealizowano 2 876 233, stanowiły 95,6% wolumenu obsługanych płatności oraz 33,8% ich wartości (27 937,4 mld zł). Liczba zleceń klientowskich była mniejsza niż w II półroczu 2024 r. o 2,4%, przy wzroście ich wartości o 4,9%. Wzrost wartości zleceń klientowskich wynikał przede wszystkim z większej skali płatności realizowanych przez klientów niefinansowych. Spadła również liczba płatności międzybankowych o 1,4%, natomiast ich wartość zwiększyła się o 8,7%. Na wzrost ten wpływ miała większa skala płatności z udziałem NBP (tabela 5)¹⁴, przede wszystkim z tytułu operacji bonami pieniężnymi i kredytu technicznego.

Tabela 5. Liczba i wartość zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET2 w I półroczu 2025 r. oraz zmiany w poszczególnych kategoriach zleceń w porównaniu z II półroczem 2024 r.

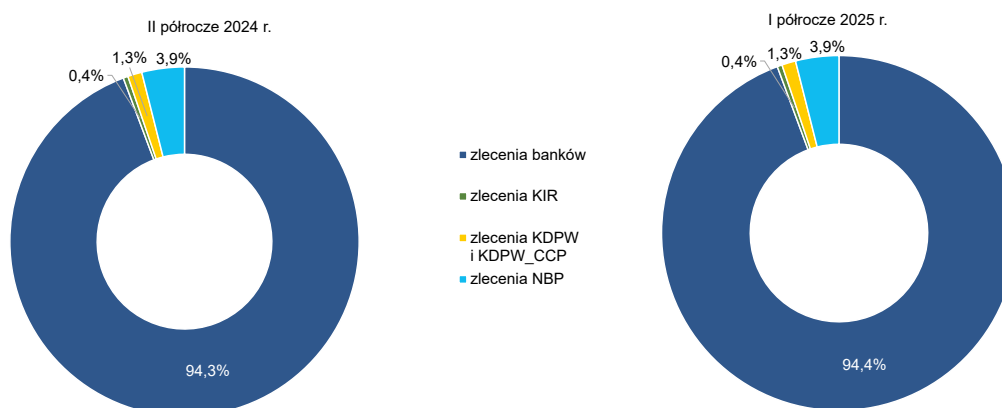
	Liczba	Zmiana %	Wartość mld zł	Zmiana %
Ogółem	3 008 228	-2,3%	82 644,8	7,4%
w tym:				
- międzybankowe	131 995	-1,4%	54 707,4	8,7%
- klientowskie	2 876 233	-2,4%	27 937,4	4,9%
- z instytucji finansowych	1 107 821	-1,5%	16 951,7	1,0%
- od klientów niefinansowych	1 768 412	-2,9%	10 985,7	11,6%
w tym:				
- zlecenia banków	2 838 274	-2,3%	26 189,7	1,6%
- zlecenia KIR	13 444	-2,3%	2 031,8	4,6%
- zlecenia KDPW S.A. i KDPW_CCP S.A.	37 981	-6,3%	3 951,6	15,4%
- zlecenia NBP	118 529	-2,2%	50 471,6	10,2%

Źródło: dane NBP

¹⁴ Szczegółowe dane dotyczące systemu SORBNET2 są publikowane na stronie NBP – <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2025/05/Ocena-II-polrocze-2024-r.pdf>.

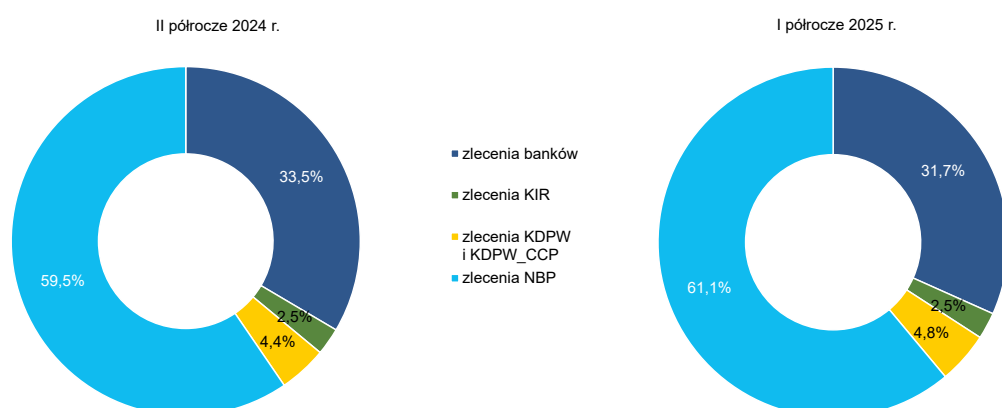
W I półroczu 2025 r. w strukturze liczby zleceń według ich wystawców dominowały zlecenia banków – 94,4% (wykres 3). Natomiast w strukturze ich wartości 61,1% stanowiły zlecenia NBP, a 31,7% przypadło na zlecenia banków (wykres 4). W zleceniach kierowanych przez NBP w ujęciu ilościowym dominowały płatności wykonywane w ramach obsługi budżetu państwa. Natomiast pod względem wartości płatności zrealizowanych z udziałem NBP największe znaczenie miały operacje dotyczące kredytu technicznego. W przypadku banków największy udział miały zlecenia ich klientów, przy czym wśród nich pod względem wartości przeważały zlecenia banków zagranicznych, dla których banki – uczestnicy systemu SORBNET2 prowadzą rachunki lora. Ponad 68,5% wartości operacji inicjowanych przez spółki grupy kapitałowej KDPW stanowiły płatności z tytułu rozrachunku transakcji papierów wartościowych przeprowadzanego w trybie sesyjnym.

Wykres 3. Struktura liczby zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET2 w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.



Źródło: dane NBP

Wykres 4. Struktura wartości zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET2 w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.



Źródło: dane NBP

W I połowie 2025 r. system SORBNET2 funkcjonował prawidłowo, nie odnotowano żadnej przerwy w dostępności modułu centralnego tego systemu.

W analizowanym okresie kontynuowano prace zmierzające do uruchomienia we wrześniu 2025 r. systemu SORBNET3 – nowego systemu RTGS dla płatności w złotych, zgodnego ze standardem ISO 20022. Przeprowadzono testy biznesowe, migracyjne i wydajnościowe z uczestnikami oraz opracowano dokumentację prawną tego systemu. Na spotkaniach z przyszłymi uczestnikami systemu omówiono m.in. przebieg prac projektowych, harmonogram i scenariusze testów, w szczególności biznesowych i migracyjnych, zasady raportowania ich realizacji, stan przygotowania uczestników na podstawie przeprowadzanych samoocen i wyników testów biznesowych oraz dokumentację prawną dotyczącą nowego systemu, w tym wzory umów uczestnictwa w systemie SORBNET3.

2.1.2. System TARGET-NBP

System TARGET-NBP jest polskim komponentem skonsolidowanego systemu TARGET, którego właścicielem jest Eurosystem. TARGET-NBP umożliwia prowadzenie rachunków w różnych usługach systemu TARGET, tj. T2 (usługa płatności w systemie RTGS), TARGET2-Securities (T2S – usługa dedykowana dla transakcji, których przedmiotem są papiery wartościowe) i TARGET Instant Payment Settlement (TIPS – usługa dla płatności natychmiastowych).

TARGET-NBP zapewnia krajowym uczestnikom bezpieczny międzybankowy rozrachunek płatności w euro, dostęp do sprawnych kanałów rozliczeń w tej walucie, w tym w szczególności systemu płatności Euro Elixir prowadzonego przez KIR S.A. oraz prowadzonych przez KDPW S.A. i KDPW_CCP S.A. systemów, odpowiednio, rozrachunku i rozliczeń transakcji papierami wartościowymi.

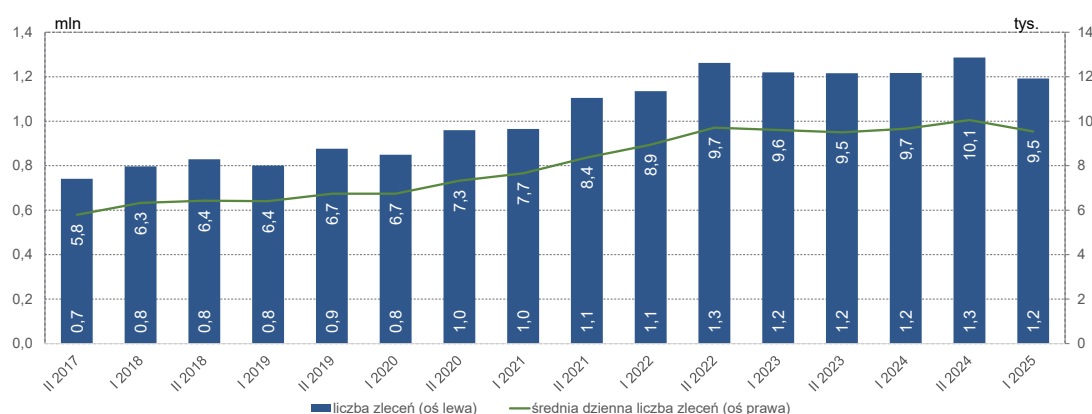
Według stanu na 30 czerwca 2025 r. rachunki w systemie TARGET-NBP posiadało 19 podmiotów – 15 banków, NBP, KIR S.A., KDPW S.A. i KDPW_CCP S.A. Wszystkie te podmioty mogły realizować płatności w systemie RTGS. Natomiast z usługi T2S korzystał jedynie KDPW S.A., a z usługi TIPS – 1 bank.

W systemie TARGET-NBP odnotowano nieznaczny spadek liczby i wartości płatności w euro o, odpowiednio, 7,3% i 0,2% względem poprzedniego półrocza¹⁵ (wykresy 5 i 6). Zlecenia klientowskie stanowiły 82,8% wolumenu zrealizowanych płatności. Pod względem wartości

¹⁵ Prezentowane dane dotyczące liczby i wartości zleceń pochodzą z udostępnionej przez EBC hurtowni danych dla systemu TARGET. Podane w opracowaniu wartości dla systemów TARGET i TARGET2 dotyczą jedynie transakcji w usłudze RTGS, tj. nie obejmują transakcji przeprowadzonych w usługach T2S i TIPS. Dane o liczbie i wartości zrealizowanych zleceń wykazywane są bez zleceń mających charakter przelewów płynności realizowanych przez banki i NBP, tj. w szczególności bez przelewów środków między rachunkami własnymi danego uczestnika. Dane za I półrocze 2023 r. obejmują transakcje zrealizowane zarówno w systemie TARGET2-NBP, który zakończył funkcjonowanie 19 marca 2023 r., jak i w systemie TARGET-NBP, uruchomionym 20 marca 2023 r.

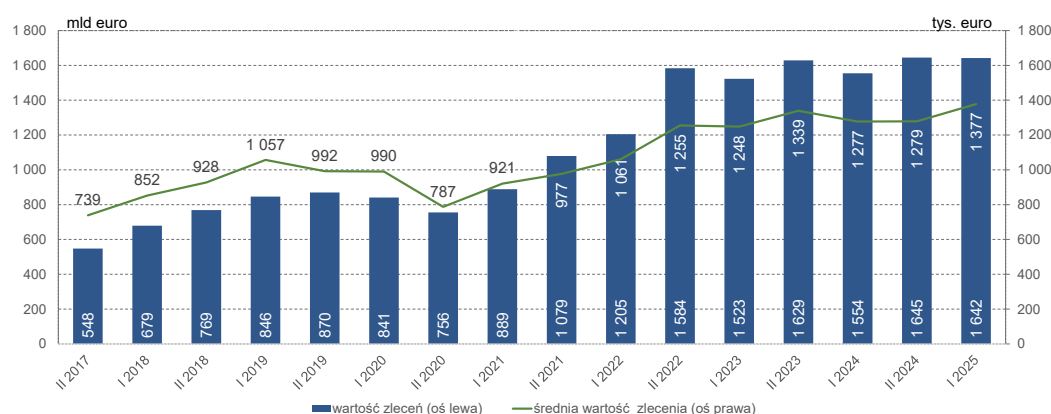
dominowały zlecenia międzybankowe – 94,6% obrotów w systemie TARGET-NBP. Średnie dzienne obroty wyniosły 13 138,1 mln euro. Zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym istotny udział miały zlecenia transgraniczne, odpowiednio 85,7% oraz 75%. W omawianym okresie nastąpił znaczący spadek liczby zleceń krajowych (tabela 6).

Wykres 5. Liczba zleceń i średnia liczba zleceń w euro zrealizowanych w kolejnych półroczach w latach 2017 – 2025 w systemie TARGET2-NBP i TARGET-NBP (od 20 marca 2023 r.)



Źródło: opracowanie własne DSP

Wykres 6. Wartość zleceń i średnia wartość zlecenia w euro zrealizowanych w kolejnych półroczach w latach 2017 – 2025 w systemie TARGET2-NBP i TARGET-NBP (od 20 marca 2023 r.)



Źródło: opracowanie własne DSP

Dnia 27 lutego 2025 r. w godzinach porannych miał miejsce poważny incydent, który spowodował niedostępność systemu TARGET przez około 10 godzin, co przełożyło się również na uczestników systemu TARGET-NBP. Przyczyną awarii był problem sprzętowy, który uniemożliwił normalną realizację płatności m.in. w usłudze T2, w tym zleceń kierowanych przez banki i operatorów systemów zewnętrznych. W związku z tym uruchomiono moduł awaryjny systemu TARGET, w którym realizowane były tylko najbardziej krytyczne zlecenia płatnicze. Ze względu na charakter incydentu konieczne było przeprowadzenie kompleksowych działań naprawczych. System wznowił normalną pracę krótko po godzinie 18:00, a przedłużony dzień operacyjny

zakończył się o godzinie 00:15. Przesunięto rozpoczęcie kolejnego dnia operacyjnego z godz. 18:45 na godz. 00:45. Wiele transakcji przekazanych do systemu TARGET w trakcie trwania awarii zostało odrzuconych i wymagało ponownego wysłania zleceń płatniczych przez uczestników po jej usunięciu. Dotyczyło to również płatności transgranicznych kierowanych przez polskie banki m.in. do rozliczenia w systemie STEP2-T.

Tabela 6. Struktura liczby i wartości zleceń zrealizowanych w systemie TARGET-NBP w I półroczu 2025 r. oraz zmiany poszczególnych kategorii zleceń w porównaniu z II półroczem 2024 r.

	Liczba	Zmiana %	Wartość mln euro	Zmiana %
Ogółem	1 192 221	-7,33%	1 642 259,90	-0,17%
w tym:				
- międzybankowe	205 277	-3,77%	1 554 084,53	0,15%
- klientowskie	986 944	-8,04%	88 175,38	-5,52%
w tym:				
- krajowe	170 303	-10,46%	410 574,75	1,49%
- transgraniczne:	1 021 918	-6,79%	1 231 685,15	-0,71%
- wysłane	596 184	-3,65%	616 601,84	-0,65%
- otrzymane	425 734	-10,85%	615 083,31	-0,78%

Źródło: opracowanie własne DSP

2.2. Systemy płatności detalicznych

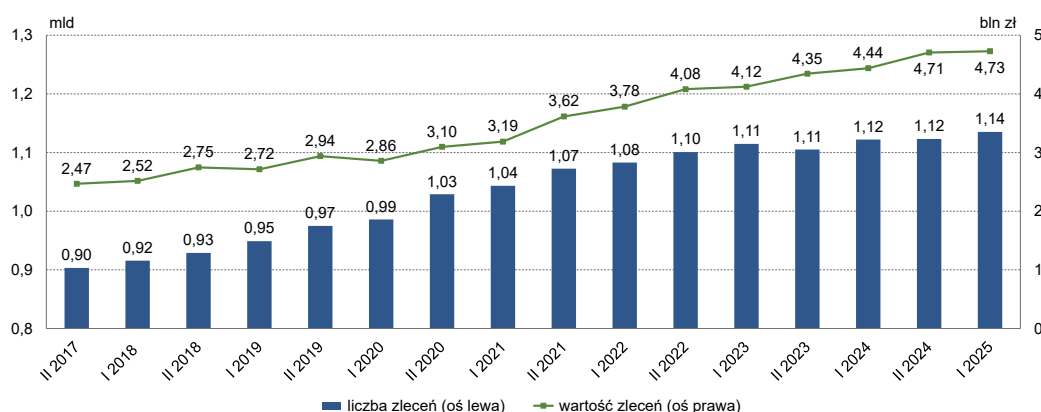
2.2.1. System Elixir

System Elixir, którego operatorem jest Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. (KIR S.A.), jest systemem płatności detalicznych przeznaczonym do realizacji międzybankowych zleceń płatniczych w złotych. System ten działa w modelu wielostronnego nettingu, czyli kompensaty transferów realizowanych pomiędzy bankami i umożliwia elektroniczną wymianę komunikatów rozliczeniowych oraz informacji pomiędzy jego uczestnikami. Elixir jest podstawowym systemem umożliwiającym realizację w Polsce płatności detalicznych zleconych przez klientów banków krajowych.

W analizowanym okresie liczba uczestników systemu Elixir nie zmieniła się w porównaniu z końcem 2024 r. Według stanu na koniec czerwca 2025 r., w systemie bezpośrednio uczestniczyło 35 banków, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa oraz NBP.

W I półroczu 2025 r. w systemie Elixir obroty wyniosły 4,7 bln zł (wzrost o 0,5% w porównaniu z poprzedzającym półroczem). Liczba zleceń zwiększyła się o 1,1% i osiągnęła 1,14 mld (wykres 7). Transakcje uznaniowe (głównie polecenia przelewów) stanowiły dominującą część zrealizowanych zleceń (98,5% liczby i 99,7% ich wartości), pozostały udział przypadał na transakcje obciążeniowe (przede wszystkim polecenia zapłaty).

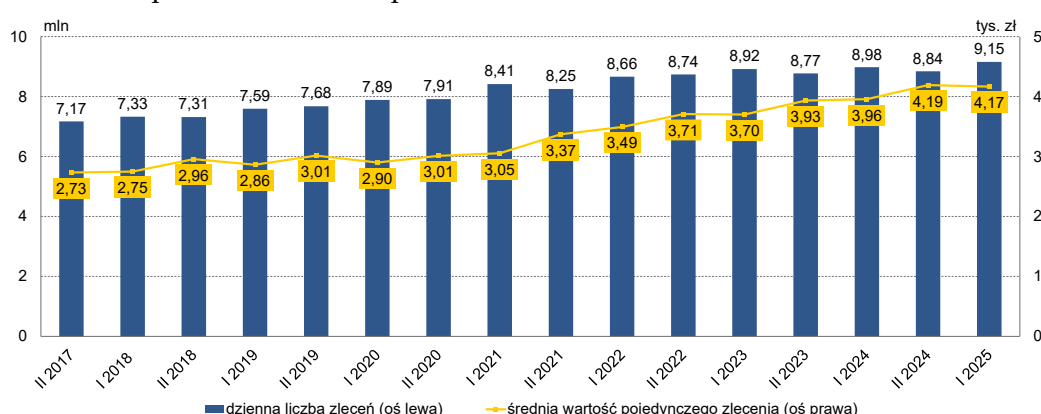
Wykres 7. Liczba i wartość zleceń w systemie Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane KIR S.A.

W analizowanym okresie odnotowano wzrost średniej dziennej liczby zleceń przetworzonych w systemie Elixir do 9,15 mln. Średnia wartość pojedynczej transakcji realizowanej w tym systemie wyniosła 4 165 zł i była mniejsza o 0,6% w porównaniu z II półroczem 2024 r. (wykres 8).¹⁶

Wykres 8. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane KIR S.A.

W omawianym okresie KIR S.A. kontynuowała prace nad zmianą strukturą komunikatów w systemie Elixir z formatu CSV na format XML, zgodny ze standardem ISO 20022. Migracja na nowe komunikaty w systemie Elixir jest planowana na połowę 2027 r.

2.2.2. System Euro Elixir

System Euro Elixir, którego operatorem jest KIR S.A., służy do realizacji krajowych i transgranicznych detalicznych zleceń płatniczych w euro. Na koniec czerwca 2025 r. w systemie

¹⁶ Szczegółowe dane dotyczące skali i struktury transakcji realizowanych w systemie Elixir są publikowane na stronie internetowej NBP: https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/kir_miesiace.xlsx.

uczestniczyło 16 banków, w tym NBP. Grono jego uczestników nie zmieniło się w porównaniu z końcem 2024 r.

W I półroczu 2025 r. w systemie Euro Elixir obroty wyniosły 188,7 mld euro, tj. o 1,4% mniej niż w drugiej połowie 2024 r. (wykres 9). Liczba przetworzonych transakcji osiągnęła 27,1 mln.

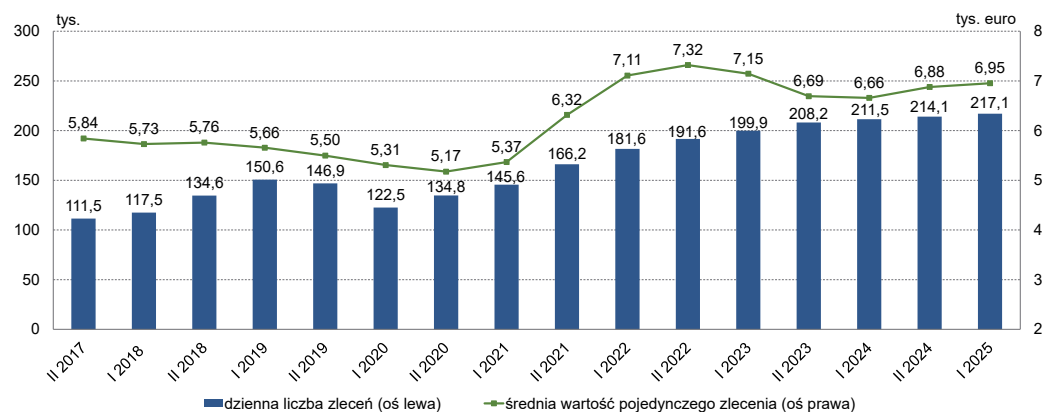
Średnia dzienna liczba zleceń realizowanych w systemie Euro Elixir zwiększyła się w omawianym okresie do 217,1 tys., tj. o 1,4% w porównaniu z II półroczem 2024 r. Natomiast średnia wartość pojedynczej transakcji obsługiwanej w tym systemie wzrosła o 1,1% do 6 955 euro (wykres 10).

Wykres 9. Liczba i wartość zleceń w systemie Euro Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane KIR S.A.

Wykres 10. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie Euro Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

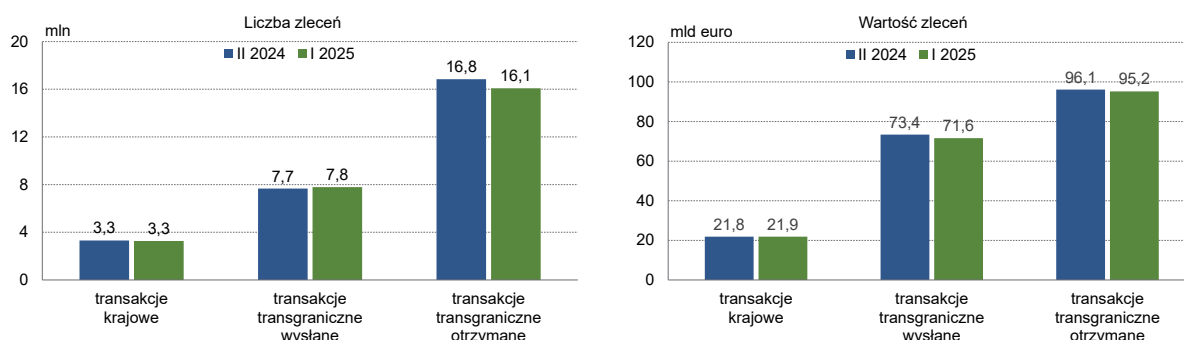


Źródło: dane KIR S.A.

W systemie Euro Elixir przeważają zlecenia transgraniczne otrzymywane. W analizowanym okresie stanowiły one 59,3% liczby oraz 50,5% wartości obsługiwanych transakcji. W I półroczu

2025 r. rozliczono 16,1 mln takich zleceń na kwotę 95,2 mld euro (wykres 11). Zlecenia krajowe miały najmniejszy udział pod względem liczby (12,0%) oraz wartości transakcji (11,6%).¹⁷

Wykres 11. Liczba i wartość zleceń w poszczególnych kategoriach transakcji w systemie Euro Elixir w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.

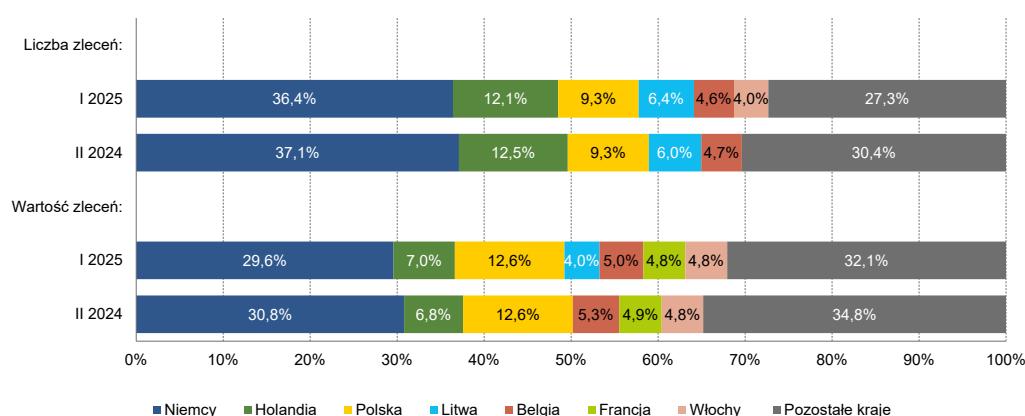


Źródło: dane KIR S.A.

Źródło: dane KIR S.A.

Polscy uczestnicy rynku usług płatniczych najwięcej transakcji, zarówno pod względem liczby, jak i wartości, realizowali – podobnie jak w poprzednich okresach – z podmiotami z rynku niemieckiego (wykres 12).

Wykres 12. Struktura liczby i wartości transakcji realizowanych w systemie Euro Elixir w podziale na kraje w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.



Źródło: dane KIR S.A.

2.2.3. System Express Elixir

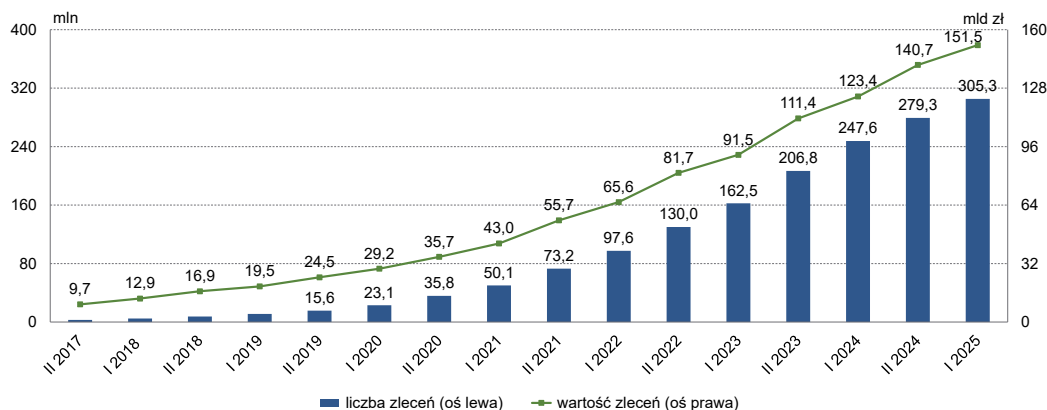
System Express Elixir, którego operatorem jest KIR S.A., realizuje krajowe zlecenia płatnicze w złotych w trybie natychmiastowym przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Z usługi mogą korzystać klienci banków, które zawarły umowę uczestnictwa z KIR S.A. Na koniec czerwca 2025 r.

¹⁷ Szczegółowe dane dotyczące skali i struktury transakcji realizowanych w systemie Euro Elixir są publikowane na stronie internetowej NBP: <https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/EuroELIXIR.xls>.

w systemie Express Elixir uczestniczyły 22 banki, w tym NBP. Liczba uczestników nie zmieniła się w porównaniu z końcem 2024 r.

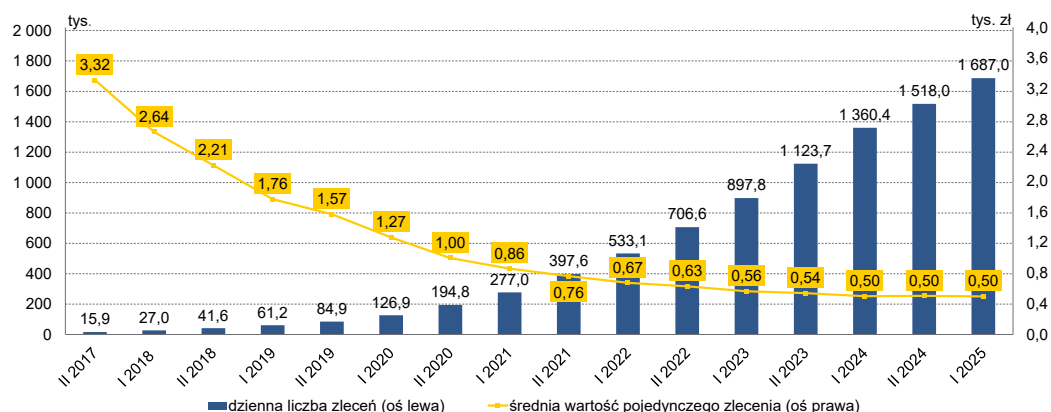
W I połowie 2025 r. obroty w systemie Express Elixir zwiększyły się do 151,5 mld zł, tj. o 7,7% w porównaniu z drugą połową 2024 r. (wykres 13). Liczba transakcji wyniosła 305,3 mln (wzrost o 9,3%). Średnia dzienna liczba rozliczanych zleceń również istotnie wzrosła (o 11,1%) do 1 687,0 tys. Natomiast średnia wartość pojedynczego zlecenia nieznacznie zmniejszyła się (o 1,5%) i wyniosła 496 zł (wykres 14).¹⁸ Systematyczne zwiększanie się liczby i wartości zleceń realizowanych w systemie Express Elixir wynika z rosnącej popularności płatności typu P2P (*peer-to-peer*, przelewy na numer telefonu), które są inicjowane w schemacie BLIK i, w przypadku gdy dotyczą klientów różnych banków, rozliczane w systemie Express Elixir.

Wykres 13. Liczba i wartość zleceń w systemie Express Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane KIR S.A.

Wykres 14. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie Express Elixir w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

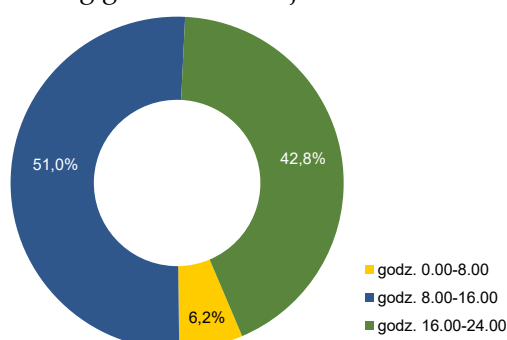


Źródło: dane KIR S.A.

¹⁸ Szczegółowe dane dotyczące skali i struktury transakcji realizowanych w systemie Express Elixir są publikowane na stronie internetowej NBP: <https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/ExpressElixir.xlsx>.

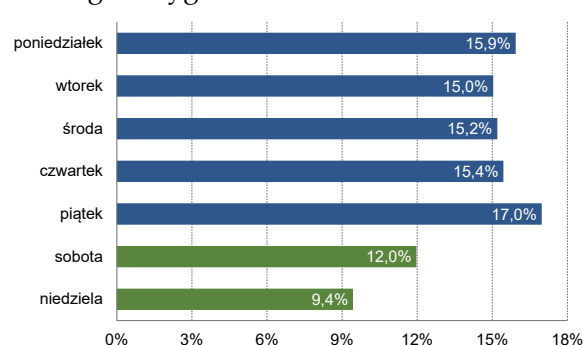
W I półroczu 2025 r. najwięcej transakcji w systemie Express Elixir zrealizowano w godz. 8.00-16.00 (51,0%). W godzinach wieczornych (tj. 16.00-24.00) obsłużono 42,8% zleceń, a pozostałe w godzinach 0.00-8.00 (wykres 15). Struktura liczby przetworzonych zleceń według dni tygodnia wskazuje, że najwięcej płatności rozliczano w piątki (17,0%) i poniedziałki (15,9%). W soboty i niedziele zrealizowano 21,4% wszystkich transakcji w tym systemie (wykres 16).

Wykres 15. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie Express Elixir w I półroczu 2025 r. według godzin realizacji



Źródło: dane KIR S.A.

Wykres 16. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie Express Elixir w I półroczu 2025 r. według dni tygodnia



Źródło: dane KIR S.A.

2.2.4. System BlueCash

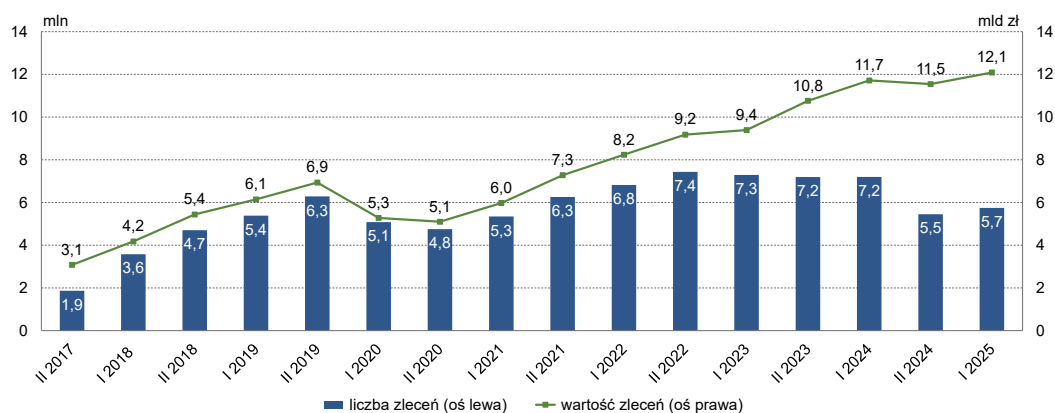
System płatności BlueCash, którego operatorem jest spółka Autopay S.A., umożliwia natychmiastową realizację krajowych transakcji płatniczych przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Na koniec czerwca 2025 r. w systemie BlueCash uczestniczyło 80 podmiotów: 6 banków komercyjnych, 73 banki spółdzielcze oraz Autopay S.A. Grono uczestników tego systemu zmniejszyło o trzy banki spółdzielcze w porównaniu z końcem 2024 r.

W I półroczu 2025 r. liczba zleceń przetworzonych w systemie BlueCash wzrosła o 5,4% względem poprzedzającego półrocza i wyniosła 5,7 mln (wykres 17). Wartość płatności zrealizowanych w systemie BlueCash w omawianym okresie również wzrosła (o 4,7%) i sięgnęła 12,1 mld zł.

W analizowanym okresie w systemie BlueCash średnio dziennie rozliczano 31,7 tys. zleceń płatniczych, tj. o 7,1% więcej w porównaniu z drugą połową 2024 r. Średnia wartość pojedynczego zlecenia w I półroczu 2025 r. wyniosła 2 103 zł (wykres 18).¹⁹

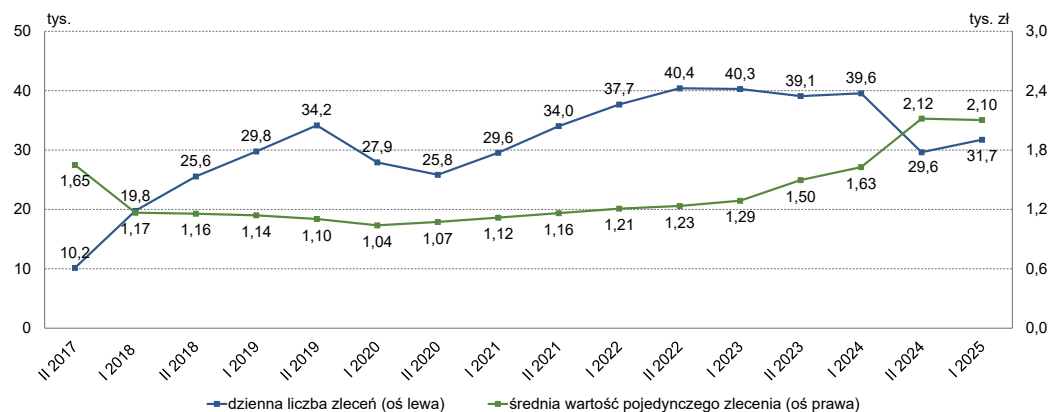
¹⁹ Szczegółowe dane dotyczące skali i struktury transakcji realizowanych w systemie BlueCash są publikowane na stronie internetowej NBP: <https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/SystemBlueCash.xlsx>.

Wykres 17. Liczba i wartość zleceń w systemie BlueCash w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane Autopay S.A.

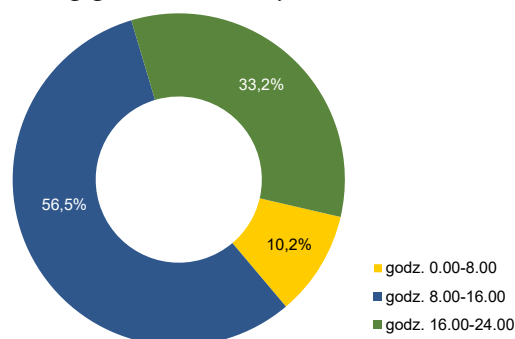
Wykres 18. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie BlueCash w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane Autopay S.A.

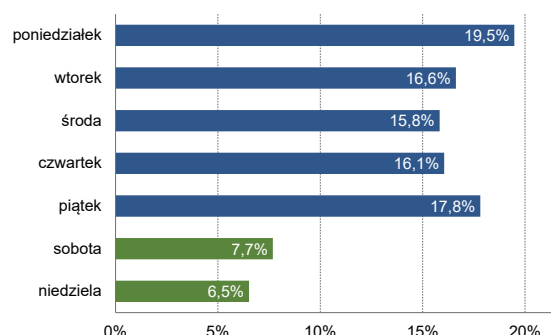
Przeważającą część zleceń (56,5%) realizowano w godzinach 8.00-16.00 (wykres 19). Rozkład obsługiwanych transakcji według dni tygodnia wskazuje, że w I półroczu 2025 r. najwięcej płatności zostało rozliczonych w poniedziałki (19,5%). W soboty i niedziele obsłużono 14,2% zleceń kierowanych do systemu BlueCash (wykres 20).

Wykres 19. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie BlueCash w I półroczu 2025 r. według godzin realizacji



Źródło: dane Autopay S.A.

Wykres 20. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie BlueCash w I półroczu 2025 r. według dni tygodnia



Źródło: dane Autopay S.A.

2.2.5. System BLIK

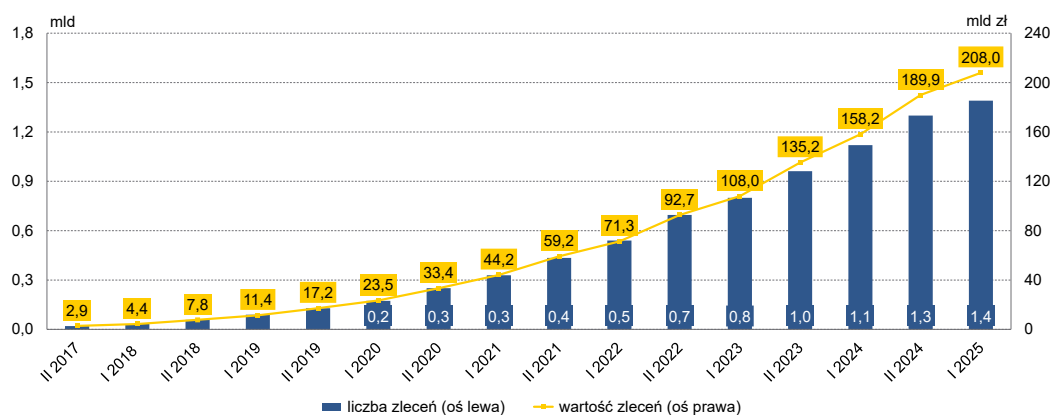
BLIK, prowadzony przez Polski Standard Płatności S.A. (PSP S.A.), jest systemem płatności, który umożliwia realizację krajowych transakcji płatniczych w złotych, przede wszystkim mobilnych, przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Funkcjonalności BLIK są oferowane w aplikacjach mobilnych banków uczestniczących w tym systemie. Do głównych typów płatności rozliczanych w systemie BLIK należą: płatności w handlu internetowym, płatności P2P²⁰, płatności w terminalu płatniczym, a także wypłaty i wpłaty w bankomatach.

Na koniec czerwca 2025 r. w systemie BLIK bezpośrednio uczestniczyło 20 banków (bez zmian w porównaniu z końcem grudnia 2024 r.) oraz jeden uczestnik pośredni – Revolut Bank UAB. Liczba użytkowników systemu BLIK na koniec czerwca 2025 r. wyniosła ponad 19 mln, a liczba zarejestrowanych aplikacji mobilnych – 34,9 mln, tj. o 2,4 mln więcej niż na koniec 2024 r.

W I półroczu 2025 r. wzrosły zarówno liczba, jak i wartość transakcji zrealizowanych w systemie i schemacie BLIK. Liczba obsłużonych zleceń zwiększyła się o 7,0% do 1,4 mld, zaś obroty wyniosły 208,0 mld zł i były o 9,5% większe w porównaniu z drugą połową 2024 r. (wykres 21). Taka silna tendencja wzrostowa wynika z tego, że BLIK jest najczęściej wybieraną formą płatności w handlu internetowym, a także z rosnącej popularności przelewów P2P i płatności zbliżeniowych dokonywanych z wykorzystaniem usługi BLIK w terminalach płatniczych.

²⁰ Płatność mobilna P2P dokonywana między użytkownikami telefonów komórkowych pozwala na przesłanie środków pieniężnych bez konieczności podawania numeru rachunku bankowego, a jedynie przy użyciu numeru telefonu odbiorcy. Aktywowanie usługi wymaga od użytkownika systemu BLIK jedynie powiązania w aplikacji bankowości elektronicznej numeru telefonu z numerem rachunku bankowego.

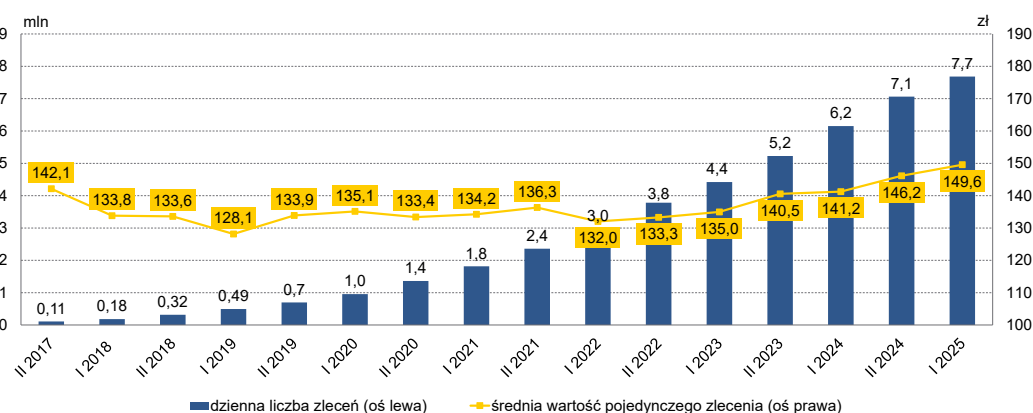
Wykres 21. Liczba i wartość zleceń w systemie i schemacie płatniczym BLIK w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane PSP S.A.

W systemie i schemacie BLIK w I półroczu 2025 r. rozliczono średnio 7,7 mln zleceń dziennie, co oznacza wzrost o 8,8% w porównaniu z półroczem poprzedzającym. Natomiast średnia wartość pojedynczego zlecenia wzrosła (o 2,3%) do 150 zł (wykres 22).²¹

Wykres 22. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie i schemacie BLIK w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



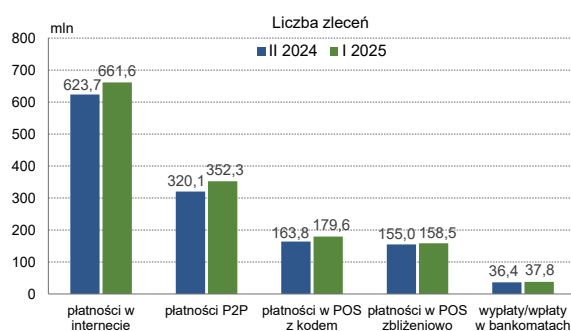
Źródło: dane PSP S.A.

Najważniejszymi typami płatności rozliczanych w systemie i schemacie BLIK w I półroczu 2025 r. były: płatności w handlu internetowym (47,6% liczby transakcji), płatności P2P (25,3%) oraz w terminalu płatniczym (realizowane w dwóch dostępnych w systemie BLIK funkcjonalnościach – przy użyciu kodu lub zbliżeniowo – 24,3%). Najmniej popularnym rodzajem operacji dokonywanych w systemie BLIK były wypłaty i wpłaty w bankomatach, które stanowiły 2,7% operacji przetworzonych w systemie i schemacie BLIK (wykres 24).

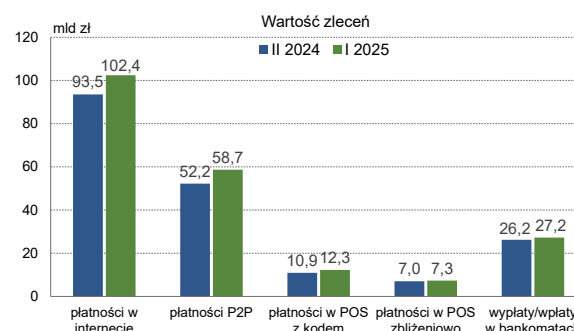
²¹ Szczegółowe dane dotyczące skali i struktury płatności realizowanych w systemie i schemacie BLIK są publikowane na stronie internetowej NBP: <https://static.nbp.pl/systemy/platniczy/BLIK.xlsx>.

W analizowanym okresie odnotowano wzrost zarówno liczby, jak i wartości w każdej z wymienionych kategorii płatności. W I połowie 2025 r. w systemie BLIK rozliczono 661,6 mln płatności dokonanych w Internecie na kwotę 102,4 mld zł (wykres 23). W porównaniu z półroczem poprzedzającym, liczba transakcji tego typu wzrosła o 6,1%, a ich wartość o 9,5%. Liczba płatności P2P zwiększyła się o 10,1%, a ich wartość o 12,4%. W pierwszej połowie 2025 r. zrealizowano o 19,4 mln (6,1%) więcej płatności w terminalach płatniczych z użyciem obu funkcjonalności BLIK niż w półroczu poprzedzającym, a ich wartość wzrosła o 9,2% do 19,6 mld zł. Kontynuacja wzrostu liczby transakcji w terminalach płatniczych była związana z częstszym wykorzystaniem płatności z użyciem kodu (wzrost o 9,7% wobec poprzedzającego półrocza). Liczba i wartość operacji w bankomatach także zwiększyły się w porównaniu z drugą połową 2024 r. o, odpowiednio, 3,9% i 4,0%.

Wykres 23. Liczba i wartość zleceń w poszczególnych kategoriach płatności rozliczonych w systemie i schemacie BLIK w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.



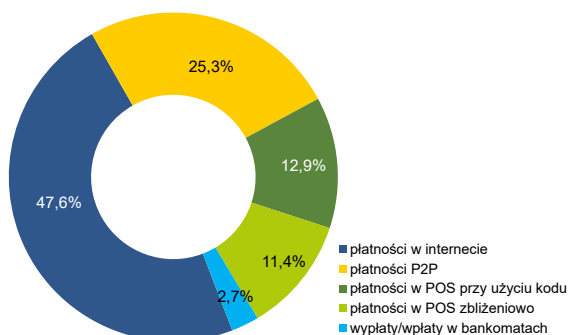
Źródło: dane PSP S.A.



Źródło: dane PSP S.A.

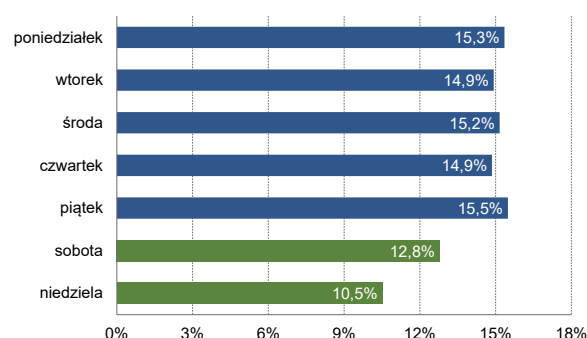
Rozkład transakcji w systemie i schemacie BLIK według dni tygodnia wskazuje, że najwięcej zleceń płatniczych było obsługiwanych w poniedziałki (15,3%) i piątki (15,5%). Udział transakcji realizowanych w soboty i niedziele wyniósł 23,3% (wykres 25).

Wykres 24. Struktura liczby zleceń realizowanych w systemie i schemacie BLIK w I półroczu 2025 r. według typów transakcji



Źródło: dane PSP S.A.

Wykres 25. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie i schemacie BLIK w I półroczu 2025 r. według dni tygodnia



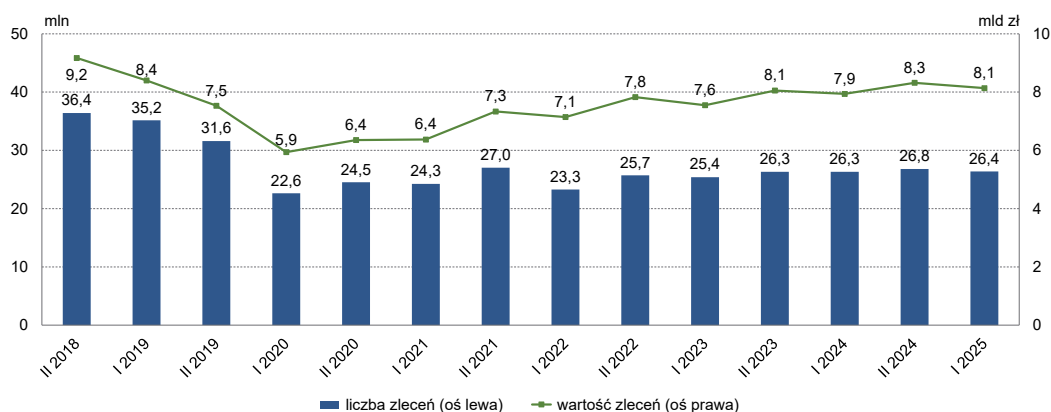
Źródło: dane PSP S.A.

2.2.6. Krajowy System Rozliczeń

Krajowy System Rozliczeń (KSR), prowadzony przez spółkę Fiserv Polska S.A., umożliwia kompensacyjne rozliczanie transakcji krajowych dokonywanych przy użyciu kart płatniczych oraz wymianę danych pomiędzy podmiotami funkcjonującymi na rynku kart płatniczych w Polsce. Uczestnikami systemu KSR mogą być wszystkie banki wydające karty płatnicze oraz agenci rozliczeniowi. Na koniec czerwca 2025 r. w systemie KSR aktywnymi uczestnikami było 8 banków oraz Fiserv Polska S.A. Liczba ta nie zmieniła się w porównaniu z końcem grudnia 2024 r.

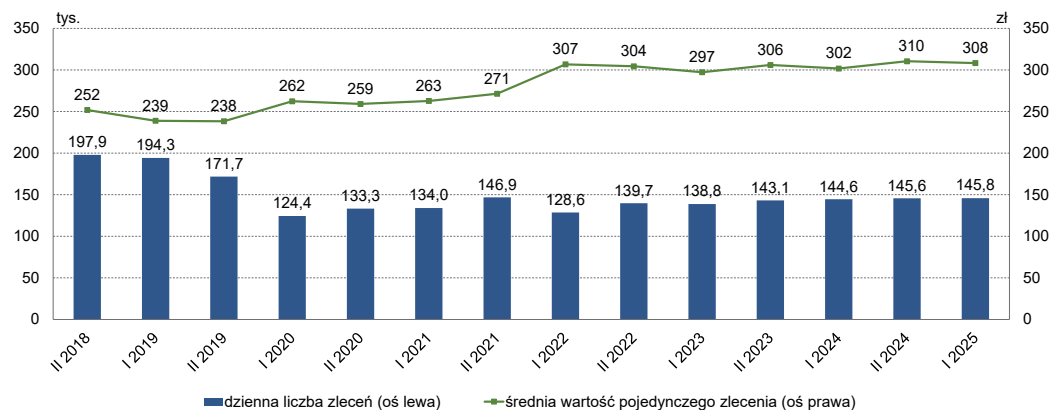
W I półroczu 2025 r. liczba przeprowadzonych transakcji w KSR nieznacznie spadła (o 1,5%) w porównaniu z poprzedzającym półroczem do 26,4 mln (wykres 26). Obroty wyniosły 8,1 mld zł i były mniejsze o 184,0 mln zł (2,2%). W analizowanym okresie zrealizowano średnio dziennie 145,8 tys. zleceń (wzrost o 0,1%). Średnia wartość pojedynczego zlecenia wyniosła 308 zł (wykres 27).

Wykres 26. Liczba i wartość zleceń w systemie KSR w okresie II półrocze 2018 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

Wykres 27. Średnia dzienna liczba zleceń oraz średnia wartość pojedynczego zlecenia w systemie KSR w okresie II półrocze 2018 r. – I półrocze 2025 r.

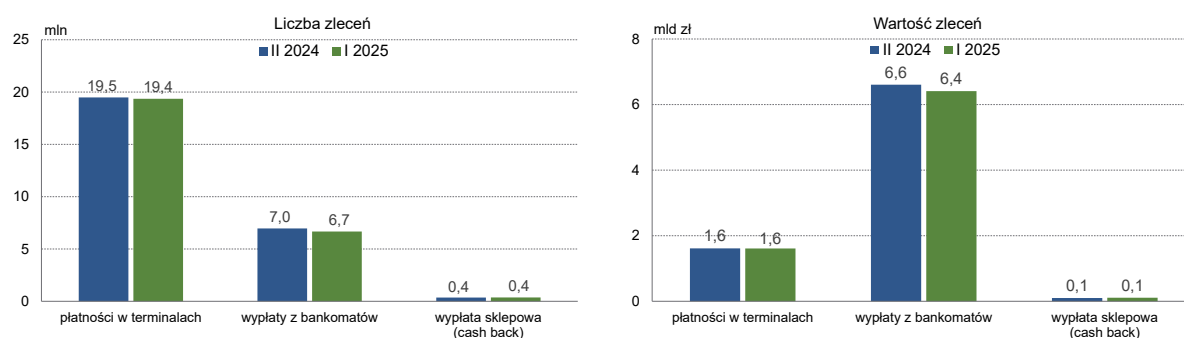


Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

System KSR rozlicza trzy typy płatności: płatności w terminalach płatniczych, wypłaty w bankomacie oraz wypłaty sklepowe (usługa *cash back*). Pod względem liczby zleceń przetworzonych w tym systemie w omawianym okresie dominowały płatności w terminalach (73,4%). W I półroczu 2025 r. rozliczono 19,4 mln takich płatności na kwotę 1,6 mld zł. W porównaniu z poprzedzającym półroczem odnotowano nieznaczne spadki zarówno liczby, jak i wartości tego rodzaju zleceń o, odpowiednio, 0,7% i 0,2%.

Wypłaty w bankomatach stanowiły 25,3% wszystkich transakcji zrealizowanych w systemie KSR. W analizowanym okresie rozliczono 6,7 mln takich płatności na kwotę 6,4 mld zł. Natomiast wypłaty sklepowe (*cash back*) odpowiadały za zaledwie 1,4% liczby oraz 1,3% wartości obrotów w tym systemie. W I półroczu 2025 r. w KSR przetworzono 364,0 tys. takich operacji o wartości 108,8 mln zł (wykresy 28 i 29).

Wykres 28. Liczba i wartość zleceń w poszczególnych kategoriach płatności rozliczonych w systemie KSR w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.

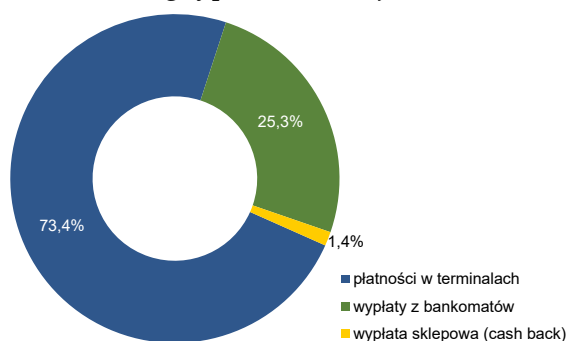


Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

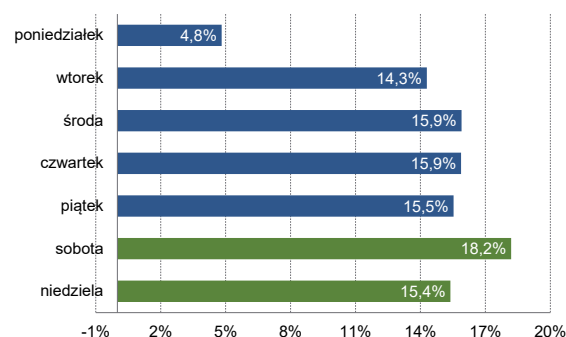
Liczba zleceń zrealizowanych w KSR według dni tygodnia (wykres 30) wskazuje, że najczęściej transakcji rozliczano w soboty (18,2%), a najmniej w poniedziałki (4,8%). W pozostałych dniach tygodnia liczba zleceń była rozłożona równomiernie. Udział zleceń zrealizowanych w poszczególnych dniach tygodnia odzwierciedla aktywność zakupową polskich konsumentów i wynika z przyjętego w systemie KSR modelu rozliczeń typu D+1, tj. rozliczania transakcji w następnym dniu po ich dokonaniu. W niedzielę możliwość zakupów w sklepach stacjonarnych i realizacji związanych z nimi płatności w terminalach płatniczych jest ograniczona, co przekłada się na niewielką skalę transakcji w systemie KSR w poniedziałki. Natomiast realizacja płatności przetworzonych z tytułu zakupów dokonywanych w piątki implikuje duży udział zleceń w tym systemie w soboty.

Wykres 29. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie KSR w I półroczu 2025 r. według typów transakcji



Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

Wykres 30. Struktura liczby zleceń rozliczanych w systemie KSR w I półroczu 2025 r. według dni tygodnia



Źródło: dane Fiserv Polska S.A.

2.3. Porównanie średniej dziennej liczby zleceń i średniej wartości jednego zlecenia w systemach płatności

W analizowanym okresie kontynuowany był znaczący wzrost średniej dziennej liczby zleceń realizowanych w systemie Express Elixir (o 11,1% w porównaniu z II półroczem 2024 r., do 1,7 mln) oraz w systemie i schemacie BLIK (o 8,8% do 7,7 mln). Transakcje typu P2P (*peer-to-peer*) inicjowane w schemacie BLIK (wzrost wolumenu o 10,1%) rozliczane są w systemie Express Elixir, jeżeli dotyczą klientów różnych banków. Rosnąca popularność tych transakcji przekłada się zatem na większą liczbę zleceń przetworzonych w systemie Express Elixir. Najpopularniejszymi typami płatności w systemie BLIK były płatności w handlu internetowym (w porównaniu z półroczem poprzedzającym ich liczba zwiększyła się o 6,1%).

W I półroczu 2025 r. w systemie BlueCash i w systemie Elixir średnia dzienna liczba zrealizowanych zleceń była większa o, odpowiednio, 7,1% i 3,5%. W przypadku systemów Euro Elixir, KSR i SORBNET2 wolumeny obsługiwanych zleceń były nieznacznie większe niż w II półroczu 2024 r.

Natomiast w systemie TARGET-NBP średnia dzienna liczba przetworzonych transakcji spadła o 5,1%. Zmniejszenie liczby płatności dotyczyło wszystkich kategorii zleceń kierowanych do tego systemu (tabela 7).

Największe wzrosty średniej wartości zlecenia płatniczego w I półroczu 2025 r. wystąpiły w systemie SORBNET2 (o 9,98% w porównaniu z II półroczem 2024 r., do 27,5 mln zł) i w systemie TARGET-NBP (o 7,7% do 1,4 mln euro). W przypadku systemu i schematu BLIK oraz systemu Euro Elixir średnia wartość przetworzonej płatności zwiększyła się o, odpowiednio, 2,3% i 1,1%. W pozostałych systemach, tj. Express Elixir, BlueCash, KSR, i Elixir średnia wartość realizowanego zlecenia nieznacznie spadła (tabela 8).

Tabela 7. Porównanie średniej dziennej liczby zrealizowanych zleceń w systemach płatności w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.

Systemy płatności	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %
SORBNET2	24 254	24 260	0,03%
TARGET-NBP	10 051	9 538	-5,1%
Elixir	8 843 155	9 154 097	3,5%
Euro Elixir	214 052	217 096	1,4%
Express Elixir	1 518 036	1 686 955	11,1%
BlueCash	29 632	31 743	7,1%
BLIK	7 063 064	7 682 228	8,8%
KSR	145 636	145 778	0,1%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych NBP, EBC, KIR S.A., Autopay S.A., PSP S.A. oraz Fiserv Polska S.A.

Tabela 8. Porównanie średniej wartości zlecenia płatniczego realizowanego w systemach płatności w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r.

Systemy płatności	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %
SORBNET2 (zł)	24 980 029	27 472 908	9,98%
TARGET-NBP (euro)	1 278 707	1 377 479	7,7%
Elixir (zł)	4 190	4 165	-0,6%
Euro Elixir (euro)	6 878	6 955	1,1%
Express Elixir (zł)	504	496	-1,5%
BlueCash (zł)	2 117	2 103	-0,7%
BLIK (zł)	146,2	149,6	2,3%
KSR (zł)	310	308	-0,7%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych NBP, EBC, KIR S.A., Autopay S.A., PSP S.A. oraz Fiserv Polska S.A.

3. Systemy rozliczeń i rozrachunku transakcji papierami wartościowymi

Na koniec I półrocza 2025 r. w Polsce funkcjonowało pięć systemów rozliczeń i rozrachunku transakcji papierami wartościowymi:

- system rozrachunku prowadzony przez KDPW S.A.,
- system rozliczeń i rozrachunku SKARBNET4 prowadzony przez NBP,
- dwa systemy rozliczeń prowadzone przez KDPW_CCP S.A.:
 - system rozliczeń organizowany na podstawie *Regulaminu rozliczeń transakcji (obróć zorganizowany)*,
 - system rozliczeń działający na podstawie *Regulaminu rozliczeń transakcji (obróć niezorganizowany)*,
- system rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych organizowany przez IRGiT S.A.

3.1. Systemy rozrachunku transakcji papierami wartościowymi

3.1.1. System rozrachunku prowadzony przez KDPW S.A.

KDPW S.A. prowadzi działalność jako centralny depozyt papierów wartościowych w rozumieniu rozporządzenia CSDR (Central Securities Depositories Regulation)²². Podmiot ten świadczy następujące usługi podstawowe: rejestruje papiery wartościowe, prowadzi konta papierów wartościowych oraz dokonuje rozrachunku transakcji tymi papierami, a także oferuje niebankowe usługi pomocnicze (m.in. organizuje system udzielania pożyczek papierów wartościowych, wspiera przetwarzanie zdarzeń korporacyjnych, zapewnia sprawozdawczość wobec organów regulacyjnych, nadaje kody LEI).

KDPW S.A. dokonuje rozrachunku transakcji z rynku zorganizowanego i zawieranych poza obrotem zorganizowanym, transakcji realizowanych na rynku pierwotnym oraz pozostałych operacji papierami wartościowymi. W KDPW S.A. rejestrowane są m.in. akcje, akcje uprzywilejowane, prawa do akcji, prawa poboru, certyfikaty inwestycyjne, certyfikaty emitowane przez fundusze ETF (*exchange traded funds*), instrumenty typu ETC (*exchange traded commodity*), listy zastawne, warranty subskrypcyjne oraz obligacje, w tym m.in.: skarbowe, komunalne, przedsiębiorstw i banków, w tym wyemitowane przez EBI i BGK.

²² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych, zmieniające dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012 (Dz. Urz. UE L257 z 2014 r., s. 1 z późn. zm.).

Na koniec czerwca 2025 r. w prowadzonym przez KDPW S.A. systemie rozrachunku transakcji papierami wartościowymi uczestniczyło bezpośrednio 58 podmiotów (bez zmian w porównaniu z końcem grudnia 2024 r.):

- 36 banków, w tym 2 banki zagraniczne,
- 16 domów maklerskich,
- 2 zagraniczne centralne depozyty papierów wartościowych,
- 1 kontrahent centralny – CCP,
- 3 inne instytucje finansowe.

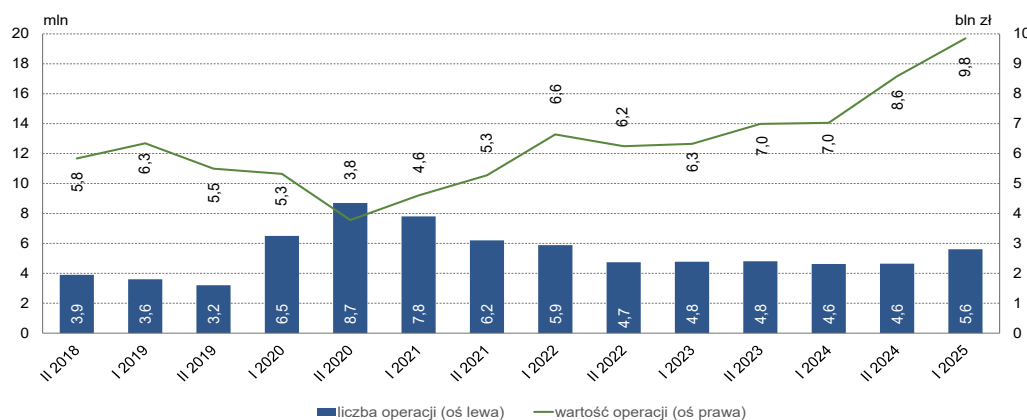
W systemie KDPW S.A. istnieje możliwość rozszerzenia uczestnictwa bezpośredniego o funkcję agenta emisji i agenta płatniczego. Na koniec czerwca 2025 r. status agentów emisji miały 24 podmioty, a status agentów płatniczych również 24 podmioty (tyle samo co na koniec grudnia 2024 r.).

Na koniec czerwca 2025 r. uczestnikami systemu KDPW S.A. występującymi w typie emitent było 2 962 podmiotów krajowych (o 18 więcej niż na koniec grudnia 2024 r.) i 135 podmiotów zagranicznych (o 5 więcej). Kontynuacja wzrostu liczby emitentów wynika przede wszystkim z rosnącego zainteresowania podmiotów krajowych pozyskiwaniem finansowania w drodze emisji długu oraz z obowiązku rejestracji emisji obligacji w KDPW S.A.²³.

W I połowie 2025 r. w systemie KDPW S.A. dokonano rozrachunku 5 607 128 operacji o wartości 9 848,9 mld zł. W porównaniu z II półroczem 2024 r. oznacza to wzrost zarówno ich liczby, jak i wartości o, odpowiednio, 20,8% oraz 14,8% (wykres 31). Wśród zaewidencjonowanych operacji dominowały transakcje obligacjami skarbowymi (8 682,3 mld zł). Wartość tych transakcji wzrosła o 11,4%, na co wpływ miała większa skala emisji tych papierów dłużnych. Pod względem liczby przeważały natomiast transakcje akcjami notowanymi na rynkach organizowanych przez GPW S.A. Liczba i wartość tych transakcji wzrosła o, odpowiednio 22,1% i 45,9%, co wynikało z większej aktywności inwestorów i wzrostu cen tych akcji (tabela 9).

W lutym 2025 r. wprowadzono nowe rozwiązania w komunikacji elektronicznej z uczestnikami bezpośrednimi KDPW S.A. W obszarze komunikacji A2A (*application-to-application*) zmieniono sposób pobierania certyfikatów elektronicznych, służących do uwierzytelnienia połączenia pomiędzy uczestnikiem a systemami informatycznymi KDPW S.A. W komunikacji U2A (*user-to-application*) wprowadzono dwie nowe aplikacje internetowe: do obsługi komunikacji dla świadczonych usług depozytowych, w tym przez wykorzystanie ustrukturyzowanych komunikatów systemowych, oraz do przesyłania dokumentów w postaci plików nieustrukturyzowanych. Zmiany te służą wzmocnieniu bezpieczeństwa systemów informatycznych Grupy Kapitałowej KDPW oraz ujednoliceniu komunikacji dla wszystkich usług.

²³ Obowiązek rejestracji obligacji, listów zastawnych i certyfikatów inwestycyjnych w depozycie papierów wartościowych został wprowadzony ustawą z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. z 2018 r., poz. 2244) i wszedł w życie 1 lipca 2019 r.

Wykres 31. Liczba i wartość operacji zrealizowanych w systemie rozrachunku prowadzonym przez KDPW S.A. w okresie II półrocze 2018 r. – I półrocze 2025 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KDPW S.A.

Tabela 9. Liczba i wartość operacji zrealizowanych w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r. w systemie rozrachunku prowadzonym przez KDPW S.A. w podziale na instrumenty udziałowe i dłużne

Transakcje instrumentami finansowymi	Liczba			Wartość w mln zł		
	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %
Ogółem	4 640 867	5 607 128	20,82	8 582 178	9 848 936	14,76
udziałowymi, w tym:	4 070 956	4 989 348	22,56	610 871	892 374	46,08
- akcjami	4 018 591	4 905 049	22,06	609 715	889 363	45,87
dłużnymi, w tym:	569 911	617 780	8,40	7 971 307	8 956 562	12,36
- obligacjami skarbowymi	220 018	239 667	8,93	7 796 633	8 682 353	11,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KDPW S.A.

W kwietniu 2025 r. zautomatyzowano obsługę komunikatów SWIFT przekazywanych przez zagraniczne centralne depozyty papierów wartościowych, w związku z wypłatą świadczeń z papierów wartościowych, dla których KDPW S.A. pełni funkcję depozytu inwestora. Odejście od manualnej obsługi tych komunikatów spowodowane było koniecznością usprawnienia przetwarzania rosnącej liczby zdarzeń korporacyjnych, co jest efektem rozwoju prowadzonego przez GPW S.A. rynku GlobalConnect. Omawiana automatyzacja komunikacji przyczyniła się do obniżenia ryzyka operacyjnego w przetwarzaniu komunikatów oraz skrócenia czasu realizacji procesu wypłaty wspomnianych świadczeń.

W kwietniu 2025 r. wprowadzono również zmiany w rozwiązaniach dotyczących obsługi walnych zgromadzeń. W szczególności zastosowano nowe oznaczenie metody wirtualnego udziału w głosowaniu, w tym za pośrednictwem aplikacji KDPW S.A. eVoting.

W I połowie 2025 r. KDPW S.A. kontynuował projekt stworzenia nowej infrastruktury potransakcyjnej rynku kapitałowego, bazującej na technologii DLT (CSDonDLT). Celem projektu jest rozszerzenie tradycyjnego systemu depozytowo-rozrachunkowego o rozwiązania

w technologii DLT dla transakcji instrumentami finansowymi zawieranych poza obrotem zorganizowanym (*over-the-counter* – OTC), obejmującego przechowywanie, transfer i rozrachunek transakcji w trybie 24h/7dni. W czerwcu 2025 r. KDPW S.A. opublikował białą księgę²⁴ dotyczącą zastosowania technologii DLT do rozrachunku zawieranych na rynku OTC transakcji papierami wartościowymi. Również w czerwcu KDPW S.A. podpisał umowę o współpracy z instytucją pieniądza elektronicznego StaBillon Sp. z o.o., która będzie dostawcą tokenów pieniądza elektronicznego w projekcie CSDonDLT²⁵. Integracja tokenów pieniądza elektronicznego z infrastrukturą potransakcyjną pozwoli na przeprowadzanie natychmiastowego rozrachunku transakcji papierami wartościowymi zgodnie z zasadą dostawa za płatność (*delivery vs. payment*), czyli przeniesieniu praw do aktywów i zapisaniu ich na dedykowanym rachunku papierów wartościowych w ramach sieci *blockchain* wtedy i tylko wtedy, gdy towarzyszyć temu będzie jednoczesny transfer tokenów pieniądza elektronicznego. Ponadto KDPW S.A. uczestniczył w pracach powołanej przy EBC *New Technologies for Wholesale Settlement Contact Group*, zrzeszającej przedstawicieli banków centralnych, instytucji infrastruktury oraz podmiotów komercyjnych. Grupa ta ma wspierać Eurosystem w tworzeniu rozwiązań technicznych umożliwiających rozrachunek w pieniądzu banku centralnego transakcji m.in. instrumentami finansowymi realizowanych na platformach DLT.

W I półroczu 2025 r. kontynuowane były prace związane z dostosowywaniem działalności KDPW S.A. do:

- przepisów rozporządzenia w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej sektora finansowego (DORA)²⁶ w zakresie prowadzenia depozytu;
- tworzonego przez NBP nowego systemu RTGS dla płatności w złotych – SORBNET3;
- przygotowanego przez GPW S.A. systemu transakcyjnego WATS (według planu aktualnego na koniec czerwca 2025 r. system ten miałby być uruchomiony 10 listopada 2025 r.).

W lutym 2025 r. KE, podążając za rekomendacją ESMA oraz w uzgodnieniu z ESBC, zaproponowała skrócenie z dniem 11 października 2027 r. cyklu rozrachunkowego z T+2 do T+1 dla transakcji papierami wartościowymi zawieranych w systemach obrotu w UE²⁷. W przypadku systemu KDPW S.A. skrócenie cyklu rozrachunkowego może wiązać się z potrzebą dostosowania harmonogramu dnia dla rozrachunku transakcji papierami wartościowymi, w tym godzin i częstotliwości sesji rozrachunkowych oraz rozrachunków pieniężnych (w uzgodnieniu z NBP), a także ze zmianą w procesach wspomagających rozrachunek transakcji i w obsłudze zdarzeń

²⁴ KDPW *CSDonDLT, Technologia blockchain – Rewolucja rynku kapitałowego, Biała Księga*, czerwiec 2025 r., [kdpw_biala_ksiega\(2\).pdf](#).

²⁵ KDPW i StaBillon nawiązały współpracę w ramach projektu CSDon DLT, 26 czerwca 2025 r., <https://www.kdpw.pl/pl/aktualnosci/%E2%80%8Bkdpw-i-stabillon-nawiazaly-wspolprace-w-ramach-projektu-csdondlt/213.html>.

²⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2022/2554 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie operacyjnej odporności cyfrowej sektora finansowego i zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1060/2009, (UE) nr 648/2012, (UE) nr 600/2014, (UE) nr 909/2014 oraz (UE) 2016/1011 (Dz. Urz. UE L333 z 2022 r., s. 1 z późn. zm.).

²⁷ Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 909/2014 w odniesieniu do krótszego cyklu rozrachunku w Unii; [EUR-Lex - 52025PC0038 - EN - EUR-Lex](#)

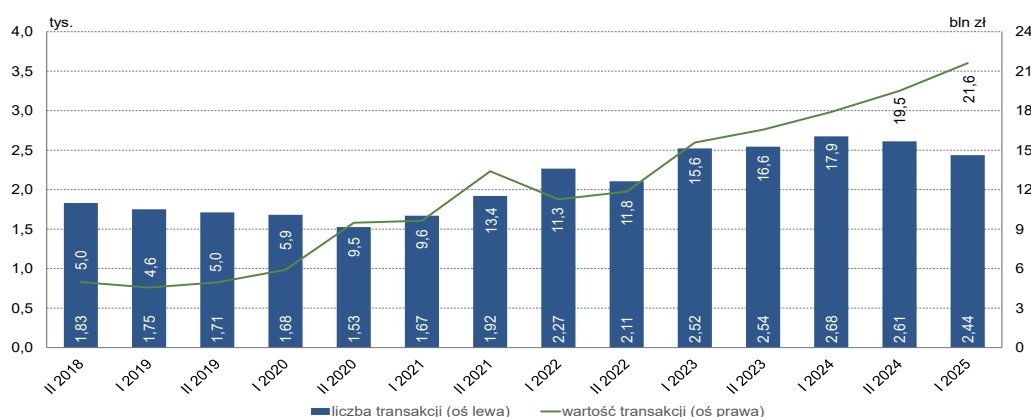
korporacyjnych. Konieczne będzie także odpowiednie dostosowanie regulaminu świadczonych usług. Natomiast uczestnicy systemu KDPW S.A., będą zmuszeni znacząco skrócić proces obsługi transakcji swoich klientów. Będzie on musiał zakończyć się w dniu zawarcia transakcji. Będzie to wymagało zwiększenia automatyzacji procesu tworzenia, uzgadniania i przepływu instrukcji, które dotyczą potwierdzania transakcji przez klientów, oraz kierowania instrukcji do rozrachunku. Skrócenie cyklu rozrachunkowego będzie także wymagało od uczestników zwiększenia efektywności zarządzania środkami pieniężnymi. Zasadne jest, żeby wzorem innych państw UE, stworzyć w Polsce dedykowaną grupę roboczą, która przy zaangażowaniu KDPW S.A. skoordynuje przygotowania podmiotów krajowego rynku kapitałowego do przejścia na krótszy cykl rozrachunkowy (T+1).

3.1.2. System SKARBNET4

System SKARBNET4 prowadzony przez NBP pełni funkcję centralnego depozytu dla bonów pieniężnych NBP i bonów skarbowych, a także służy do rozliczania i rozrachunku transakcji tymi papierami wartościowymi. Na koniec czerwca 2025 r. uczestnikami w systemie SKARBNET4 było 39 podmiotów (36 banków, NBP, KDPW S.A. i BFG), tyle samo co na koniec grudnia 2024 r.

W I połowie 2025 r. w systemie SKARBNET4 zrealizowano 2 436 transakcji bonami pieniężnymi NBP na kwotę 21 609,2 mld zł. W porównaniu z II półroczem 2024 r. nastąpił spadek liczby przeprowadzonych transakcji bonami pieniężnymi NBP o 6,7%, przy jednoczesnym wzroście ich wartości o 10,8% (wykres 32). W omawianym okresie Ministerstwo Finansów po raz pierwszy od 2021 r. wyemitowało bony skarbowe, na których zrealizowano 593 transakcje (na rynku pierwotnym i wtórnym) na kwotę 82,2 mld zł.

Wykres 32. Liczba i wartość transakcji bonami pieniężnymi NBP przetworzonych w systemie rozliczeń i rozrachunku SKARBNET4 w okresie II półrocze 2018 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: opracowanie własne NBP

W I półroczu 2025 r. prowadzono prace związane z dostosowaniem systemu SKARBNET4 do nowego systemu płatności wysokokwotowych SORBNET3. W systemie SKARBNET4

utworzono księgę pomocniczą dla prowadzenia ewidencji księgowej wybranych instrumentów polityki pieniężnej.

3.2. Systemy rozliczeń transakcji papierami wartościowymi

3.2.1. Systemy rozliczeń transakcji papierami wartościowymi prowadzone przez KDPW_CCP S.A.

KDPW_CCP S.A. jest kontrahentem centralnym w rozumieniu regulacji EMIR (European Market Infrastructure Regulation)²⁸. Na koniec czerwca 2025 r. Spółka oferowała rozliczanie:

- transakcji nominowanymi w złotych instrumentami finansowymi znajdującymi się w obrocie zorganizowanym: akcjami, prawami do akcji, prawami poboru, certyfikatami inwestycyjnymi, obligacjami skarbowymi, obligacjami nieskarbowymi, listami zastawnymi, tytułami uczestnictwa funduszy ETF, instrumentami typu ETC, produktami strukturyzowanymi, a także kontraktami terminowymi na indeksy akcji i akcje spółek, opcjami indeksowymi oraz kontraktami *futures* na: kursy walut, wskaźnik referencyjny WIBOR i obligacje skarbowe,
- transakcji nominowanymi w euro papierami dłużnymi dopuszczonymi do obrotu zorganizowanego,
- transakcji *outright* nominowanymi w złotych obligacjami skarbowymi, zawieranych w obrocie zorganizowanym na rynkach prowadzonych przez GPW S.A. i BondSpot S.A.,
- zawieranych na rynku OTC transakcji nominowanymi w złotych i w euro instrumentami pochodnymi FRA, IRS, OIS i *basis swap*,
- zawieranych w obrocie zorganizowanym transakcji *repo* zabezpieczonych krajowymi obligacjami skarbowymi.

KDPW_CCP S.A. organizuje dwa systemy rozliczeń: dla transakcji zawieranych w obrocie zorganizowanym (rynek regulowany i alternatywny system obrotu, ASO) oraz dla transakcji na rynku OTC (obróć niezorganizowany). Zgodnie z obowiązującymi regulacjami²⁹ CCP tworzy fundusze zabezpieczające prawidłowe wykonanie zobowiązań wynikających z rozliczania transakcji zawartych, odpowiednio, w obrocie zorganizowanym oraz poza tym obrotem. KDPW_CCP S.A. prowadzi trzy fundusze: fundusz rozliczeniowy dla transakcji zawieranych na rynkach regulowanych prowadzonych przez GPW S.A. i BondSpot S.A., fundusz zabezpieczający dla transakcji zawieranych w ASO prowadzonych przez wspomniane wyżej

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Dz. Urz. UE. L201 z 2012 r. s. 1 z późn. zm.).

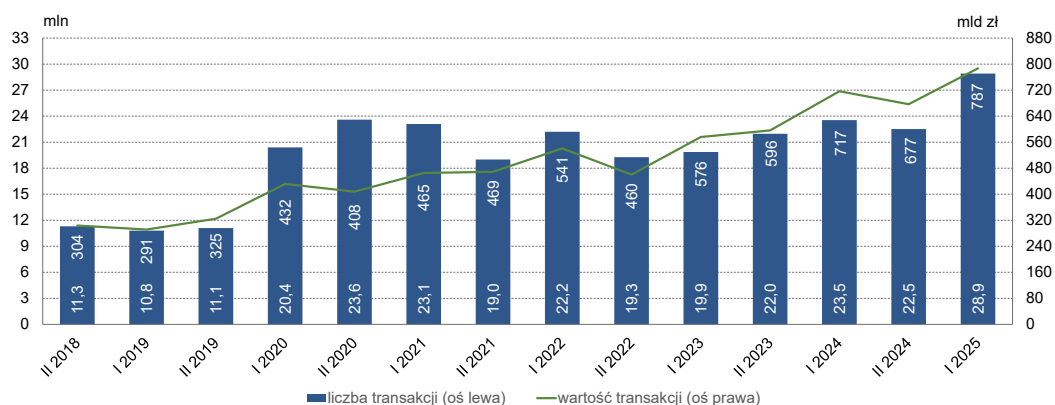
²⁹ Art. 42 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Dz. Urz. UE L201 z 2012 r. s. 1 z późn. zm.) oraz art. 65 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.

spółki oraz fundusz zabezpieczający dla rynku OTC (dla transakcji zawieranych poza obrotem zorganizowanym).

Na koniec I półrocza 2025 r. w prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. rozliczeniach dla rynków regulowanych GPW S.A. i BondSpot S.A., uczestniczyły, w tym dokonywały wpłat do dedykowanego funduszu rozliczeniowego, 24 podmioty (tyle samo co na koniec 2024 r.), a dla ASO (w tym rynku Treasury BondSpot Poland – TBSP) – 25 podmiotów (o jeden więcej niż na koniec 2024 r.). Grupa ta obejmowała banki, domy maklerskie i jedną zagraniczną firmę inwestycyjną. W rozliczeniach transakcji zawieranych na rynku OTC uczestniczyło natomiast 13 banków krajowych, bez zmian w porównaniu z końcem 2024 r.

W I połowie 2025 r. w systemach prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. rozliczono 28 905 547 transakcji o wartości 787,0 mld zł. W porównaniu z II półroczem 2024 r. oznacza to wzrost zarówno ich liczby, jak i wartości o, odpowiednio, 28,4% oraz 16,3% (wykres 33). Przyczyniły się do tego większe wolumen i wartość zawieranych na GPW S.A. transakcji kontraktami terminowymi, w szczególności kontraktami *futures* na kursy walut i indeksy giełdowe, wyraźny wzrost obrotów akcjami, wynikający ze wzrostu zarówno liczby transakcji, jak i cen akcji, a także znacznie większa wartość zawieranych na rynku TBSP transakcji obligacjami skarbowymi. Wśród zaewidencjonowanych operacji dominowały transakcje instrumentami udziałowymi z rynku zorganizowanego (247,1 mld zł i 26 314 022 szt.), tj. przede wszystkim akcjami notowanymi na rynkach organizowanych przez GPW S.A. (tabela 10).

Wykres 33. Liczba i wartość transakcji rozliczonych w systemach prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. w okresie II półrocze 2018 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KDPW_CCP S.A.

Podobnie jak w KDPW S.A., w lutym 2025 r. wprowadzono zmiany w rozwiązaniach komunikacji elektronicznej z uczestnikami rozliczającymi KDPW_CCP S.A., polegające na modernizacji i ujednoliceniu technologicznym procesu wystawiania i utrzymania certyfikatów w komunikacji A2A. Uruchomiono także nową aplikację internetową do przesyłania dokumentów w postaci plików nieustrukturyzowanych w trybie U2A.

Tabela 10. Liczba i wartość transakcji rozliczonych w prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. systemach rozliczeń w II półroczu 2024 r. i I półroczu 2025 r. w podziale na instrumenty finansowe

Transakcje instrumentami finansowymi	Liczba			Wartość w mln zł		
	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %	II półrocze 2024 r.	I półrocze 2025 r.	Zmiana %
Rynek zorganizowany, w tym instrumentami:	22 506 542	28 904 824	28,43	515 997	620 054	20,17
- udziałowymi	20 015 841	26 314 022	31,47	163 310	247 129	51,33
- dłużnymi	70 977	71 489	0,72	168 917	164 357	-2,70
- pochodnymi	2 419 724	2 519 313	4,12	183 770	208 568	13,49
Rynek OTC – instrumentami pochodnymi	717	723	0,84	160 747	166 909	3,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KDPW_CCP S.A.

W kwietniu 2025 r. wprowadzono modyfikacje w modelu obliczeń depozytów zabezpieczających w obrocie niezorganizowanym (OTC). W stosowanym modelu typu *expected shortfall* uwzględniono m.in. historyczne warunki skrajne i filtrowaną symulację historyczną oraz rozszerzono ten model o wyliczenia depozytu dodatkowego (*add-on*) z tytułu ryzyka płynności rynku i koncentracji pozycji uczestnika rozliczającego. Zmiana ta ma zapewnić, aby uczestnicy rozliczający mogli wykonać swoje zobowiązanie w sytuacjach szczególnych, takich jak duże zaburzenia lub znaczący wzrost zmienności cen na rynkach finansowych.

W I półroczu 2025 r. kontynuowano prace związane z dostosowaniem systemów KDPW_CCP S.A. do nowego systemu płatności wysokokwotowych w złotych – SORBNET3 oraz do nowego systemu transakcyjnego GPW S.A. – WATS, przygotowaniem do uruchomienia rozliczeń instrumentów finansowych opartych na energii elektrycznej i gazie, a także przygotowaniem do rozliczania instrumentów pochodnych OTC, dla których instrumentem bazowym będzie, określony przez Narodową Grupę Roboczą, wskaźnik referencyjny stopy procentowej wyznaczany na podstawie danych o niezabezpieczonych lokatach O/N.

3.2.2. System rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych IRGiT S.A.

Na koniec czerwca 2025 r. w organizowanym przez IRGiT S.A. systemie rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych zarejestrowanych było 7 uczestników. W analizowanym okresie nie przetworzono żadnych transakcji w tym systemie.

4. Pozostałe elementy infrastruktury polskiego systemu płatniczego

4.1. Podmioty świadczące usługi płatnicze

Do instytucji świadczących usługi płatnicze w Polsce należą przede wszystkim banki, które, zgodnie z przepisami ustawy – *Prawo bankowe*³⁰ prowadzą rachunki bankowe i świadczą te usługi w najszerszym możliwym zakresie.

Pozostałe instytucje świadczące usługi płatnicze to w szczególności³¹:

- spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK-i)³², które są objęte nadzorem KNF. Z prowadzonych przez nie rachunków płatniczych zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne mogą dokonywać rozliczeń bezgotówkowych.
- krajowe instytucje płatnicze, oferujące usługi płatnicze, takie jak prowadzenie rachunków płatniczych, realizację przelewów, poleceń zapłaty, transakcji kartami płatniczymi, przekazu pieniężnego i *acquiring*. Działalność krajowej instytucji płatniczej prowadzona jest po uzyskaniu zezwolenia od KNF.
- małe instytucje płatnicze, prowadzące działalność w zakresie usług płatniczych, z wyłączeniem usługi inicjowania transakcji płatniczej i usługi dostępu do informacji o rachunku, przy czym miesięczna kwota obsługiwanych transakcji płatniczych nie może przekraczać równowartości 1 500 000 euro. Podjęcie tej działalności wymaga uzyskania wpisu do rejestru prowadzonego przez KNF.
- biura usług płatniczych, prowadzące działalność w zakresie świadczenia usługi przekazu pieniężnego, przy czym miesięczna wartość wykonanych transakcji nie może przekraczać równowartości 500 000 euro. Działalność biur usług płatniczych prowadzona jest na podstawie wpisu do rejestru prowadzonego przez KNF.
- dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku (AISP – *account information service provider*). Działalność ta prowadzona jest na podstawie wpisu do rejestru prowadzonego przez KNF.
- krajowe instytucje pieniądza elektronicznego prowadzące działalność polegającą na wydawaniu pieniądza elektronicznego. Działalność prowadzona jest po uzyskaniu zezwolenia od KNF.
- zagraniczne instytucje płatnicze i instytucje pieniądza elektronicznego, czyli podmioty, które w pozostałych krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) uzyskały licencję na

³⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 2488, z późn. zm.).

³¹ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2024 r. poz. 30).

³² Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1278, z późn. zm.).

świadczenie usług płatniczych i na podstawie tzw. jednolitego paszportu mogą świadczyć takie usługi również w innych krajach EOG.

- Poczta Polska S.A. wykonująca niektóre czynności bankowe³³, spośród których najważniejszą i najpowszechniejszą jest przyjmowanie wpłat na rachunki bankowe. Oferowanymi usługami są również wypłata gotówki i przekaz pocztowy, czyli przekazywanie gotówki od wpłacającego do odbiorcy.
- instytucje realizujące przekazy pieniężne, wykonujące usługi przekazu w różnych walutach, najczęściej w obrocie międzynarodowym, ale niektóre obsługują również przekazy krajowe.
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który, będąc dostawcą usług płatniczych jako organ administracji publicznej, umożliwia każdemu płatnikowi opłacenie kilku składek łącznie w formie jednego przelewu na prowadzone przez tę instytucję indywidualne rachunki płatnicze do opłacania składek.

Wykaz numerów i identyfikatorów instytucji świadczących w Polsce usługi płatnicze, takich jak banki i niebankowi dostawcy usług płatniczych prowadzący rachunki płatnicze, jest dostępny na stronie internetowej ewib.nbp.pl. Zawiera on również informacje o numerach rozliczeniowych oraz dane identyfikujące te instytucje.

W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba instytucji świadczących w Polsce usługi płatnicze. Nastąpiło dalsze nieznaczne ograniczanie sieci ich placówek. Łączna liczba instytucji świadczących usługi płatnicze (bez NBP) zmniejszyła się w porównaniu z końcem grudnia 2024 r. o 6,1% do 1 674 na koniec czerwca 2025 r., liczba ich placówek spadła o 0,8% do 14 324 (tabela 11).

Według danych KNF, na koniec czerwca 2025 r. funkcjonowało 29 banków komercyjnych i BGK. W porównaniu z końcem grudnia 2024 r. liczba banków spółdzielczych nie zmieniła się, natomiast liczba oddziałów instytucji kredytowych działających w Polsce zwiększyła się o 1 podmiot. Zmniejszyła się sieć placówek bankowych – liczba oddziałów, filii, ekspozytur i innych placówek spadła z 7 104 na koniec grudnia 2024 r. do 7 035 na koniec czerwca 2025 r. Ponadto w I półroczu 2025 r. ograniczono nieznacznie liczbę placówek spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do 603 na koniec czerwca 2025 r. Liczba placówek Poczty Polskiej S.A. spadła o 0,7% do 6 686. Natomiast liczba krajowych instytucji płatniczych nie zmieniła się. Na koniec czerwca 2025 r. funkcjonowało 171 małych instytucji płatniczych i 10 dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku. W I półroczu 2025 r. spadła (o 9,4%) liczba biur usług płatniczych i na jego koniec wyniosła 875.

³³ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. z 2020 r. poz. 2064) oraz zgodnie ze statutem Spółki.

Tabela 11. Liczba podmiotów świadczących usługi płatnicze według stanu na koniec grudnia 2024 r. i czerwca 2025 r.

Podmioty świadczące usługi płatnicze w Polsce	XII 2024	VI 2025
Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych		
Liczba banków	30	30
Liczba banków spółdzielczych	489	489
Liczba oddziałów instytucji kredytowych	33	34
Sieć bankowa		
Liczba oddziałów w kraju	4 937	4 888
Liczba filii, ekspozytur i innych placówek obsługi klienta w kraju	2 167	2 147
SKOK-i		
Liczba kas	18	18
Liczba placówek	606	603
Poczta Polska		
Liczba instytucji	1	1
Liczba placówek	6 731	6 686
Krajowe instytucje płatnicze		
Liczba instytucji	46	46
Małe instytucje płatnicze		
Liczba instytucji	184	171
Biura usług płatniczych		
Liczba instytucji	966	875
Dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku		
Liczba instytucji	16	10
Ogółem		
Liczba instytucji	1 783	1 674
Liczba placówek	14 441	14 324

Uwaga: w liczbie banków i liczbie oddziałów jest uwzględniony BGK. Nie ujęto NBP, który świadczy usługi płatnicze dla określonej grupy klientów, w tym państwowych jednostek budżetowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KNF, Poczty Polskiej, KSKOK.

Na krajowym rynku usług płatniczych funkcjonują także podmioty pośredniczące w pieniężnych przekazach transgranicznych³⁴. Dane uzyskane od podmiotów świadczących tę usługę wskazują, że w I półroczu 2025 r. wysłano 2 164,5 tys. przekazów transgranicznych o wartości 1 966,4 mln zł. Otrzymano natomiast 417,5 tys. takich przekazów na łączną kwotę 583,4 mln zł.

³⁴ Przekaz pieniężny jest usługą płatniczą świadczoną bez pośrednictwa rachunku płatniczego prowadzonego dla płatnika i polega na transferze środków pieniężnych do odbiorcy lub do innego dostawcy przyjmującego środki pieniężne dla odbiorcy. Są to przekazy na kartę płatniczą, na rachunek płatniczy oraz odbiór gotówki w placówce. Opłaty rachunków za media, czynsz, telefon nie są uwzględniane w tej kategorii.

4.2. Schematy płatnicze

Na koniec I półrocza 2025 r. w Polsce funkcjonowało 9 schematów płatniczych (analogicznie jak na koniec 2024 r.), które były objęte nadzorem systemowym Prezesa NBP:

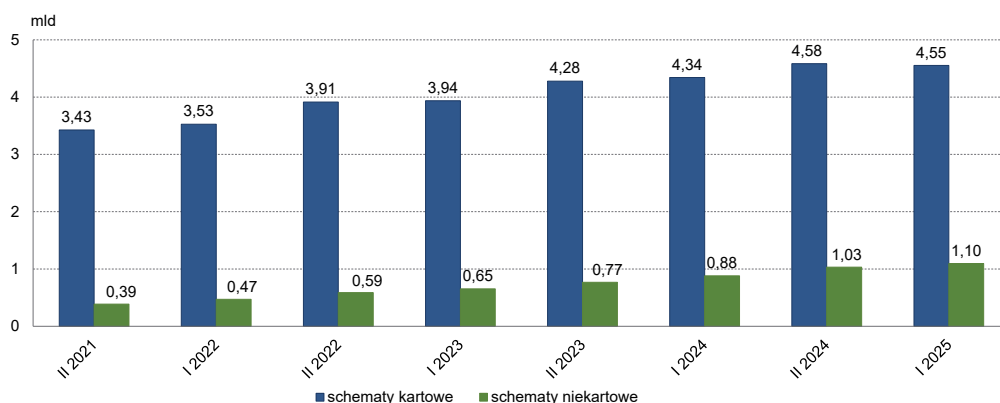
1. trzy schematy płatnicze będące systemami kart płatniczych:
 - Visa Europe – prowadzony przez Visa Europe Limited;
 - Mastercard – prowadzony przez Mastercard Europe SA;
 - American Express – prowadzony przez American Express Services Europe Limited;
2. sześć schematów płatniczych niebędących systemami kart płatniczych:
 - Schemat Płatniczy BLIK – prowadzony przez Polski Standard Płatności S.A.;
 - YetiPay – prowadzony przez YetiPay Sp. z o.o.;
 - mPay – prowadzony przez mPay S.A.;
 - SkyCash – prowadzony przez SkyCash Poland S.A.;
 - Billon – prowadzony przez StaBillon Sp. z o.o.;
 - PaySpe – prowadzony przez UPEPO Sp. z o.o.

W I półroczu 2025 r. łącznie we wszystkich wspomnianych schematach zrealizowano 5,6 mld transakcji płatniczych o wartości 520,7 mld zł. W porównaniu z poprzednim półroczem liczba i wartość takich transakcji zwiększyły się, odpowiednio, o 0,6% i 1,8% (wykres 34 i 35).

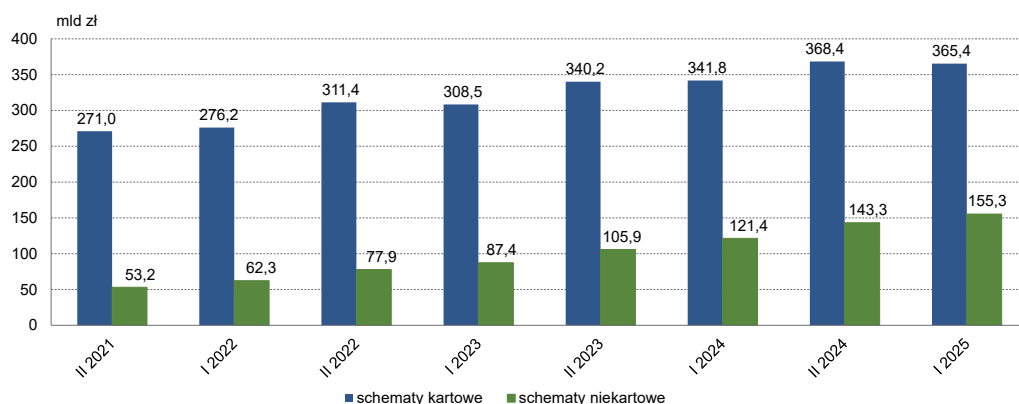
W schematach kartowych odnotowano spadek zarówno liczby transakcji (o 0,6% do 4,6 mld), jak i ich wartości (o 0,8% do 365,4 mld zł). W schematach kartowych (Visa, Mastercard) realizowane jest ponad 80% wolumenu transakcji obsługiwanych przez wszystkie schematy płatnicze.

W przypadku schematów niekartowych od 2017 r. obserwowany jest stabilny wzrost zarówno liczby, jak i wartości realizowanych transakcji. W I półroczu 2025 r. w schematach niekartowych liczba transakcji zwiększyła się o 6,2% do 1,1 mld, a ich wartość wzrosła o 8,4% do 155,3 mld zł.

Wykres 34. Liczba transakcji płatniczych w schematach płatniczych w okresie II półrocze 2021 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Wykres 35. Wartość transakcji płatniczych w schematach płatniczych w okresie II półrocze 2021 r. – I półrocze 2025 r.

Źródło: dane NBP

Wśród transakcji płatniczych (realizowanych we wszystkich analizowanych schematach) przeważały operacje w terminalach zainstalowanych w punktach handlowo-usługowych. W omawianym półroczu odnotowano 4,7 mld takich operacji na kwotę 301,8 mld zł. W porównaniu z II półroczem 2024 r. zarówno liczba oraz wartość transakcji zrealizowanych w terminalach płatniczych zmniejszyła się o 0,2%. Ich udziały w liczbie i wartości wszystkich transakcji przetworzonych w analizowanym okresie w schematach płatniczych wyniosły, odpowiednio, 82,7% i 58,0% (tabela 12). Największe wzrosty dotyczyły płatności z kategorii Internet/MO/TO, na co wpływ miała przede wszystkim rosnąca skala transakcji inicjowanych w schemacie BLIK. W analizowanym okresie liczba tych transakcji zwiększyła się o 5,9% do 860,5 mln, a ich wartość wzrosła o 8,8% do 130,1 mld zł. Natomiast liczba i wartość transakcji w bankomatach spadła o, odpowiednio, 2,8% i o 0,9%.

Tabela 12. Liczba i wartość transakcji płatniczych w schematach płatniczych w II półroczu 2024 r. oraz I półroczu 2025 r.

Transakcje płatnicze	II półrocze 2024	I półrocze 2025	Zmiana	Zmiana %	Udział %
Liczba transakcji					
Terminale POS	4,681 mld	4,671 mld	- 9,8 mln	- 0,2%	82,7%
Internet/MO/TO	0,813 mld	0,860 mld	47,7 mln	5,9%	15,2%
Bankomaty	0,121 mld	0,118 mld	- 3,4 mln	- 2,8%	2,1%
Ogółem	5,615 mld	5,649 mld	34,5 mln	0,6%	100%
Wartość transakcji (zł)					
Terminale POS	302,4 mld	301,8 mld	- 0,6 mld	- 0,2%	58,0%
Internet/MO/TO	119,7 mld	130,1 mld	10,5 mld	8,8%	25,0%
Bankomaty	89,6 mld	88,8 mld	- 0,8 mld	- 0,9%	17,0%
Ogółem	511,6 mld	520,7 mld	9,1 mld	1,8%	100%

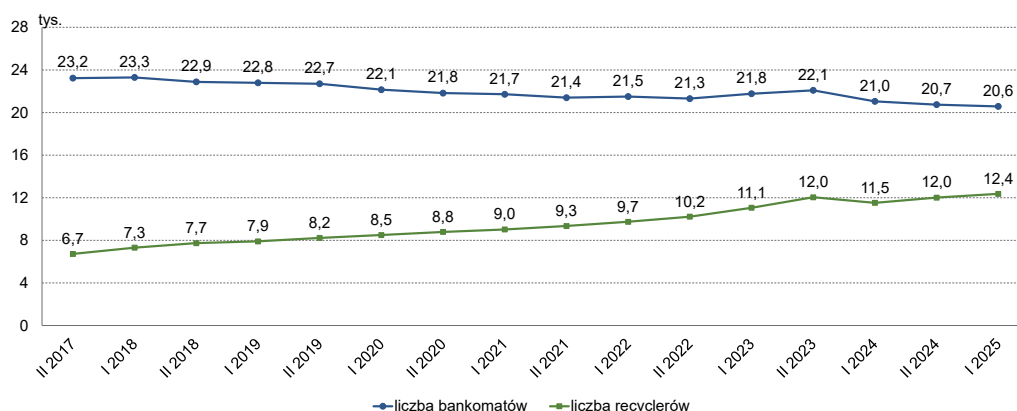
Uwaga: dane obejmują dokonane na terenie Polski transakcje instrumentami płatniczymi wydanymi w Polsce, przetworzone i rozliczone w schematach płatniczych. Dane nie obejmują transakcji dokonanych kartami płatniczymi rozliczanych w ramach jednego dostawcy usług płatniczych (transakcje typu „on-us”).

Źródło: dane NBP

4.3. Bankomaty

Według danych otrzymanych od banków krajowych i niebankowych operatorów bankomatów, na koniec czerwca 2025 r. liczba bankomatów³⁵ wyniosła 20 574 i była o 0,8% mniejsza w porównaniu z końcem grudnia 2024 r., kiedy to na rynku funkcjonowało 20 741 bankomatów. Spadek ten może wynikać z demontażu urządzeń zlokalizowanych w punktach o niskiej rentowności. Liczba recyclerów³⁶ wzrosła w I połowie 2025 r. do 12 364 urządzeń, tj. o 2,9% względem końca grudnia 2024 r. (wykres 36).

Wykres 36. Liczba bankomatów i recyclerów w Polsce w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Uwaga: recyclery uwzględnione są również w kategorii bankomaty; kategoria recyclery obejmuje bankomaty z funkcją wpłaty (bez zamkniętego cyklu obiegu gotówki), które systematycznie wycofywane są z rynku. Dane o liczbie bankomatów od 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy ze względu na zmianę metodyki zbierania i opracowywania danych o tych urządzeniach. Z początkiem 2024 r. nałożony został obowiązek sprawozdawczy na operatorów bankomatów, co pozwoliło na wyeliminowanie podwójnego raportowania niektórych urządzeń.

Źródło: dane NBP

W I półroczu 2025 r. zrealizowano w bankomatach 270,7 mln transakcji³⁷ (mniej o 4,9% w porównaniu z poprzedzającym półroczem), z czego 221,1 mln dotyczyło wypłat gotówki (mniej o 4,9%). Wpływ na spadek udziału wypłat gotówki w transakcjach bankomatowych ma głównie rosnąca skala innych operacji realizowanych w tych urządzeniach, w szczególności wpłat gotówki składanych w recyclerach.

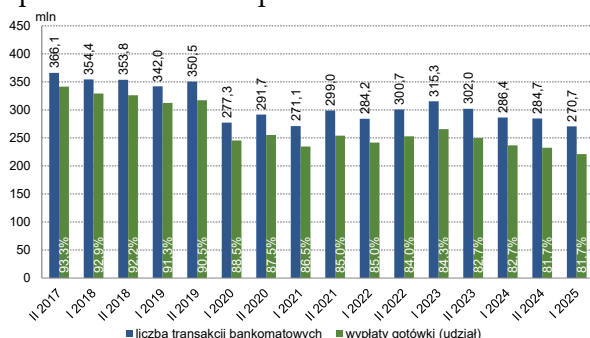
³⁵ Bankomaty to urządzenia umożliwiające wypłatę gotówki oraz urządzenia umożliwiające wypłatę i wpłatę gotówki (recyclery).

³⁶ Recycler – urządzenie, które obsługuje zarówno wypłaty, jak i wpłaty gotówki w zamkniętym cyklu, co oznacza, że wpłacone banknoty mogą być wykorzystane do realizacji wypłaty dla kolejnego klienta.

³⁷ Spadek liczby i wartości transakcji w I półroczu 2025 r. może częściowo wynikać z migracją części urządzeń z jednego banku do nowego niebankowego operatora bankomatów. Podmiot ten przekazał do NBP dane o liczbie urządzeń, ale nie przekazał danych o liczbie zrealizowanych w nich transakcji.

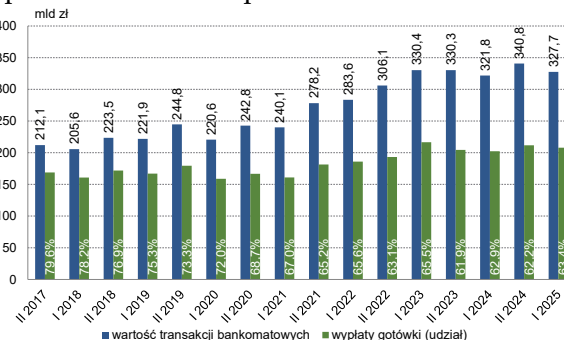
Wartość transakcji przeprowadzonych w I półroczu 2025 r. w bankomatach osiągnęła 327,7 mld zł (spadek o 3,8% w porównaniu z II półroczem 2024 r.), z czego na operacje wypłaty gotówki przypadło 207,9 mld zł (mniej o 1,8%). Udział wypłat gotówki w wartości wszystkich transakcji bankomatowych zwiększył się do 63,4%.

Wykres 37. Liczba transakcji bankomatowych w Polsce oraz udział wypłat gotówki w liczbie wszystkich transakcji bankomatowych w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

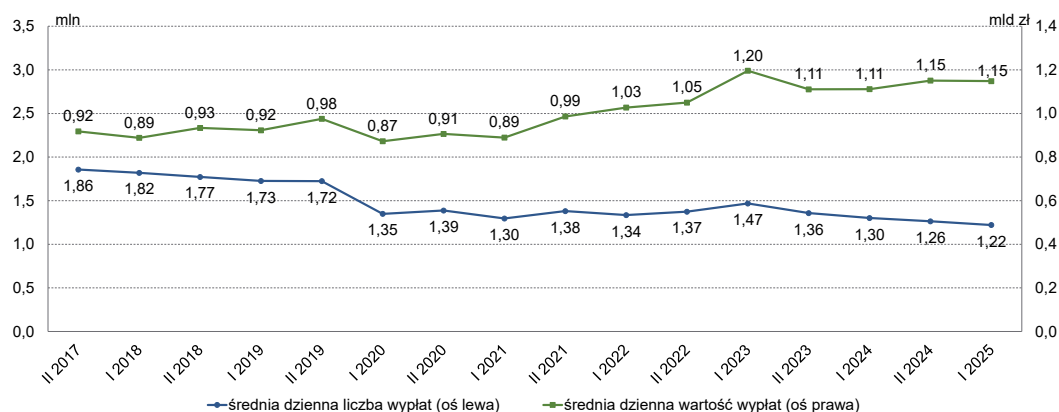
Wykres 38. Wartość transakcji bankomatowych w Polsce oraz udział wypłat gotówki w wartości wszystkich transakcji bankomatowych w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Średnia dzienna liczba wypłat gotówki w bankomatach w I półroczu 2025 r. wynosiła 1,22 mln (spadek o 3,4% w porównaniu z poprzedzającym półroczem), a ich średnia dzienna wartość zmniejszyła się nieznacznie o 0,2% do 1,15 mld zł (wykres 39).

Wykres 39. Średnia dzienna liczba oraz wartość wypłat gotówki z bankomatów w Polsce w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

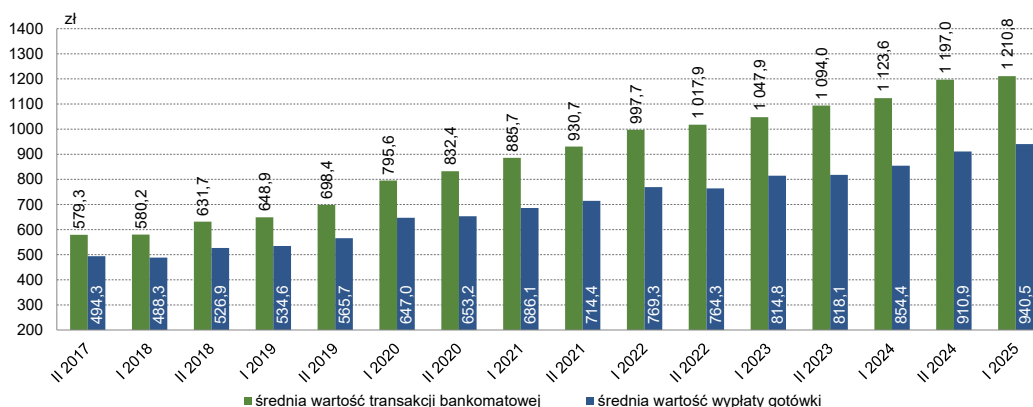


Źródło: dane NBP

W I półroczu 2025 r. średnia wartość transakcji bankomatowej wzrosła o 1,1% do 1 210,8 zł (wykres 40). Przez transakcję bankomatową rozumie się wypłatę gotówki, wpłatę gotówki, przelew oraz zakup towarów lub usług w bankomacie. Średnia wartość transakcji wypłaty gotówki wyniosła 940,5 zł (wzrost o 3,2%). Różnica między średnią wartością transakcji

bankomatowej, a średnią wartością wypłaty gotówki wynika z dużej skali wpłat gotówki do bankomatów (depozytów gotówkowych). Średnia wartość takich operacji w I półroczu 2025 r. osiągnęła 2 418,9 zł.

Wykres 40. Średnia wartość transakcji bankomatowej oraz wypłaty gotówki w Polsce w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

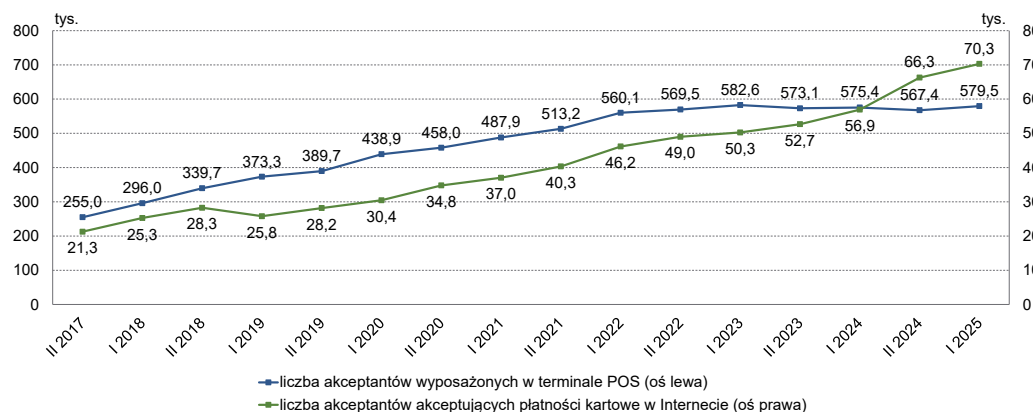


Źródło: dane NBP

4.4. Punkty handlowo-usługowe akceptujące karty płatnicze

Z danych przekazanych przez agentów rozliczeniowych wynika, że na koniec czerwca 2025 r. liczba akceptantów kart płatniczych prowadzących działalność na polskim rynku, zarówno stacjonarnie, jak i w Internecie, była większa w porównaniu z końcem 2024 r. o 16,1 tys. (2,5%) i wyniosła 649 809. Liczba akceptantów przyjmujących płatności z użyciem terminala płatniczego POS zwiększyła się o 12,1 tys. (2,1%) do 579,5 tys. na koniec czerwca 2025 r. Natomiast liczba akceptantów obsługujących płatności przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych w Internecie wzrosła w omawianym okresie o 4,0 tys. (6,0%) do 70,3 tys., co może być związane z kontynuacją rozwoju rynku e-commerce w Polsce (wykres 41).

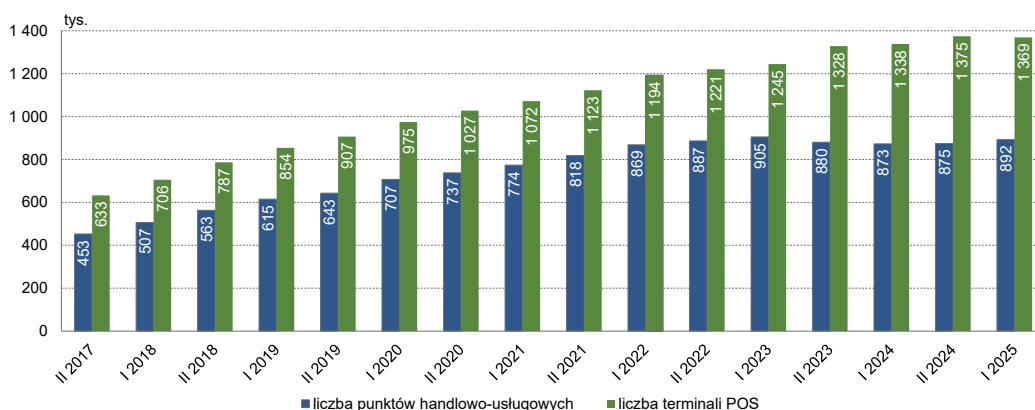
Wykres 41. Liczba akceptantów wyposażonych w terminale POS oraz liczba akceptantów akceptujących płatności kartowe w Internecie w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Na koniec czerwca 2025 r. w Polsce funkcjonowało 892 461 stacjonarnych punktów handlowo-usługowych wyposażonych w terminale płatnicze – o 17,9 tys. (2,0%) więcej niż na koniec 2024 r. Jednocześnie liczba terminali płatniczych działających na polskim rynku nieznacznie zmniejszyła się w analizowanym okresie (o 5,6 tys., tj. 0,4%) i na koniec czerwca wyniosła 1,369 mln urządzeń (wykres 42).

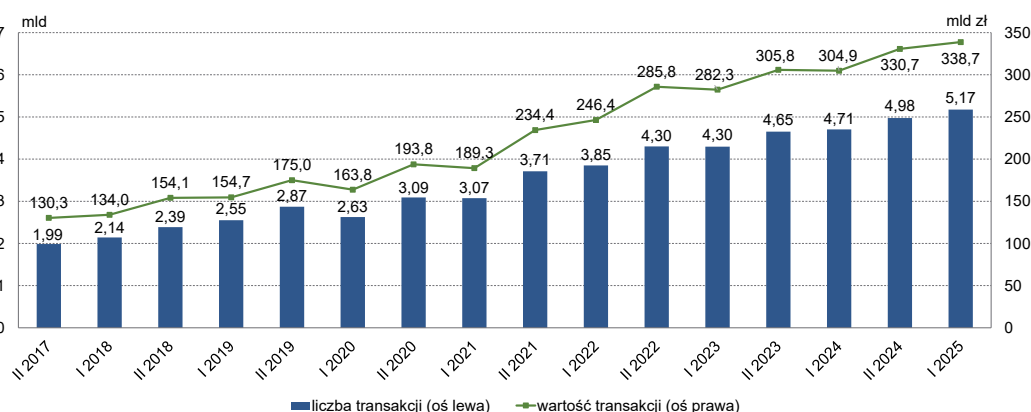
Wykres 42. Liczba punktów handlowo-usługowych wyposażonych w terminale płatnicze oraz liczba terminali POS w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Według danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych, w I półroczu 2025 r. zrealizowano 5,3 mld bezgotówkowych transakcji kartami płatniczymi o łącznej wartości 370,0 mld zł. W stacjonarnych punktach handlowo-usługowych zlokalizowanych w Polsce dokonano 5,2 mld płatności kartami na kwotę 338,7 mld zł. Liczba tych transakcji wzrosła o 4,0%, natomiast ich wartość zwiększyła się o 2,4% w porównaniu z II półroczem 2024 r. (wykres 43). Średnia wartość bezgotówkowej transakcji kartowej dokonanej w terminalu płatniczym nieznacznie zmniejszyła się w porównaniu z drugą połową 2024 r. i wyniosła 65,5 zł.

Wykres 43. Liczba i wartość bezgotówkowych transakcji kartami płatniczymi w terminalach POS zrealizowanych u akceptantów w Polsce w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

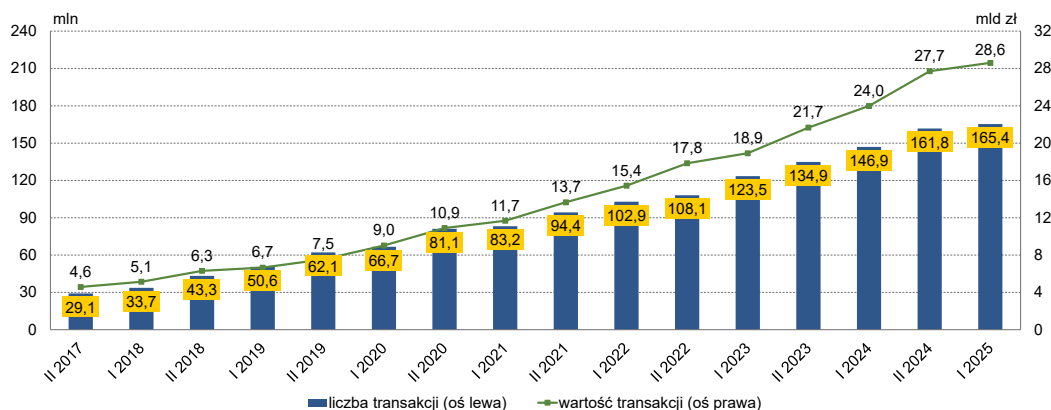


Źródło: dane NBP

Jednocześnie w analizowanym okresie odnotowano wzrost liczby transakcji kartami płatniczymi realizowanych w sklepach internetowych (wykres 44). W I półroczu 2025 r. rozliczono 165,4 mln takich transakcji (o 2,2% więcej w porównaniu z poprzedzającym półroczem) o wartości 28,6 mld zł (wzrost o 3,2%). Średnia wartość transakcji kartą w takich sklepach nieznacznie zwiększyła się w porównaniu z II półroczem 2024 r. i wyniosła 173 zł. Dane te wskazują na stabilne zainteresowanie polskich konsumentów zakupami w sektorze e-commerce.

W I półroczu 2025 r. zrealizowano 242,7 mln płatności z użyciem kart wydanych poza terytorium Polski (więcej o 5,3%) o wartości 31,2 mld zł (więcej o 3,1%). Udziały liczby i wartości transakcji przeprowadzonych kartami płatniczymi wydanymi za granicą w, odpowiednio, liczbie i wartości bezgotówkowych transakcji kartowych zrealizowanych u akceptantów prowadzących działalność w Polsce nie zmieniły się w porównaniu z II półroczem 2024 r. i wyniosły 4,5% oraz 8,4%.

Wykres 44. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w sklepach internetowych w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

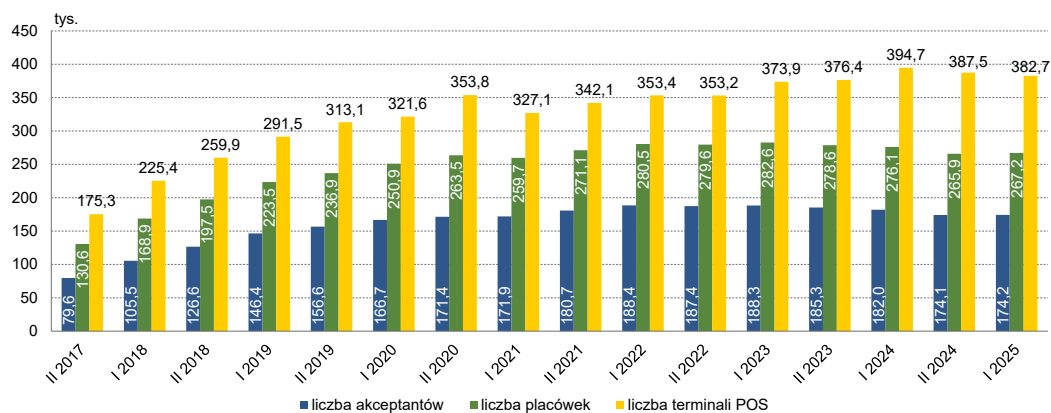


Źródło: dane NBP

4.5. Usługa *cash back*

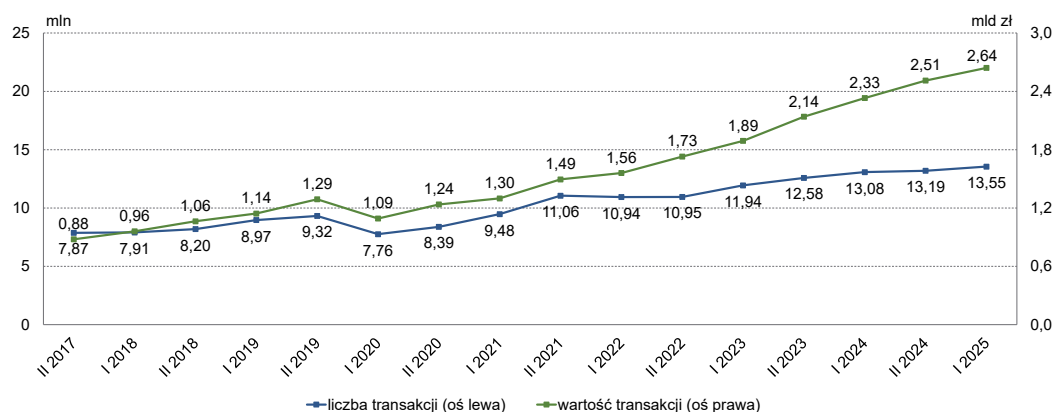
Usługa *cash back*, nazywana także wypłatą sklepową, umożliwia wypłatę gotówki przy okazji dokonywania płatności bezgotówkowej za zakupy w stacjonarnej placówce handlowej. Z tej usługi mogą korzystać wszyscy posiadacze kart płatniczych Visa i Mastercard wydanych przez banki, które uruchomiły funkcjonalność *cash back*. Od 1 września 2022 r. skorzystanie z tej usługi z użyciem karty płatniczej umożliwia wypłatę gotówki do 1 000 zł. Usługa *cash back* jest dostępna również za pośrednictwem schematu płatniczego BLIK prowadzonego przez PSP S.A.

Dane przekazane przez agentów rozliczeniowych wskazują, że infrastruktura zapewniająca dostęp do usługi *cash back* w Polsce jest dobrze rozwinięta (wykres 45). Na koniec I półrocza 2025 r. usługę tę oferowało 174,2 tys. akceptantów (o 0,1 tys. więcej w porównaniu z końcem 2024 r.), posiadających 267,2 tys. placówek (więcej o 1,3 tys., tj. 0,5%). Dla porównania, liczba bankomatów na koniec czerwca 2025 r. wyniosła 20 574. Liczba terminali płatniczych umożliwiających dokonanie wypłaty sklepowej zmniejszyła się w omawianym okresie o 4,8 tys. (1,2%) do 382,7 tys.

Wykres 45. Liczba akceptantów, placówek i terminali POS z usługą *cash back* w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

Źródło: dane NBP

Pomimo powszechnej dostępności usługi *cash back*, zainteresowanie nią i jej znaczenie dla obrotu gotówkowego było nadal niewielkie. W I połowie 2025 r. skala wykorzystania usługi *cash back* z użyciem kart płatniczych nieco się zwiększyła (wykres 46), ale wypłaty te odpowiadały tylko 6,1% liczby oraz 1,3% wartości wypłat gotówkowych z bankomatów w Polsce. Użytkownicy kart płatniczych w I półroczu 2025 r. dokonali 13,5 mln wypłat sklepowych (o 2,7% więcej w porównaniu z drugą połową 2024 r.), których wartość wyniosła 2,6 mld zł (wzrost o 5,2%). W rezultacie średnia wartość pojedynczej wypłaty *cash back* zwiększyła się z 190 zł w II półroczu 2024 r. do 195 zł w pierwszej połowie 2025 r.

Wykres 46. Liczba i wartość transakcji *cash back* z użyciem kart płatniczych w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

Źródło: dane NBP

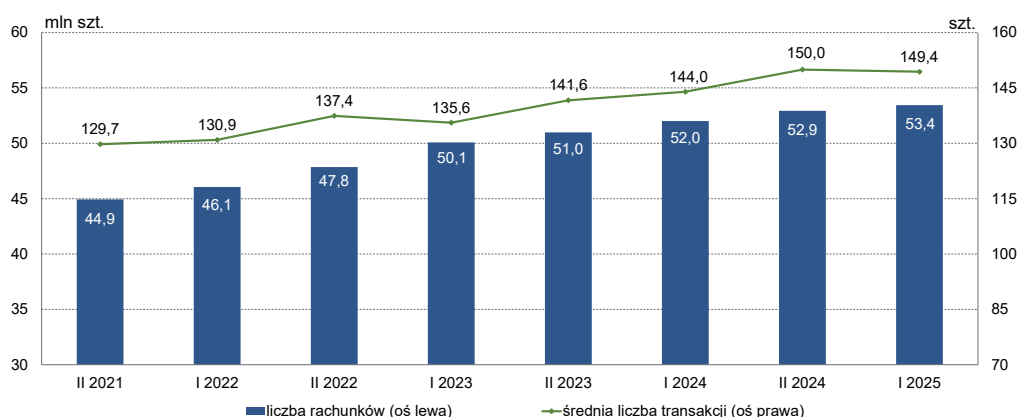
Wykorzystanie usługi *cash back* oferowanej przez schemat płatniczy BLIK miało jeszcze mniejsze znaczenie. W I półroczu 2025 r. wykonano 639,2 tys. takich transakcji (wzrost o 2,5% w porównaniu z drugą połową 2024 r.) o wartości 68,6 mln zł (wzrost o 4,5%). Wypłaty sklepowe z wykorzystaniem funkcjonalności BLIK odpowiadały 0,3% liczby oraz 0,03% wartości wypłat gotówki dokonanych w bankomatach w analizowanym okresie.

5. Rachunki bankowe i bezgotówkowe instrumenty płatnicze

5.1. Rachunki bankowe

Na koniec czerwca 2025 r. liczba rachunków bankowych dla osób fizycznych (bieżących rachunków rozliczeniowych prowadzonych w Polsce przez banki krajowe, SKOK-i oraz oddziały instytucji kredytowych) wyniosła 53,4 mln, co oznacza wzrost o 0,5 mln (1,0%) w porównaniu z końcem 2024 r. Średnia liczba transakcji przypadających na jeden rachunek zmniejszyła się o 0,6%, z 150,0 w II półroczu 2024 r. do 149,4 w I półroczu 2025 r. (wykres 47).

Wykres 47. Liczba bieżących rachunków rozliczeniowych dla osób fizycznych oraz średnia liczba transakcji przypadających na jeden rachunek w okresie II półrocze 2021 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

5.2. Bezgotówkowe instrumenty płatnicze

W Polsce najczęściej wykorzystywanym, pod względem liczby dokonywanych transakcji, instrumentem płatniczym umożliwiającym realizację płatności bezgotówkowych jest karta płatnicza. Na drugim miejscu znajduje się polecenie przelewu (tabela 13). W I połowie 2025 r. transakcje zrealizowane tymi instrumentami płatniczymi stanowiły prawie 100% wszystkich płatności bezgotówkowych.

Tabela 13. Liczba transakcji bezgotówkowych w Polsce w okresie II półrocze 2021 r. – I półrocze 2025 r.

Okres	Karta płatnicza		Polecenie przelewu		Polecenie zapłaty		Razem
	liczba transakcji (tys.)	%	liczba transakcji (tys.)	%	liczba transakcji (tys.)	%	liczba transakcji (tys.)
2022	8 032 336	63,72	4 544 266	36,05	29 326	0,23	12 605 929
I 2022	3 821 099	63,37	2 194 540	36,39	14 450	0,24	6 030 089
II 2022	4 211 237	64,04	2 349 726	35,73	14 876	0,23	6 575 839
2023	8 817 557	62,94	5 161 423	36,84	31 115	0,22	14 010 095
I 2023	4 233 643	62,36	2 540 224	37,42	15 059	0,22	6 788 926
II 2023	4 583 914	63,48	2 621 199	36,30	16 056	0,22	7 221 169
2024	9 437 949	61,17	2 859 831	38,19	31 637	0,21	15 428 429
I 2024	4 612 681	61,60	2 859 831	38,19	15 578	0,21	7 488 090
II 2024	4 826 070	60,80	3 096 082	39,00	16 060	0,20	7 938 212
2025	4 777 501	59,83	3 190 595	39,96	16 582	0,21	7 984 679
I 2025	4 777 501	59,83	3 190 595	39,96	16 582	0,21	7 984 679

Uwaga: polecenia przelewu realizowane w ramach systemów płatności wysokokwotowych: SORBNET2, TARGET2-NBP i TARGET-NBP (uwzględniane są jedynie zlecenia klientowskie) oraz systemów płatności detalicznych: Elixir, Euro Elixir, Express Elixir, BlueCash, BLIK, a także przelewy międzyoddziałowe i wewnątrzoddziałowe.

Źródło: dane NBP

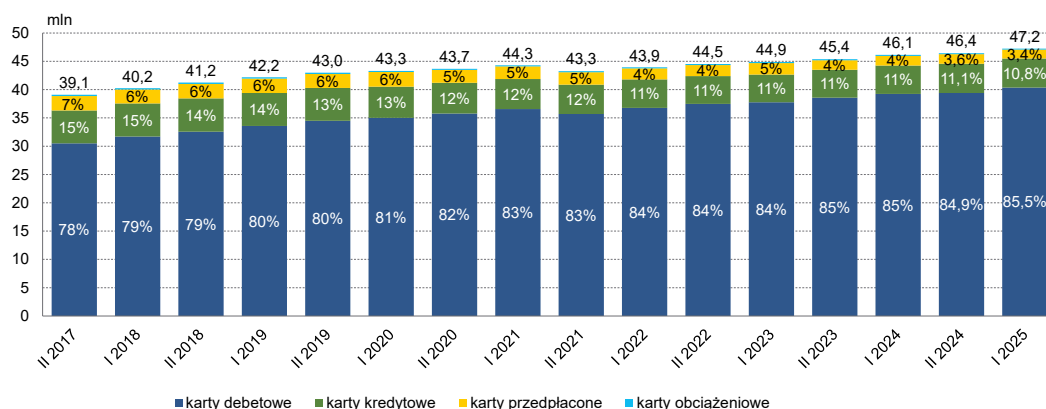
5.2.1. Karty płatnicze

Według danych od wydawców kart płatniczych (banków krajowych, SKOK-ów, oddziałów instytucji kredytowych) na koniec czerwca 2025 r. na polskim rynku znajdowało się w obiegu 47,2 mln kart (wykres 48). W I półroczu 2025 r. liczba kart zwiększyła się o 808,5 tys. (1,7% w porównaniu z poprzedzającym półroczem). Karty debetowe były najliczniejszą kategorią (40,4 mln) i stanowiły 85,5% ogólnej liczby kart płatniczych wydanych w Polsce. Na koniec czerwca 2025 r. kart kredytowych było 5,1 mln, a ich udział w ogólnej liczbie kart płatniczych wyniósł 10,8% (w omawianym półroczu ich liczba zmniejszyła się o 39,2 tys., tj. o 0,8%). Karty przedpłacone miały 3,4% udziału w rynku.

Płatności kartowe obejmują płatności dokonane w terminalach POS (przy użyciu trzech różnych nośników, tj. tradycyjnych kart płatniczych, aplikacji zainstalowanych w telefonie oraz innych nośników, np. zegarków, opasek, do których podpięte są karty), płatności w handlu internetowym (e-commerce) oraz wypłaty i wpłaty gotówki.

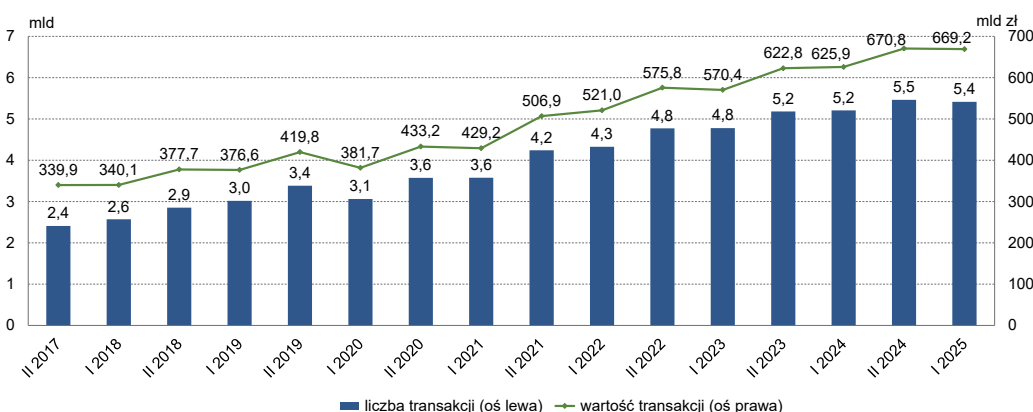
W I połowie 2025 r. kartami płatniczymi zrealizowano 5,4 mld transakcji, czyli o 47,4 mln mniej niż w poprzedzającym półroczu (spadek o 0,9%). Wartość tych transakcji wyniosła 669,2 mld zł i w porównaniu z poprzedzającym półroczem była mniejsza o 0,2% (wykres 49).

Wykres 48. Liczba kart płatniczych oraz udziały kart debetowych, kredytowych i przedpłaconych w całkowitej liczbie kart w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Wykres 49. Liczba i wartość transakcji kartami płatniczymi w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



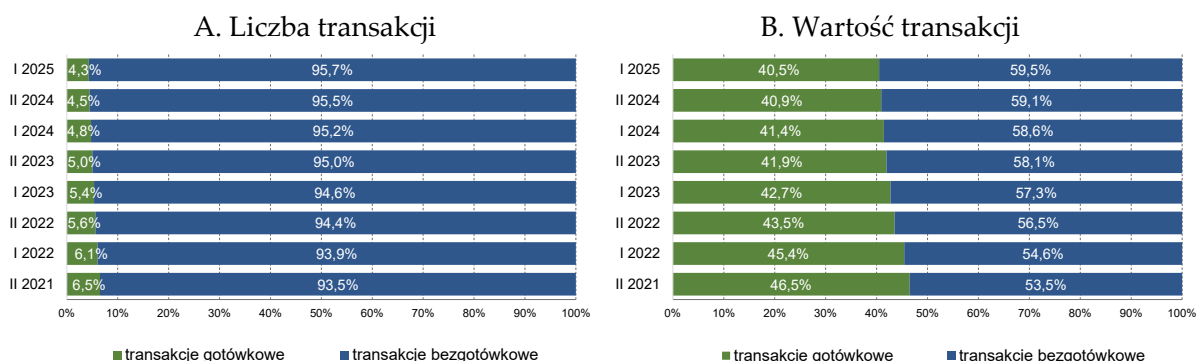
Źródło: dane NBP

Transakcje bezgotówkowe

Karty płatnicze w Polsce są powszechnie wykorzystywane do realizacji płatności bezgotówkowych. W I połowie 2025 r. takie płatności stanowiły 95,7% ogólnej liczby transakcji dokonanych kartami płatniczymi. Wskaźnik ten systematycznie wzrastał w ostatnich latach. Udział liczony dla wartości transakcji wzrósł w analizowanym okresie do 59,5% (wykres 50). Do rosnącego znaczenia płatności bezgotówkowych na krajowym rynku przyczynia się popularność kart zbliżeniowych, które umożliwiają posiadaczowi karty dokonywanie płatności szybko i wygodnie.

W I półroczu 2025 r. liczba płatności bezgotówkowych dokonanych przy użyciu kart (transakcje w POS i handlu internetowym) osiągnęła 5,2 mld (mniej o 0,7% niż w II półroczu 2024 r.). Natomiast wartość tych płatności wyniosła 398,2 mld zł (wzrost o 0,5%). W I połowie 2025 r. średnia wartość bezgotówkowej płatności realizowanej kartą płatniczą wzrosła do 76,9 zł.

Wykres 50. Udział płatności bezgotówkowych i transakcji gotówkowych w transakcjach kartowych według liczby oraz wartości w okresie II półrocze 2021 r. – I półrocze 2025 r.

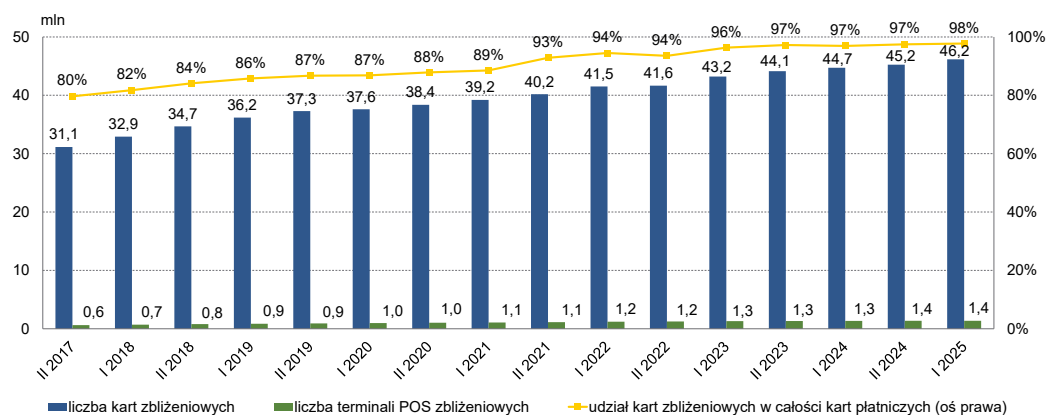


Źródło: dane NBP

Transakcje zbliżeniowe

W Polsce mocno upowszechnione są karty zbliżeniowe i infrastruktura do ich obsługi. Na koniec czerwca 2025 r. kart z funkcją zbliżeniową było 46,2 mln, co stanowiło 97,7% wszystkich kart płatniczych (wykres 51). W I połowie 2025 r. liczba kart zbliżeniowych zwiększyła się do 46,2 mln., tj. o 2,0%.

Wykres 51. Liczba terminali zbliżeniowych oraz liczba kart zbliżeniowych i ich udział w liczbie kart płatniczych ogółem w Polsce w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

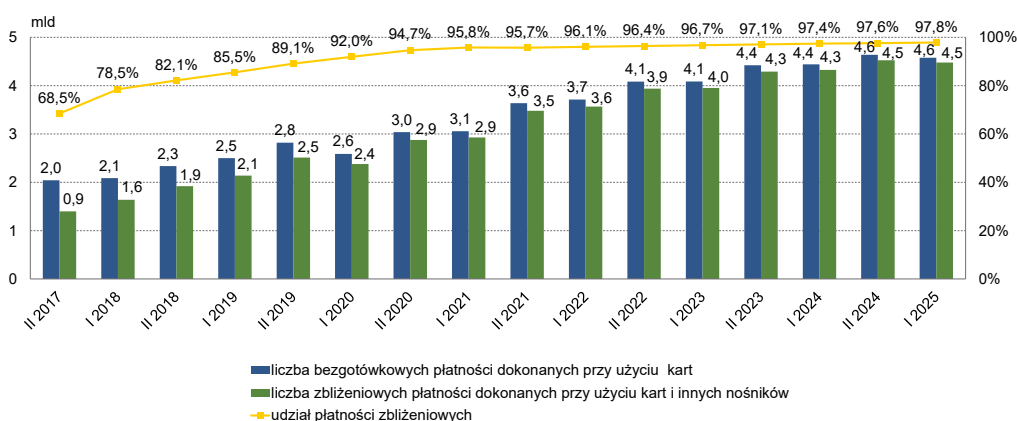
Na koniec czerwca 2025 r. funkcjonowało 1,4 mln terminali przystosowanych do obsługi kart zbliżeniowych, w omawianym półroczu przybyło ich 22,4 tys. (wzrost o 1,7%). Cechą charakterystyczną polskiego rynku jest całościowe przystosowanie sieci dostępnych terminali do obsługi transakcji zbliżeniowych. W omawianym okresie limit kwoty pojedynczej płatności zbliżeniowej, dla której podawanie kodu PIN nie było każdorazowo wymagane, wynosił 100 zł.

Omawiane dalej płatności zbliżeniowe obejmują bezgotówkowe płatności realizowane w terminalach POS w Polsce przy użyciu wspomnianych trzech różnych nośników. W I połowie 2025 r. dokonano 4,5 mld płatności zbliżeniowych, mniej o 48,4 mln (1,1%)

w porównaniu z poprzedzającym półroczem. Udział płatności zbliżeniowych w ogólnej liczbie transakcji bezgotówkowych osiągnął 97,8% (wykres 52).

W analizowanym okresie średnia dzienna liczba płatności zbliżeniowych przekroczyła 24,7 mln. Wskaźnik ten był nieznacznie większy (o 0,6%) w porównaniu z poprzedzającym półroczem. Średnia wartość pojedynczej płatności zbliżeniowej wyniosła 66,3 zł.

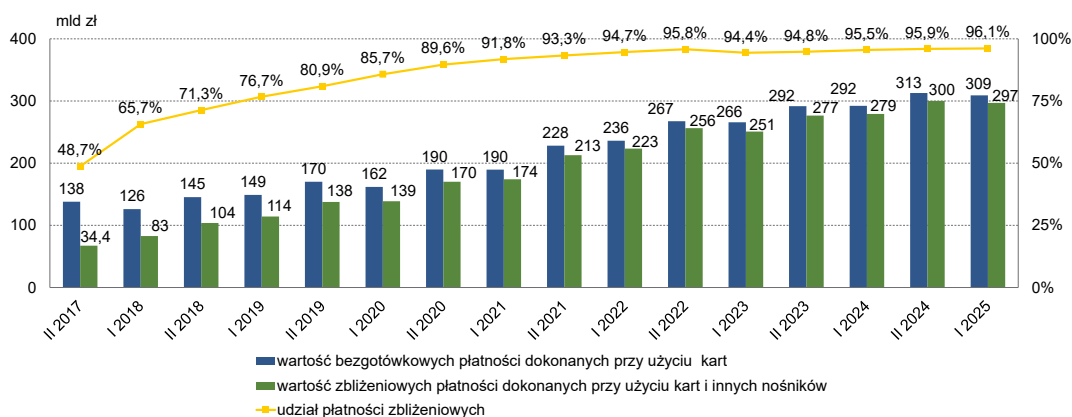
Wykres 52. Liczba płatności bezgotówkowych i liczba płatności zbliżeniowych oraz ich udział w liczbie transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

Wartość płatności zbliżeniowych dokonanych w I półroczu 2025 r. wyniosła 297,0 mld zł i była mniejsza o 3,1 mld zł (1,0%) niż w II połowie 2024 r. Wskaźnik ten dla wartości bezgotówkowych płatności zbliżeniowych w całości płatności bezgotówkowych kartami płatniczymi zwiększył się do 96,1% (wykres 53).

Wykres 53. Wartość płatności bezgotówkowych i wartość płatności zbliżeniowych oraz ich udziały w wartości transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.

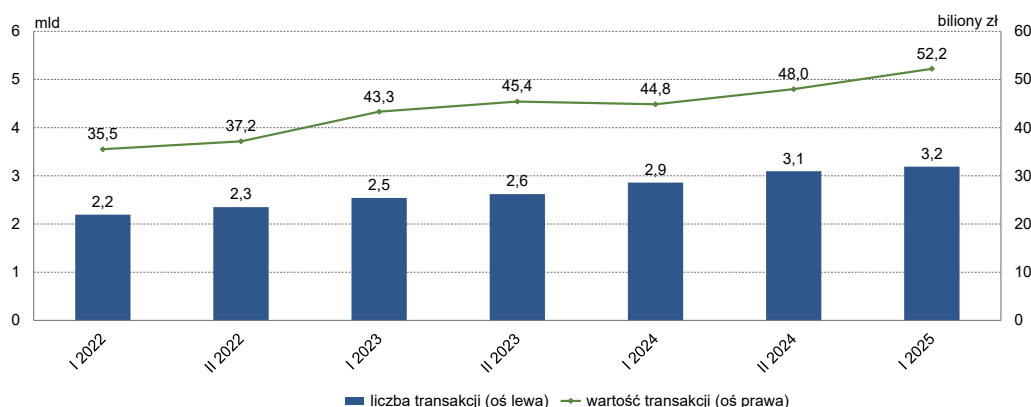


Źródło: dane NBP

5.2.2. Polecenie przelewu

Liczba transakcji poleceniem przelewu systematycznie rośnie od kilku lat, na co wpływ ma przede wszystkim rosnąca skala transakcji inicjowanych w systemie i schemacie BLIK. W I półroczu 2025 r. wyniosła 3,2 mld i w porównaniu z poprzednim półroczem zwiększyła się o 3,1% (wykres 54). Natomiast wartość transakcji tym instrumentem płatniczym osiągnęła w omawianym okresie 52,2 bln zł (wzrost o 8,8% względem II połowy 2024 r.).

Wykres 54. Liczba i wartość transakcji poleceniem przelewu w Polsce w okresie I półrocze 2022 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

5.2.3. Polecenie zapłaty

Polecenie zapłaty polega na udzieleniu upoważnienia wierzycielowi do obciążania rachunku bankowego dłużnika kwotą zobowiązania wynikającą z rachunku lub faktury wystawionych przez wierzyciela. Jest to forma rozliczeń pieniężnych używana do regulowania tzw. płatności masowych, czyli opłat za energię elektryczną, gaz, czynsz, czy opłat abonamentowych za usługi telekomunikacyjne (telefon, Internet, telewizja).

W analizowanym okresie poleceniem zapłaty zrealizowano prawie 16,6 mln transakcji (wzrost o 3,3% w porównaniu z II połową 2024 r.) o wartości 21,4 mld zł (mniej o 2,7%). Płatności dokonane poleceniem zapłaty stanowiły zaledwie 0,2% liczby wszystkich transakcji bezgotówkowych. Na małą popularności i ograniczone wykorzystanie tego instrumentu płatniczego mogą wpływać niechęć Polaków do spełnienia formalności koniecznych do uruchomienia tego rodzaju płatności oraz obawa przed wydaniem zgody na obciążanie ich rachunków bankowych przez podmioty trzecie.

5.2.4. Instrumenty pieniądza elektronicznego

W I półroczu 2025 r. funkcjonował jeden podmiot z licencją krajowej instytucji pieniądza elektronicznego – Stabillon sp. z o.o. (wcześniej funkcjonujący jako Billon Solutions Sp. z o.o.). Rozwiązania stworzone przez ten podmiot wykorzystują sieć blockchain z ograniczonym

dostępem³⁸. Dotychczas aktywność tego podmiotu w zakresie usługi wydawania pieniądza elektronicznego oraz świadczenia usług płatniczych w charakterze instytucji pieniądza elektronicznego była niewielka. W czerwcu 2025 r. StaBillon zawarł umowę o współpracy z KDPW S.A., w ramach której ma zostać dostawcą tokenów pieniądza elektronicznego (*e-money tokens*, EMT) w projekcie CSDonDLT³⁹. Projekt ten obejmuje budowę rozwiązania w technologii blockchain, które umożliwi KDPW S.A. przeprowadzanie rozrachunku zawieranych na rynku OTC transakcji papierami wartościowymi. Ze względu na niezakończenie prac nad *ustawą o rynku kryptoaktywów*⁴⁰, która, zgodnie z unijnym rozporządzeniem MiCA⁴¹, m.in. ma wskazać KNF jako organ nadzoru nad polskimi emitentami tokenów pieniądza elektronicznego, StaBillon nie zarejestrował w I półroczu 2025 r. dokumentu informacyjnego dla planowanej emisji EMT.

5.2.5. Innowacyjne instrumenty i usługi płatnicze

Aplikacje płatnicze firm technologicznych oparte o technologię NFC

Usługa Google Pay działająca w ramach aplikacji Portfel Google umożliwia wykorzystanie smartfona do płatności zbliżeniowych w sklepach stacjonarnych. Pozwala też na dokonywanie płatności w aplikacjach zakupowych i w wybranych sklepach internetowych. W celu dokonywania płatności niezbędne jest zarejestrowanie w aplikacji Portfel Google karty debetowej lub kredytowej⁴². Do aplikacji tej można również dodawać karty podarunkowe, lojalnościowe, pokładowe, elektroniczne bilety na imprezy oraz cyfrowe klucze do samochodu lub pomieszczenia. Funkcjonalność Portfela Google ma być poszerzona o możliwość dodawania dokumentów tożsamości i przepustek służbowych. Na koniec czerwca 2025 r. z Portfela Google mogli korzystać klienci 72 instytucji płatniczych i banków mających siedzibę lub działających transgranicznie w Polsce⁴³.

Aplikacja Portfel Apple i powiązana z nią usługa Apple Pay oferują użytkownikom telefonów z systemem operacyjnym iOS podobne funkcjonalności jak usługa Portfel Google.

³⁸ Technologia łańcucha bloków (*blockchain*) – zapisane, zatwierdzone i pogrupowane w blokach informacje o transakcjach, które są połączone po kolei między sobą za pomocą mechanizmu kryptograficznego. Technologia łańcucha bloków może być wykorzystana w systemach zaliczanych do rejestrów rozproszonych (DLT). W rejestrach DLT informacje o transakcjach są przechowywane przez komputery tworzące sieć (węzły sieci), a transakcje są zatwierdzane wspólnie przez węzły sieci przy użyciu algorytmu konsensusu, ustalonego z góry w regułach funkcjonowania danej sieci. Sieć *blockchain* z ograniczonym dostępem oznacza taki rejestr rozproszony, w którym węzły sieci DLT mogą być prowadzone jedynie przez podmioty zatwierdzone przez podmiot administrujący daną siecią.

³⁹ Więcej informacji na temat tego projektu na stronie internetowej KDPW S.A.: <https://www.csdonldt.kdpw.pl/>.

⁴⁰ Rządowy projekt ustawy o rynku kryptoaktywów, druk sejmowy nr 1424, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1424>.

⁴¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1114 z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie rynków kryptoaktywów oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 1095/2010 oraz dyrektyw 2013/36/UE i (UE) 2019/1937. Dz. Urz. UE L 150.

⁴² Portfel Google, google.pl, https://wallet.google/intl/pl_pl/.

⁴³ Znajdowanie obsługiwanych form płatności, google.com, https://support.google.com/wallet/answer/12059326?visit_id=638251991337829758-3290933336&rd=2.

Na koniec czerwca 2025 r. usługa Apple Pay była dostępna dla klientów 67 instytucji płatniczych i banków mających siedzibę lub działających transgranicznie w Polsce⁴⁴.

Usługa Garmin Pay umożliwia dokonywanie płatności zbliżeniowych za pomocą wybranych modeli zegarków marki Garmin, po zarejestrowaniu w tej usłudze karty płatniczej. Na koniec czerwca 2025 r. z usługi Garmin Pay mogli korzystać klienci 28 instytucji finansowych działających w Polsce⁴⁵. Możliwość dokonywania płatności zbliżeniowych, w analogicznym modelu jak Garmin Pay, mają także użytkownicy smartwatchów i opasek sportowych marki Xiaomi. Obecnie usługa Xiaomi Pay jest dostępna w Polsce w ofercie 10 instytucji płatniczych⁴⁶. Podobne usługi są świadczone również z wykorzystaniem wybranych modeli zegarków Swatch przez 9 instytucji płatniczych i banków działających w Polsce⁴⁷.

Według danych przekazywanych przez wydawców kart płatniczych, na koniec czerwca 2025 r. we wspomnianych wyżej usługach było zarejestrowanych 13,8 mln kart płatniczych należących do 13,4 mln użytkowników⁴⁸. Klienci z wykorzystaniem tych usług w I półroczu 2025 r. wykonali 1 693 mln transakcji, w tym 1 534 mln transakcji zbliżeniowych w punktach handlowo-usługowych, 156 mln transakcji zdalnych realizując zakupy internetowe oraz 2,6 mln transakcji wypłaty gotówki. Liczba klientów aktywnych, którzy wykonali co najmniej jedną transakcję w tym okresie, wyniosła 9 mln.

Płatności odroczone

Odroczona płatność (*buy now pay later*, BNPL) to usługa finansowa, będąca *de facto* formą kredytu konsumenckiego, umożliwiająca dokonywanie płatności za zakupy on-line i w sklepach stacjonarnych w terminie późniejszym niż data otrzymania towaru (lub wykonania usługi). W ramach oferty BNPL w Polsce kredyt jest bezpłatny przez 30-35 dni. Jeśli klient nie spłaci zobowiązania w okresie bezodsetkowym, kredyt wraz z odsetkami jest spłacany w ratach.

Finansowanie w formule BNPL jest oferowane w Polsce przez banki (np. PKO BP S.A.⁴⁹, Alior Bank S.A., ING Bank Śląski S.A. oraz litewski Revolut Bank UAB) i podmioty niebankowe (np. Twisto Polska sp. z o.o. i PayPo sp. z o.o. oraz Allegro Pay sp. z o.o.). Na polskim rynku obecna jest

⁴⁴ Banki na terenie Afryki, Europy i Bliskiego Wschodu uczestniczące w programie Apple Pay, apple.com, <https://support.apple.com/pl-pl/HT206637>.

⁴⁵ Banki partnerskie Garmin Pay, garmin.com, <https://www.garmin.com/pl-PL/garminpay/banks/>.

⁴⁶ Aktualna lista banków Xiaomi Pay, mi-home.pl, <https://mi-home.pl/blogs/news/aktualna-lista-bankow-xiaomi-pay>

⁴⁷ Karty obsługiwane przez Swatchpay!, swatch.com, <https://www.swatch.com/pl-pl/swatch-pay/how-it-works/supported-cards.html#poland>.

⁴⁸ Jeśli dana osoba korzysta z więcej niż jednej usługi, to w statystykach będzie wykazana jako użytkownik każdej z tych usług, co zawyża łączną liczbę użytkowników. Z kolei osoby będące klientami wielu wydawców kart są uwzględniane w liczbie użytkowników sprawozdawanych przez każdy z tych podmiotów. Z tych względów przytoczonych danych nie można utożsamiać z liczbą osób korzystających z omawianych usług.

⁴⁹ Bank PKO BP zdecydował się na rezygnację z własnej usługi BNPL i wprowadzenie usługi BLIK Płać Później wraz z PSP. Źródło: I. Krzemińska-Albrycht, *Po VeloBanku i Millennium teraz SGB. Banki spółdzielcze rozpoczynają pilotaż usługi Blik Płać Później*, cashless.pl, 5.08.2025, <https://www.cashless.pl/17434-sgb-pilotaz-blik-place-pozniej>.

również Klarna Bank AB, jedna z największych grup oferujących usługę BNPL na kilkudziesięciu rynkach na świecie. Usługę BNPL wprowadziła również firma PSP S.A. – operator systemu BLIK⁵⁰. Od 1 stycznia 2024 r. podmioty niebankowe mające siedzibę w Polsce i oferujące pożyczki konsumenckie, w tym również w formule BNPL, są objęte nadzorem KNF.

Największą skalę działalności na krajowym rynku BNPL wykazuje Allegro Pay sp. z o.o. Według sprawozdań finansowych grupy Allegro w 2024 r. wartość udzielonych pożyczek z odroczeniem płatności wyniosła 10,8 mld zł (pożyczki o wartości niemal 7,4 mld zł zostały następnie sprzedane do sektora bankowego i przekształcone w kredyty ratalne obsługiwane przez banki współpracujące z Grupą Allegro). W pierwszym półroczu 2025 r. wartość pożyczek udzielonych przez Allegro Pay osiągnęła 6,152 mld zł i była większa o 22,6% w porównaniu z analogicznym okresem 2024 r., natomiast wartość pożyczek sprzedanych do banków wyniosła 3,665 mld zł, tj. o 10,8% więcej niż w pierwszym półroczu 2024 r.⁵¹

W ofercie firm udzielających pożyczek w formule BNPL, posiadających licencję instytucji płatniczej i świadczących usługę odroczonej płatności, pojawiają się dodatkowe produkty – karty płatnicze i kredytowe oraz rachunki płatnicze. Łatwość korzystania z odroczonej płatności, innowacyjność kanałów ich dystrybucji i dostępność tego rozwiązania w wielu punktach handlowych sprzyja szybkiej popularyzacji tej usługi w Polsce. Dotychczas upowszechnienie usługi BNPL nie stało się źródłem istotnego ryzyka ani dla konsumentów (nadmierne zadłużenie), ani dla kredytodawców (wzrost ryzyka kredytowego). Dane BIK wskazują, że wartość pożyczek udzielonych w pierwszym półroczu 2025 r. w formule BNPL wyniosła 6,3 mld zł i była większa o 27,5% w porównaniu z analogicznym okresem 2024 r.⁵². Jakość zarówno bankowych kredytów ratalnych, jak i pozabankowych pożyczek celowych, które to kategorie obejmują finansowanie udzielone w ramach usługi BNPL, była dobra i stabilna⁵³.

Rozwiązania SoftPOS

Wśród akceptantów płatności popularność zyskują rozwiązania typu SoftPOS, czyli aplikacje rozszerzające funkcjonalność smartfonów i tabletów z modułem NFC o możliwość przyjmowania płatności bezgotówkowych. SoftPOS pozwalają punktom handlowo-usługowym na przyjmowanie płatności zbliżeniowymi kartami płatniczymi lub urządzeniami mobilnymi z funkcją NFC bez konieczności stosowania dodatkowego sprzętu (np. osobnego czytnika kart czy urządzenia do autoryzacji płatności), a także na wykorzystanie jednego urządzenia jako terminala

⁵⁰ Usługa „BLIK Płać Później” umożliwia odroczenie zapłaty za zakupy w Internecie o 30 dni. Po zawarciu umowy kredytu odnawialnego, klient banku oferującego usługę BLIK Płać Później może korzystać z indywidualnego limitu kredytowego (wynikającego z przeprowadzonej PSP S.A. oceny jego zdolności kredytowej). Pożyczkodawcą jest PSP S.A., działający jako instytucja pożyczkowa.

⁵¹ Allegro.eu, *Half-Year Report of Allegro.eu Group for Six Month Period ended 30 June 2025*, 18.09.2025 r., <https://about.allegro.eu/static-files/9dcd00a0-93c0-4231-b5ec-01bc2b0f1207>.

⁵² BIK, *Pierwsze półrocze pod znakiem BNPL, pożyczek i kredytów gotówkowych – ożywienie w kredytach mieszkaniowych*, <https://media.bik.pl/informacje-prasowe/855684/bik-pierwsze-polroczne-pod-znakiem-bnpl-pozyczek-i-kredytow-gotowkowych-ozywienie-w-kredytach-mieszkaniowych>.

⁵³ BIK, *Podsumowanie I półrocza 2025 roku na rynku kredytów i pożyczek*, https://cdn-netpr.pl/file/attachment/2877052/9e/bik_podsumowanie_i_pol_2025_29_07_2025.pdf.

płatniczego i kasy fiskalnej (w branżach, które mogą korzystać z wirtualnych kas fiskalnych). Aplikacje SoftPOS, opracowane zazwyczaj przez wyspecjalizowane firmy, oferowane są w Polsce zarówno przez agentów rozliczeniowych, jak i przez banki (tabela 14).

Tabela 14. Aplikacje SoftPOS oferowane w Polsce

Nazwa aplikacji	Twórca aplikacji	Instytucje świadczące usługę <i>acquiringu</i> przez aplikacje SoftPOS
eTerminal	ING Group N.V.	ING Bank Śląski S.A.
Planet Pay POSapp	ITCard S.A. i PlanetPay sp. z o.o.	mBank S.A. Volkswagen Bank GmbH Sp. z o.o. Oddział w Polsce
Elavon SoftPos	Elavon Financial Services DAC PinAppAll	Credit Agricole Bank Polska S.A. BNP Paribas Bank Polska S.A. Santander Bank Polska S.A.
PolCard Go	Fiserv Polska S.A.	mBank S.A.
LightPOS SmartPos	PayTel S.A.	Millennium Bank S.A. Nest Bank S.A.
PeP Pay	Polskie ePłatności S.A. i Softpay ApS	Alior Bank S.A. Polskie ePłatności S.A.
eService tom	eService sp. z o.o.	PKO Bank Polski S.A. eService sp. z o.o.
Tap on Mobile	Worldline S.A.	Worldline S.A.

Źródło: strony internetowe wymienionych banków i instytucji płatniczych.

Płatności z wykorzystaniem biometrii

Technologie biometryczne (np. rozpoznawanie twarzy, odcisków palców czy tęczy oka) stają się istotnym elementem nowoczesnych rozwiązań płatniczych. Dzieje się to za sprawą rozwoju smartfonów, których wiele modeli posiada obecnie możliwości techniczne (kamera, czytniki linii papilarnych i oprogramowanie), pozwalające identyfikować użytkownika telefonu przez pomiar jego cech fizycznych, np. twarzy. Popularne aplikacje płatnicze wykorzystują wbudowane w smartfonie narzędzia uwierzytelnienia biometrycznego dla zatwierdzenia transakcji. Inne zastosowania biometrii w usługach płatniczych jak dotąd nie zyskały popularności w Polsce⁵⁴.

Inne innowacyjne rozwiązania płatnicze

W usłudze Visa Mobile, bazującej na standardzie płatności EMV Secure Remote Commerce (SRC), użytkownik przypisuje do numeru posiadanej karty płatniczej numer telefonu, który jest później wykorzystywany jako identyfikator klienta przy płatności w Internecie. Użytkownik może zarejestrować swoją kartę w usłudze Visa Mobile i autoryzować transakcje korzystając z aplikacji mobilnej banku lub dedykowanej aplikacji Visa Mobile. Omawiana usługa jest dostępna w aplikacjach mobilnych ING Banku Śląskiego S.A., Nest Banku S.A., SGB-Banku S.A. i bankach spółdzielczych SGB. Z kolei możliwość rejestracji karty w tej usłudze przez aplikację Visa Mobile oferują: PKO Bank Polski S.A., Pekao S.A., mBank S.A., Nest Bank S.A., SKOKi, banki spółdzielcze Grupy BPS i SGB, Krakowski Bank Spółdzielczy, Bank Spółdzielczy w Brodnicy i Bank

⁵⁴ Rozwiązanie wykorzystujące biometrię tęczy oka i twarzy użytkownika do autoryzacji transakcji płatniczej w terminalach POS było rozwijane przez polską firmę PayEye sp. z o.o., która w I półroczu 2025 r. rozpoczęła restrukturyzację ze względu na spór między udziałowcami.

Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie⁵⁵. Płatności z wykorzystaniem oferty Visa Mobile obsługuje siedmiu operatorów tzw. bramek płatniczych (instytucji świadczących usługę *acquiringu* na rzecz sklepów internetowych).

Click to Pay to nowy międzynarodowy standard płatności internetowych stworzony przez organizacje płatnicze Visa i Mastercard. Standard ten umożliwia dokonanie płatności bez potrzeby wpisywania numeru i daty ważności karty, imienia i nazwiska jej właściciela oraz kodu CVV. Właściciel karty płatniczej jest rozpoznawany za pomocą zarejestrowanego wcześniej adresu mailowego lub numeru telefonu i powiązanych z tym identyfikatorem danych karty płatniczej. Na koniec czerwca 2025 r. płatności w standardzie *Click to Pay* były obsługiwane w Polsce przez cztery instytucje świadczące usługi dla płatności internetowych: Autopay S.A., Tpay (KIP S.A.), PayU S.A. i Przelewy24 (PayPro S.A.)⁵⁶.

Usługa Visa Direct umożliwia, za pośrednictwem rozwiązania VisaNet, transfery pieniężne bezpośrednio z karty płatniczej na kartę płatniczą lub wpłacanie gotówki na kartę odbiorcy. Oferta Visa Direct obejmuje: transfer środków w czasie rzeczywistym dla osób fizycznych pomiędzy rachunkami bankowymi powiązanymi z odpowiednimi kartami płatniczymi i realizowanie transgranicznych przekazów pieniężnych. Identyfikatorem odbiorcy płatności jest numer karty płatniczej. Z tego rozwiązania na polskim rynku korzysta kilka międzynarodowych firm oferujących transgraniczne przekazy pieniężne. Innym zastosowaniem jest usługa Visa Direct Cash Deposit, która umożliwia wpłatę pieniędzy na konto bankowe przypisane do karty Visa. Usługę tę uruchomiono na terminalach płatniczych należących do agenta rozliczeniowego Fiserv Polska S.A. i udostępniono w niektórych sieciach sklepów stacjonarnych.

Mastercard Send jest odpowiednikiem usługi Visa Direct. Usługa ta umożliwia wpłaty i wypłaty pieniędzy w czasie zbliżonym do rzeczywistego w kraju i za granicą, a odbiorca płatności jest identyfikowany numerem karty płatniczej. Środki pieniężne są przesyłane na powiązany z kartą rachunek prowadzony przez bank lub innego dostawcę usług płatniczych. W Polsce produkt Mastercard Send oferuje kilka małych banków spółdzielczych i dwie instytucje płatnicze.

5.3. Oszustwa dotyczące instrumentów płatniczych

Dane od wydawców kart płatniczych (banków krajowych, SKOK-ów, oddziałów instytucji kredytowych) od 2024 r. zbierane są na podstawie rozszerzonej sprawozdawczości, zgodnie z rozporządzeniem⁵⁷. Ze względu na zmianę metodyki opracowywania tych danych, przekładającą się na większy niż dotychczas zakres raportowanych informacji (uwzględnienie oszustw polegających na zmanipulowaniu posiadacza karty) występują różnice między

⁵⁵ Jeszcze prostsze płatności w internecie, <https://www.visa.pl/plac-z-visa/polecane-technologie/visa-mobile.html>.

⁵⁶ M. Bednarek, *Click to Pay* dostępny również w bramce płatniczej Przelewy24, 18.11.2024 r., <https://www.cashless.pl/16205-przelewy24-click-to-pay-one-click>.

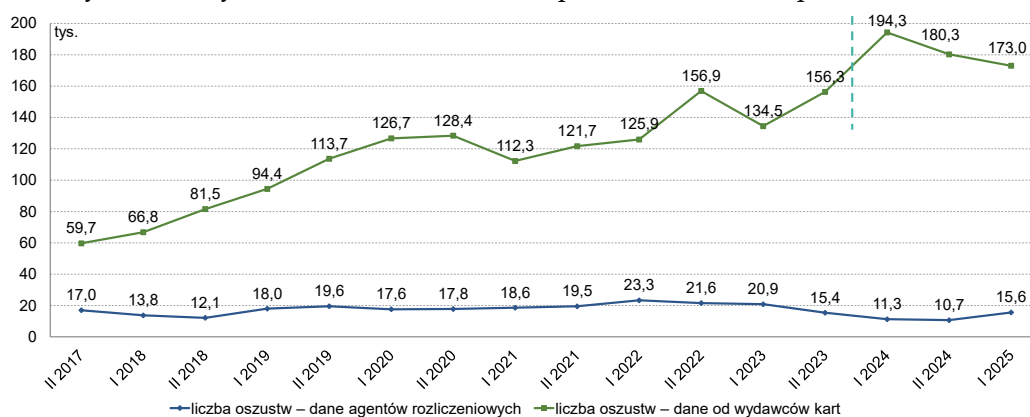
⁵⁷ Rozporządzenie Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2020/2011 z dnia 1 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1409/2013 w sprawie statystyki płatności (EBC/2013/43) (EBC/2020/59)

statystykami publikowanymi za okresy do 2023 r. i od 2024 r. W celu zwiększenia przejrzystości prezentacji danych z nowej sprawozdawczości na tle danych z poprzednich okresów, statystyki płatności kartami płatniczymi od 2024 r. nie obejmują danych o transakcjach inicjowanych w formie innej niż elektroniczna, tj. transakcji polegających na obciążeniu rachunku przez maila lub telefonicznie (transakcje MO/TO), transakcji wykonywanych w imprinterach oraz zamówień pocztowych.

W przypadku transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu od 2024 r. również wykorzystano rozszerzoną sprawozdawczość, tj. uwzględniającą oszustwa wynikające z wykorzystania socjotechniki względem posiadacza rachunku, który zmanipulowany realizuje zlecenie płatnicze. Dane te nie są zatem porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy ze względu na szerszy zakres rodzajów raportowanych transakcji oszukańczych.

Metodyka opracowywania danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych nie zmieniła się, jednakże z uwagi na różny zakres ujmowanych w sprawozdaniach informacji dotyczących oszustw dokonywanych kartami płatniczymi, od lat występuje rozbieżność w danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart. Liczba oszustw raportowana przez agentów rozliczeniowych jest znacznie mniejsza od liczby przekazywanej przez wydawców kart (wykres 55). Dane od agentów rozliczeniowych nie obejmują bowiem transakcji dokonywanych przez oszustów w bankomatach kartami skradzionymi lub kartami skopiowanymi wraz z kodem PIN oraz transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydаныmi w Polsce. Natomiast dane od wydawców kart płatniczych nie uwzględniają bezgotówkowych transakcji oszukańczych dokonanych w Polsce kartami wydanyymi w innych krajach. Transakcje te są z kolei objęte sprawozdawczością od agentów rozliczeniowych.

Wykres 55. Liczba oszustw dokonanych kartami płatniczymi według danych od agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



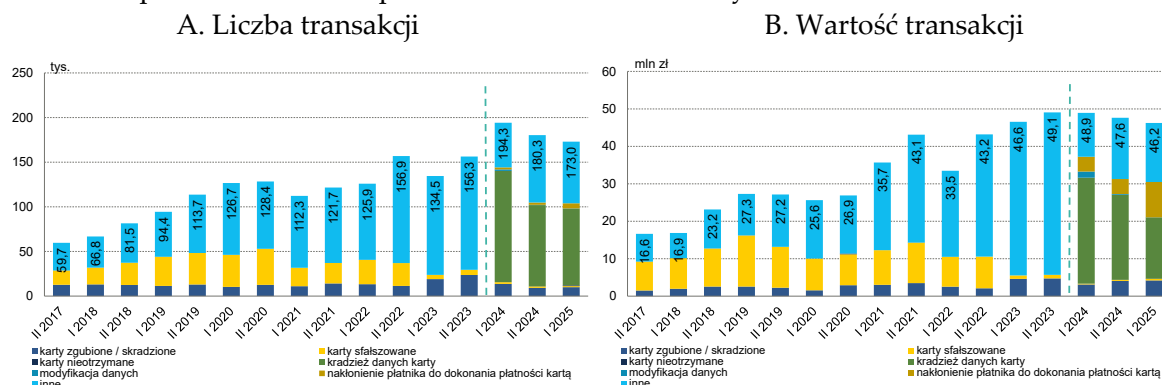
Uwaga: dane od I półrocza 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez wydawców kart. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od I półrocza 2024 r. to: modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: dane NBP

Oszustwa dokonane kartami płatniczymi

Według danych przekazywanych przez wydawców kart, w I półroczu 2025 r. liczba operacji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi wyniosła 173,0 tys. i była mniejsza o 4,1% w porównaniu z poprzedzającym półroczem. Wartość tych transakcji zmniejszyła się o 2,9% i w analizowanym okresie osiągnęła 46,2 mln zł (wykres 56).

Wykres 56. Liczba i wartość oszustw kartami płatniczymi w podziale na rodzaje operacji w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r. – dane od wydawców kart

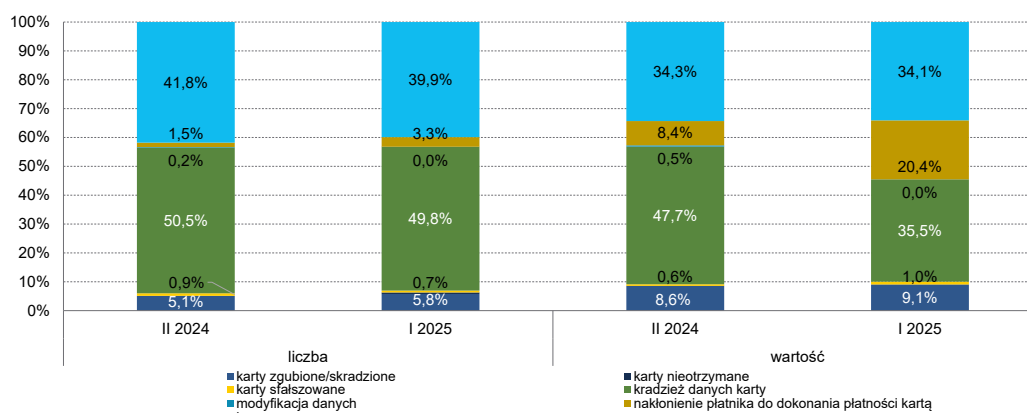


Uwaga: dane od I półrocza 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez wydawców kart. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od I półrocza 2024 r. to: modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą. Oszustwa związane z kradzieżą danych karty były wykazywane w danych za poprzednie okresy przede wszystkim w kategorii inne.

Źródło: dane NBP

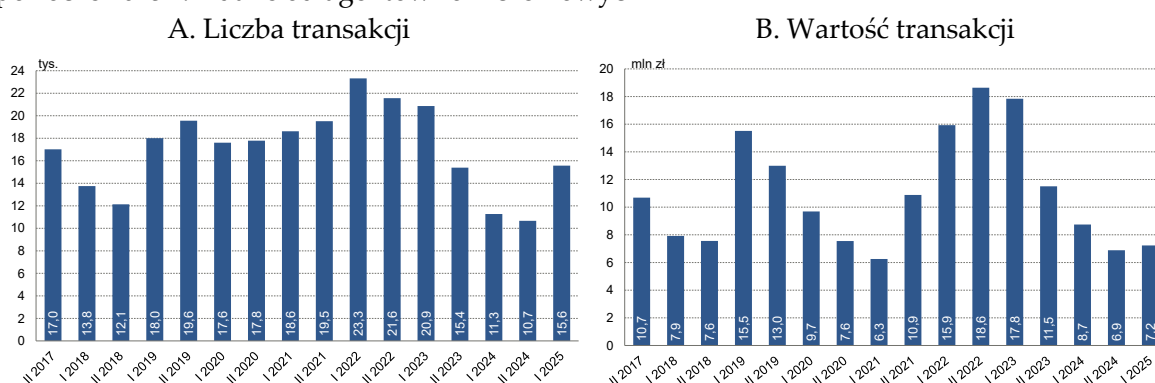
Przy porównywaniu statystyk od 2024 r. z danymi za poprzednie okresy należy uwzględnić, że oszustwa związane z kradzieżą danych karty do 2023 r. były raportowane głównie w kategorii inne oraz w kategorii karty zgubione lub skradzione. Po wyodrębnieniu tych oszustw do osobnej kategorii mają one liczbowo i wartościowo największe znaczenie w transakcjach oszukańczych (w I półroczu 2025 r., odpowiednio, 49,8% oraz 35,5%). W kategorii tej wydawcy kart przekazują informacje głównie o transakcjach dokonanych bez fizycznej obecności karty (*card not present*, CNP), przy użyciu jej skradzionych danych (wykres 57).

Prezentowane dane za obydwa półrocza obejmują transakcje oszukańcze polegające na modyfikacji zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonieniu płatnika do dokonania płatności kartą. Te kategorie oszustw stanowiły liczbowo, odpowiednio, 0,03% i 3,3% wszystkich transakcji oszukańczych. W przypadku wartości transakcji oszukańczych wskaźniki te wyniosły 0,01% oraz 20,4%. Wyraźny wzrost wartości oszustw w kategorii nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą wynika z rosnącej skali oszustw z wykorzystaniem socjotechniki. Oszuści skutecznie omijają (będące w Polsce na wysokim poziomie) zaawansowane zabezpieczenia systemów bankowych, skłaniając zmanipulowanego użytkownika karty do autoryzowania transakcji płatniczej. W schematach takich oszustw często występują fałszywe oferty inwestycyjne oraz ogłoszenia publikowane w portalach społecznościowych

Wykres 57. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w II półroczu 2024 r. oraz I półroczu 2025 r. – dane od wydawców kart

Źródło: dane NBP

Z danych zgromadzonych od agentów rozliczeniowych wynika, że w I półroczu 2025 r. dokonano kartami 15,6 tys. transakcji oszukańczych o wartości 7,2 mln zł. W porównaniu z II połową 2024 r. wskaźniki te były większe o, odpowiednio, 45,9% oraz 5,1% (wykres 58). Większość transakcji oszukańczych dokonywanych było bez fizycznej obecności karty (CNP). Takie operacje płatnicze stanowiły 55,8% liczby i 77,2% wartości wszystkich transakcji oszukańczych sprawozdanych przez agentów rozliczeniowych za analizowany okres. Pozostałe transakcje były przeprowadzane w urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS).

Wykres 58. Liczba i wartość oszustw kartami płatniczymi w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r. – dane od agentów rozliczeniowych

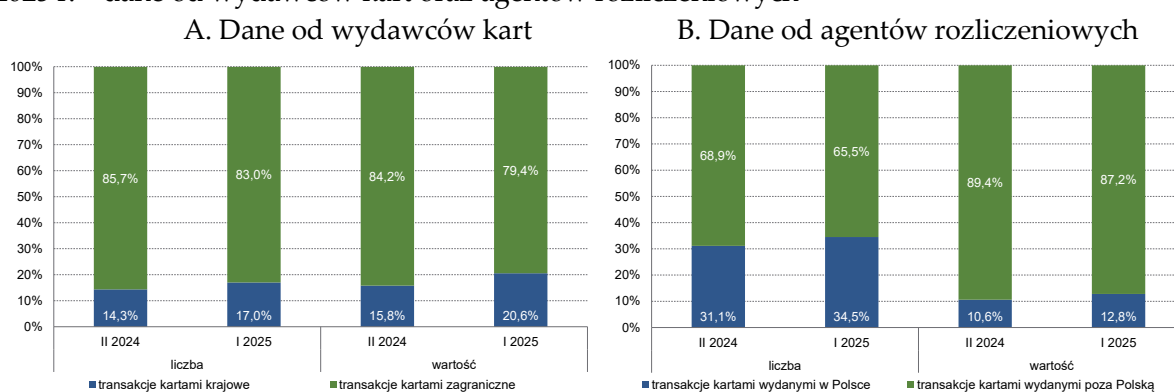
Źródło: dane NBP

Według danych od wydawców kart w I półroczu 2025 r. dokonane kartami wydanymi w Polsce operacje oszukańcze, które sklasyfikowano jako zagraniczne, stanowiły 83,0% liczby oraz 79,4% wartości transakcji oszukańczych ogółem (wykres 59). W przypadku oszustw zagranicznych zdecydowanie przeważały transakcje typu CNP bez użycia silnego uwierzytelnienia (SCA). Wpływ na wyraźnie większą skalę zagranicznych transakcji oszukańczych niż oszustw krajowych może mieć to, że podmioty prowadzące działalność wysokiego ryzyka, np. organizujące gry

hazardowe lub obrót kryptowalutami, często wybierają agentów rozliczeniowych spoza Polski. Powodem tego są niższe niż u agentów krajowych standardy dokonywanej przed zawarciem umowy oceny wiarygodności kontrahenta. W efekcie transakcje oszukańcze dokonywane w Polsce, z uwagi na to, że agent rozliczeniowy jest zarejestrowany za granicą, są klasyfikowane w sprawozdaniach wydawców kart jako transakcje zagraniczne.

Dane od agentów rozliczeniowych również wskazują na zdecydowaną przewagę oszustw dokonywanych kartami wydawanymi poza Polską. W I półroczu 2025 r. transakcje dokonane kartami zagranicznymi stanowiły 65,5% liczby wszystkich transakcji oszukańczych oraz 87,2% ich wartości (wykres 59). W oszustwach dokonywanych kartami wydawanymi poza Polską przeważały transakcje CNP.

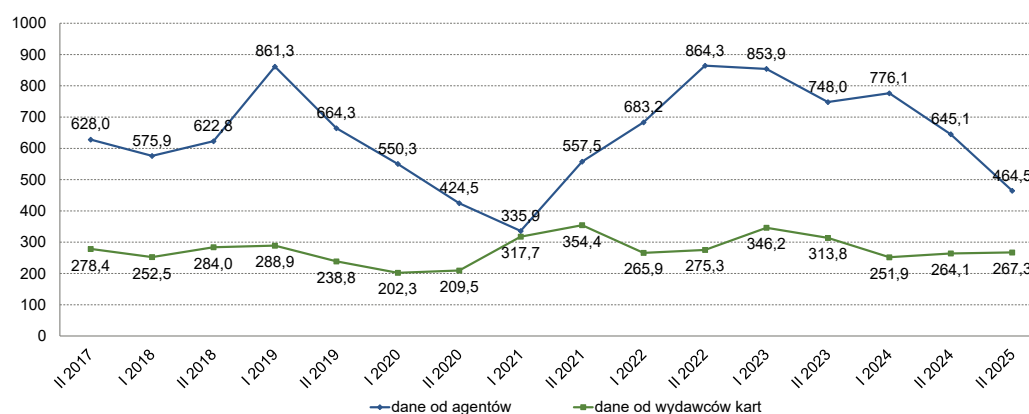
Wykres 59. Struktura geograficzna operacji oszukańczych w II półroczu 2024 r. oraz I półroczu 2025 r. – dane od wydawców kart oraz agentów rozliczeniowych



Źródło: dane NBP

Średnia wartość zaraportowanych przez wydawców kart transakcji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi wyniosła w I połowie 2025 r. 267,3 zł i była większa o 1,2% w porównaniu z poprzedzającym półroczem. Natomiast średnia liczona na podstawie danych uzyskanych od agentów rozliczeniowych osiągnęła 464,5 zł (wykres 60).

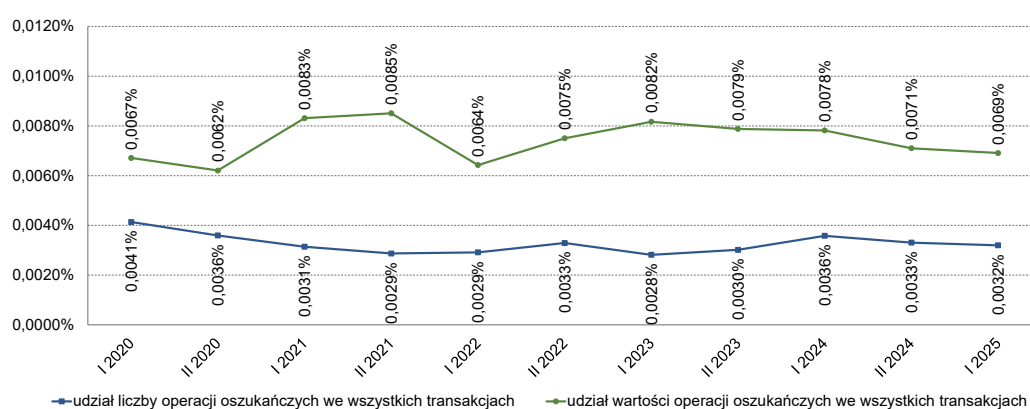
Wykres 60. Średnia wartość transakcji oszukańczej dokonanej kartą płatniczą w okresie II półrocze 2017 r. – I półrocze 2025 r.



Źródło: dane NBP

W I połowie 2025 r. oszukańcze operacje kartowe stanowiły 0,003% liczby i 0,007% wartości wszystkich transakcji dokonanych kartami płatniczymi wydanych przez raportujących do NBP wydawców kart (wykres 61). Natomiast według danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych transakcje oszukańcze stanowiły 0,0003% ogólnej liczby i 0,002% wartości obsługiwanych przez nich transakcji kartami płatniczymi. Porównanie powyższych wskaźników z danymi dotyczącymi transakcji oszukańczych dla innych krajów UE, prezentowanymi w raporcie EBA i EBC⁵⁸, pozwala stwierdzić, że Polska ma jedną z najniższych w UE relację transakcji oszukańczych do ogólnej liczby i wartości transakcji kartowych.

Wykres 61. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich kartami płatniczymi w okresie I półrocze 2020 r. – I półrocze 2025 r. – dane od dostawców usług płatniczych



Źródło: dane NBP

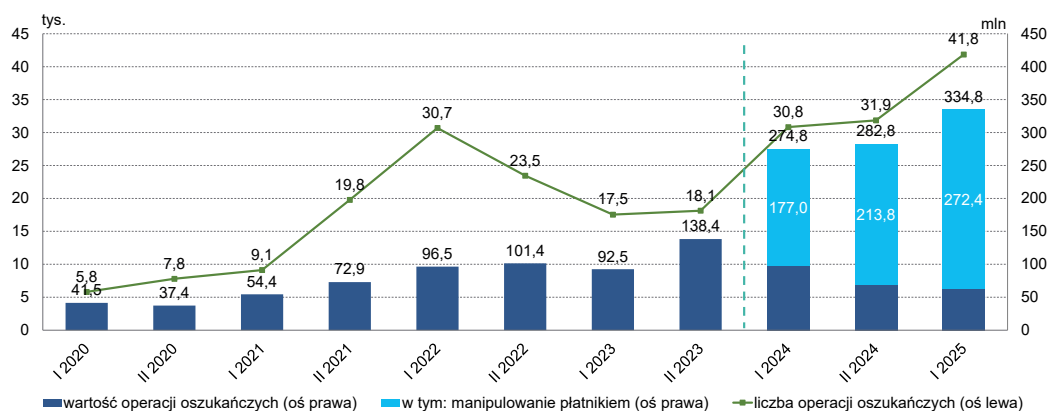
Oszustwa z wykorzystaniem polecenia przelewu

Od 2024 r. obserwowany jest wyraźny wzrost skali oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu. Jest on głównie spowodowany nasileniem działań oszustów mających na celu nakłonienie, w wyniku manipulacji, klientów banków do wykonania samodzielnie przelewu lub przekazania wrażliwych danych służących do autoryzacji transakcji (wykres 62).

W I półroczu 2025 r. zarejestrowano 41,8 tys. oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu na łączną kwotę 334,8 mln zł. W porównaniu z II półroczem 2024 r. nastąpił wzrost o 30,8% liczby i o 18,4% wartości transakcji oszukańczych realizowanych tym instrumentem płatniczym. Średnia wartość jednego oszukańczego przelewu w I półroczu 2025 r. spadła o 9,9% względem poprzedniego półrocza do 8 002,3 zł.

⁵⁸ 2024 Report on Payment Fraud, European Banking Authority, European Central Bank, https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-08/465e3044-4773-4e9d-8ca8-b1cd031295fc/EBA_ECB%202024%20Report%20on%20Payment%20Fraud.pdf

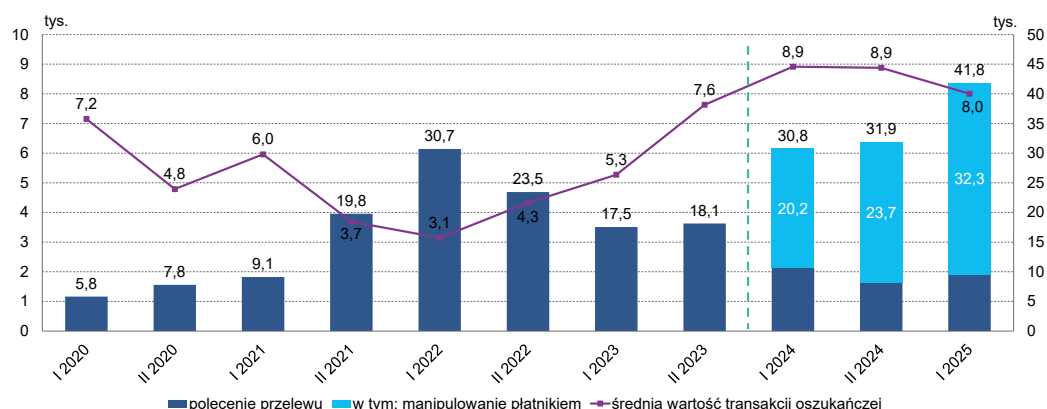
Wykres 62. Wartość operacji oszukańczych dokonanych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I półrocze 2020 r. – I półrocze 2025 r. – dane od dostawców usług płatniczych



Uwaga: dane od I półrocza 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez dostawców usług płatniczych. W danych od I półrocza 2024 r. uwzględniono oszustwa powstałe w wyniku manipulacji płatnika.

Źródło: dane NBP

Wykres 63. Liczba operacji oszukańczych oraz średnia wartość transakcji oszukańczej z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I półrocze 2020 r. – I półrocze 2025 r. – dane od dostawców usług płatniczych



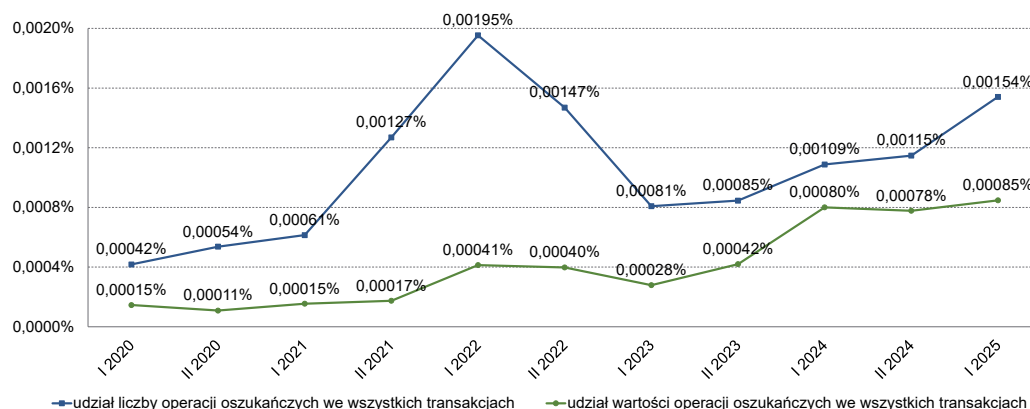
Źródło: dane NBP

Zdecydowaną większość oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu dokonano w przeglądarce internetowej (62,7% liczby i 88,0% wartości wszystkich oszustw poleceniem przelewu) oraz w dedykowanej aplikacji (34,5% liczby i 5,8% wartości).

W I półroczu 2025 r. odnotowano 32,3 tys. transakcji oszukańczych o wartości 272,4 mln zł, będących efektem zmanipulowania płatnika i nakłonienia go do realizacji przelewu. Stanowiły one, odpowiednio, 77,1% liczby i 81,3% wartości wszystkich sprawozdanych za ten okres transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu.

Pomimo wzrostów w analizowanym okresie zarówno liczby, jak i wartości oszustw z wykorzystaniem polecenia przelewu ich udziały we wszystkich płatnościach poleceniem przelewu są nadal niższe niż w większości krajów UE. W I półroczu 2025 r. wyniosły one 0,00145% liczby oraz 0,00085% wartości wszystkich transakcji z wykorzystaniem polecenia przelewu.

Wykres 64. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie I półrocze 2020 r. – I półrocze 2025 r. – dane od dostawców usług płatniczych



Źródło: dane NBP

Banki krajowe od wielu lat aktywnie przeciwdziałają oszustwom z wykorzystaniem polecenia przelewu. Dotychczasowe działania banków w tym zakresie skupiają się na: rozwijaniu wewnętrznych systemów antyfraudowych, wymianie informacji w sektorze, czy też na usprawnianiu współpracy z organami ścigania (np. przez utworzenie jednego punktu dla udostępniania informacji o podejrzanych transakcjach). Ponadto sektor bankowy, w tym we współpracy z podmiotami publicznymi, prowadzi działania edukacyjno-informacyjne, z wykorzystaniem różnych kanałów komunikacji z klientem (m.in. kampanie medialne o zagrożeniach, przekazywanie ostrzeżeń w aplikacjach mobilnych).

Podejmowane do tej pory inicjatywy są zasadne i potrzebne, ale kreatywność i determinacja przestępców, skutkujące wyraźnym wzrostem oszustw, powodują, że stosowane rozwiązania nie są wystarczające, aby skutecznie przeciwdziałać transakcjom oszukańczym w poleceniach przelewów. Wobec rosnącej skali zagrożeń konieczne jest podjęcie kompleksowych działań obejmujących: sektorowe rozwiązania antyfraudowe, przygotowane przez banki krajowe we współpracy z operatorami systemów płatności detalicznych, wprowadzenie odpowiednich zmian regulacyjnych (zarówno na poziomie krajowym, jak i UE), w tym odnoszących się do kanałów komunikacji wykorzystywanych przez oszustów, uzyskanie synergii z działaniami służącymi zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Kluczowe znaczenie dla zwalczania oszustw w poleceniach przelewów, w szczególności będących efektem zmanipulowania płatnika, miałoby wprowadzenie rozwiązania, które od niedawna jest stosowane dla przelewów w euro, czyli obowiązkowej weryfikacji odbiorcy płatności – usługa

VOP⁵⁹. Konieczna jest intensyfikacja prac banków krajowych i operatorów systemów płatności detalicznych nad przygotowaniem sektorowej usługi VOP dla płatności w złotych, bez oczekiwania na wprowadzenie takiego wymogu w prawie UE.

Zapewnienie skuteczności i efektywności takiego rozwiązania wymagałoby odpowiednich zmian w prawie krajowym. Poza wprowadzeniem regulacyjnego obowiązku dokonywania takiej weryfikacji, warto umożliwić wykorzystywanie w tym rozwiązaniu danych zbieranych już na potrzeby przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu⁶⁰. Ponadto wskazane jest, aby w służącej przeciwdziałaniu oszustwom wymianie informacji objętych tajemnicą bankową mogli uczestniczyć także operatorzy schematów płatności mobilnych.

Wymogi prawne powinny ograniczyć przestępcom możliwości manipulowania płatników przez kanały telefoniczne i internetowe. Należy rozważyć wprowadzenie w prawie krajowym, wzorem innych państw, obowiązku dla firm telekomunikacyjnych identyfikacji podejrzanych numerów, ostrzegania przed nimi czy nawet blokowania połączeń i wiadomości SMS, odpowiednio, nawiązywanych lub wysłanych z takich numerów. Zasadne jest podjęcie w UE działań mających na celu zmobilizowanie właścicieli mediów społecznościowych oraz wyszukiwarek i komunikatorów internetowych do ścisłej współpracy z właściwymi organami (np. CERT Polska), w celu ograniczenia dystrybucji przez te kanały reklam wysokiego ryzyka oraz zapewnienie w regulacjach odpowiedniej równowagi między ochroną danych osobowych klientów dostawców usług płatniczych a ochroną przed oszustami tych klientów, tak aby zastosowanie nowoczesnych technologii, np. w upowszechnieniu analiz behawioralnych, mogło w większym stopniu służyć zapewnieniu bezpieczeństwa ich środków finansowych.

Oszustwa z wykorzystaniem pozostałych instrumentów płatniczych

Oszustwa poleceniem zapłaty mają na krajowym rynku płatności detalicznych marginalne znaczenie. W I połowie 2025 r. zaraportowano do NBP 26 transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia zapłaty na łączną kwotę 7 tys. zł.

⁵⁹ Usługa polegająca na weryfikacji zgodności numeru rachunku z nazwą odbiorcy płatności (posiadacza tego rachunku).

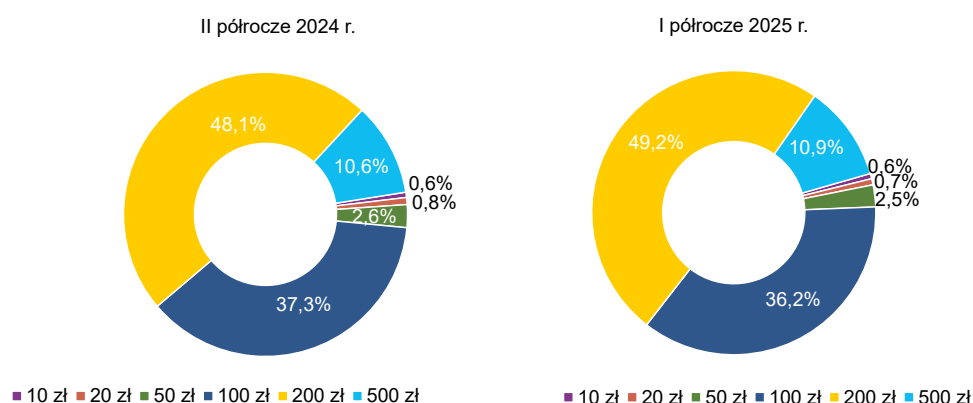
⁶⁰ Dane takie są gromadzone z wykorzystaniem systemu STIR na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2025 r. poz. 111) i ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o Systemie Informacji Finansowej (Dz. U. z 2023 r. poz.180).

6. Obrót gotówkowy

W I półroczu 2025 r. odnotowano wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu (z kasami banków) o 23,3 mld zł. Na koniec czerwca 2025 r. wartość pieniądza gotówkowego w obiegu (z kasami banków) wyniosła 436,3 mld zł (o 5,6% więcej w porównaniu z końcem grudnia 2024 r.). Dynamika przyrostu wartości pieniądza gotówkowego w obiegu była w I półroczu 2025 r. zatem nieco wyższa od przyrostu notowanego w II półroczu 2024 r. (5,0%) i analogicznych okresów w latach poprzedzających wystąpienie pandemii Covid-19.

W analizowanym okresie odnotowano dalszy wzrost udziału banknotów o nominale 500 zł i 200 zł w strukturze wartościowej obiegu banknotów (odpowiednio o 0,3 i 1,1 pkt. procentowego w porównaniu z końcem grudnia 2024 r.). Jednocześnie nadal zmniejszał się (o 1,1 pkt. procentowego) udział banknotu o nominale 100 zł (wykres 65).

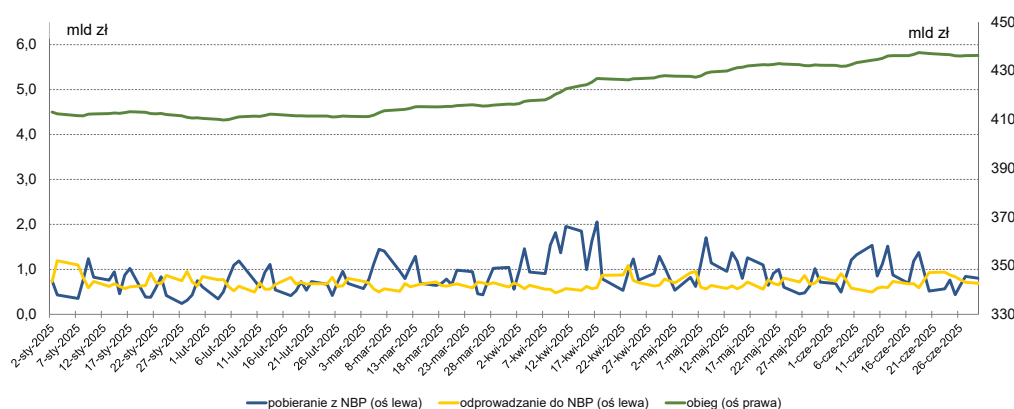
Wykres 65. Struktura wartościowa banknotów w obiegu według nominalów stan na koniec II półrocza 2024 r. i I półrocza 2025 r.



Źródło: dane NBP

W I półroczu 2025 r. wartość pobrań waluty polskiej z NBP wyniosła 109,0 mld zł i była nieznacznie (o 0,2%) mniejsza niż w II półroczu 2024 r. (wykres 66). Jednocześnie wartość odprowadzeń waluty polskiej do NBP spadła z 89,6 mld zł do 85,7 mld zł, tj. o 4,3%. W analizowanym okresie wartość pobrań była większa od wartości odprowadzeń o 23,3 mld zł (27,2%). W strukturze nominalowej pobrań i odprowadzeń nie nastąpiły istotne zmiany. Największe udziały w wartości pobrań miały banknoty o nominale 200 zł (46,6%) oraz 100 zł (40%). W przypadku wartości odprowadzeń udziały te wyniosły: banknoty 100 zł—46,1% oraz banknoty 200 zł—40,9%.

Wykres 66. Dienne wartości pobrań z NBP i odprowadzeń do NBP oraz wartość waluty polskiej w obiegu (z kasami banków) w I półroczu 2025 r.



Źródło: dane NBP

Zaopatrywanie banków w walutę polską przez NBP jest realizowane zgodnie z art. 68 pkt 2 ustawy *Prawo bankowe*⁶¹ oraz art. 37 ustawy o Narodowym Banku Polskim⁶². Znaki pieniężne, pobrane z oddziałów okręgowych NBP przez banki lub firmy CIT działające w imieniu banków, trafiają do centrów gotówkowych banków lub firm CIT zajmujących się procesowaniem gotówki w imieniu banków, a następnie do konsumentów za pośrednictwem oddziałów banków, sieci bankomatów oraz sieci detalicznych. Odwrotną drogę banknoty i monety pokonują, powracając do banku centralnego. Za pośrednictwem dużych sieci detalicznych i urządzeń samoobsługowych strumień gotówki trafia od konsumentów do centrów gotówkowych banków lub firm CIT, zajmujących się procesowaniem gotówki w imieniu banków. Zostaje tam rozdzielony na znaki pieniężne nadające się do obiegu i nienadające się do obiegu. Część znaków pieniężnych nadających się do obiegu jest ponownie wprowadzana do obrotu zgodnie z potrzebami banków i ich klientów. Nadmiar znaków pieniężnych jest odprowadzany do NBP.

Zaopatrywanie w walutę polską jest szczegółowo uregulowane w zarządzeniu w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki⁶³, wydanym na podstawie art. 68 pkt 2 ustawy *Prawo bankowe*. Banki i Poczta Polska S.A.⁶⁴ zawierają z NBP umowy o warunkach pobierania i odprowadzania waluty polskiej. Na koniec I półroczu 2025 r. zawartych było 17 umów regulujących współpracę oddziałów okręgowych NBP z bankami w ramach systemu

⁶¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 1646, z późn. zm.).

⁶² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 2025).

⁶³ Zarządzenie nr 19/2016 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki (Dz. Urz. NBP z 2024 r. poz. 7 i Dz. Urz. NBP z 2025 r. poz. 4).

⁶⁴ Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. z 2020 r. poz. 2064). W dalszej części rozdziału termin banki obejmuje również Poczta Polska S.A.

podstawowego i depozytowego⁶⁵. W wyniku współpracy NBP z bankami, Poczta Polska S.A., firmami CIT procesującymi gotówkę w imieniu banków oraz innymi uczestnikami rynku, zaopatrywanie w walutę polską przebiegało płynnie.

W I półroczu 2025 r. banki i firmy CIT przeprocesowały (przeliczyły, posortowały i sprawdziły pod kątem autentyczności) 3,7 mld banknotów oraz 1,2 mld monet. Spośród tych znaków pieniężnych w analizowanym okresie banki ponownie wprowadziły do obrotu 2,9 mld banknotów (mniej o 3,9% niż w II półroczu 2024 r.) oraz 0,6 mld monet (analogicznie jak w II półroczu 2024 r.).

Banknoty znacznie częściej rotowały w bankach i firmach CIT (152 dni) niż powracały do NBP (696 dni). Analiza wskaźników rotacji wskazuje, że w przypadku każdego nominału banknoty częściej powracały do sortowni banków i firm CIT niż do sortowni oddziałów okręgowych NBP. Najczęściej powracającymi do sortowni banków i firm CIT były banknoty o nominałach: 50 zł (91 dni) i 100 zł (132 dni). W przypadku sortowni NBP najczęściej powracały nominały 50 zł i 20 zł - odpowiednio: 300 i 506 dni.

⁶⁵ Waluta polska złożona jako depozyt NBP stanowi własność NBP i jest przechowywana w pomieszczeniach skarbcowych jednostki organizacyjnej banku, przy spełnieniu warunku, że depozyt NBP jest odpowiednio zabezpieczony oraz oddzielony od banknotów i monet będących własnością tego banku. Z systemu depozytowego korzysta część banków. Limity kwotowe dotyczące przechowywania depozytów NBP są ustalane z bankami w umowach. Depozyt NBP może być zasilany wyłącznie znakami pieniężnymi otrzymanymi z NBP.

7. Działania w zakresie polityki i rozwoju systemu płatniczego

7.1. Funkcjonowanie Rady ds. Systemu Płatniczego

W I połowie 2025 r. (16 kwietnia) odbyło się jedno posiedzenie Rady ds. Systemu Płatniczego⁶⁶. Omówiono na nim następujące tematy:

- sprawozdanie z działalności Rady w 2024 r.,
- sprawozdanie z działalności w 2024 r. Grupy Roboczej ds. Bezpieczeństwa Płatności,
- funkcjonowanie polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2024 r.,
- rozwój systemu płatności mobilnych BLIK w Polsce i za granicą.

Na tym posiedzeniu Rada przyjęła plan prac na 2025 r. Plan ten został przygotowany na podstawie zgłoszeń podmiotów, które wyraziły chęć zaprezentowania i przedyskutowania ważnych dla polskiego systemu płatniczego tematów.

Ponadto, w analizowanym okresie Członkowie Rady otrzymali przygotowane przez NBP cykliczne materiały informacyjne dotyczące rynku kart płatniczych oraz transakcji oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych (za czwarty kwartał 2024 r.), a także rozliczeń i rozrachunków międzybankowych (za czwarty kwartał 2024 r.). Rada zapoznała się również z informacją ZBP na temat działań realizowanych w ramach programu „Rok Edukacji Ekonomicznej 2024”.

7.2. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa obrotu gotówkowego

W I połowie 2025 r. Rada ds. obrotu gotówkowego, organ opiniodawczo–doradczy przy Zarządzie NBP, kontynuowała, we współpracy z uczestnikami rynku, działania mające na celu usprawnianie oraz zapewnienie płynności i bezpieczeństwa obrotu gotówkowego. Podejmowane prace wynikały w szczególności z zaakceptowanej przez Radę w październiku 2021 r. i przyjętej przez Zarząd NBP w listopadzie 2021 r. Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego. Zgodnie z przyjętym dla Strategii harmonogramem kontynuowano działania określone w Strategii, w szczególności w zakresie filarów dotyczących powszechnej akceptacji i dostępności gotówki oraz płynnego zaopatrywania rynku w walutę.

⁶⁶ Komunikaty z posiedzeń Rady ds. Systemu Płatniczego dostępne są pod adresem: <https://nbp.pl/system-płatniczy/rada-ds-systemu-płatniczego/komunikaty-rady-ds-systemu-płatniczego/>

W analizowanym okresie odbyło się jedno posiedzenie Rady ds. obrotu gotówkowego – 23 maja 2025 r.⁶⁷ Rada zapoznała się z danymi dotyczącymi obiegu znaków pieniężnych i zaopatrywania w walutę polską, informacją o realizacji zadań w zakresie dostępności gotówki oraz działaniami NBP w obszarze ochrony znaków pieniężnych przed fałszowaniem, a także z wynikami kolejnego badania, potwierdzającego spełnienie określonego we wspomnianej Strategii kryterium dostępności gotówki. Podkreślono kwestie współpracy w zakresie przeciwdziałania nieprawdziwym informacjom medialnym w obszarze obrotu gotówkowego.

Działania NBP realizowane w ramach przeciwdziałania fałszowaniu znaków pieniężnych mają istotny wpływ na bezpieczeństwo obrotu gotówkowego. Aktywność NBP w tej tematyce koncentruje się przede wszystkim na wykonywaniu ekspertyz oraz wydawaniu opinii dotyczących autentyczności znaków pieniężnych. Działania te obejmują również edukację i informowanie społeczeństwa na temat rozpoznawania autentycznych banknotów i monet waluty polskiej oraz wybranych walut obcych, a także postępowania w przypadku, kiedy zajdzie podejrzenie co do ich autentyczności.

Warunki i tryb postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych podejrzanych co do autentyczności oraz postępowania z fałszywymi znakami pieniężnymi reguluje *Rozporządzenie w sprawie znaków pieniężnych podejrzanych co do autentyczności oraz fałszywych znaków pieniężnych*⁶⁸.

W pierwszej połowie 2025 r., oddziały okręgowe NBP przeprowadziły łącznie 366 szkoleń dla podmiotów zewnętrznych z zakresu rozpoznawania autentyczności znaków pieniężnych. Liczba tych szkoleń była większa niż liczba szkoleń przeprowadzonych w 2024 r.

Blisko 32% wszystkich szkoleń przeprowadzonych w analizowanym okresie stanowiły szkolenia dotyczące waluty polskiej.

Przeszkolonych zostało ponad 4 tysiące osób, wśród których dominowali przedstawiciele podmiotów zajmujących się profesjonalną obsługą gotówki, tj. banków komercyjnych oraz banków spółdzielczych, jak również pracownicy urzędów skarbowych oraz celno-skarbowych, uczelni wyższych i placówek handlowych.

Oddziały okręgowe NBP w pierwszym półroczu 2025 r. brały udział w 151 innych inicjatywach o charakterze informacyjno-edukacyjnym, które dotyczyły zabezpieczeń i rozpoznawania autentyczności znaków pieniężnych waluty polskiej. Działania te były prowadzone m.in. w ramach zajęć i programów edukacyjnych dla szkół, przedszkoli, uczelni wyższych oraz podczas lokalnych imprez publicznych.

⁶⁷ Komunikat z posiedzenia Rady ds. obrotu gotówkowego dostępny jest pod adresem: <https://nbp.pl/banknoty-i-monety/rada-do-spraw-obrotu-gotowkowego/>

⁶⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie znaków pieniężnych podejrzanych co do autentyczności oraz fałszywych znaków pieniężnych (Dz. U. poz. 776).

NBP udoskonalał oferowaną usługę zamiany monet na wyższe nominały za pomocą urządzeń samoobsługowych, zlokalizowanych w oddziałach okręgowych. Klienci kolejnych banków uzyskali możliwość skorzystania przy realizacji wymiany z funkcjonalności natychmiastowego uznania rachunku równowartością deponowanych monet za pomocą systemu BLIK. W I półroczu 2025 r. liczba transakcji zamiany monet z wykorzystaniem 33 urządzeń udostępnionych klientom w oddziałach okręgowych NBP wyniosła 127 tys. i była większa niż w I półroczu 2024 r. o 11,6%. Klienci zamienili 141 mln szt. monet o łącznej wartości nominalnej 98,1 mln zł (w I półroczu 2024 r. odpowiednio 130,7 mln szt. i 80,7 mln zł). Największą część zamienianych monet (45%) stanowiły monety o najniższych nominałach (1 gr, 2 gr i 5 gr).

7.3. Działania monitorujące i analityczne w zakresie pieniądza cyfrowego banku centralnego

W I połowie 2025 r. NBP monitorował prowadzone w innych jurysdykcjach prace dotyczące pieniądza cyfrowego banku centralnego (Central Bank Digital Currency, CBDC)⁶⁹. Analiza obejmowała najważniejsze publikacje oraz działania podejmowane przez wybrane banki centralne w celu przygotowania ewentualnej emisji CBDC, a także badania i stanowiska banków centralnych oraz międzynarodowych instytucji finansowych na temat tej formy pieniądza. Poniżej przedstawiono główne wnioski z tego monitoringu.

Detaliczny CBDC

Jurysdykcje, które wprowadziły walutę cyfrową (Bahamy, Nigeria i Jamajka) w analizowanym okresie nie przedstawiły informacji o aktualnym wykorzystaniu powszechnie dostępnego CBDC. Spośród banków centralnych prowadzących testy pilotażowe detalicznego CBDC w warunkach realnych, jedynie bank centralny Indii poinformował o wynikach realizowanego projektu. Wartość waluty cyfrowej w obiegu wyniosła na koniec marca 2025 r. około 10,2 mld rupii (w porównaniu z 2,3 mld rupii na koniec marca 2024 r.). W testach pilotażowych cyfrowej rupii uczestniczyło 17 banków i 6 mln użytkowników końcowych. Zwiększanie skali wykorzystania cyfrowej rupii ma następować przez włączenie wybranych podmiotów niebankowych do świadczenia usług związanych z CBDC oraz zastosowanie płatności warunkowych w programach finansowanych ze środków publicznych.

⁶⁹ CBDC jest definiowany przez BIS (*Central bank digital currencies*) jako cyfrowy pieniądz emitowany przez bank centralny, nominowany w krajowej jednostce rozrachunkowej i stanowiący zobowiązanie banku centralnego. Jeśli CBDC jest powszechnie dostępny, tj. przeznaczony do użytku przez ogół społeczeństwa, jest określany jako detaliczny CBDC (*retail CBDC*). Taki pieniądz cyfrowy oferuje użytkownikom nową opcję dokonywania płatności detalicznych i przechowywania wartości. Z kolei hurtowy CBDC, do płatności wysokokwotowych (*wholesale CBDC*), skierowany jest do innej grupy użytkowników końcowych, tj. do instytucji finansowych. Tego rodzaju CBDC jest podobny do dzisiejszych środków dostępnych na rachunkach bieżących w banku centralnym. Celem emisji hurtowego CBDC jest najczęściej rozrachunek płatności międzybankowych lub transakcji instrumentami finansowymi na platformach zbudowanych z wykorzystaniem technologii rozproszonego rejestru (DLT).

W przypadku jurysdykcji prowadzących prace analityczno-badawcze dotyczące detalicznego CBDC, postęp prac odnotowano m.in. w strefie euro, Wielkiej Brytanii i Izraelu. EBC kontynuował prace związane z opracowaniem zbioru zasad schematu płatniczego cyfrowego euro, m.in. w zakresie wygody korzystania z waluty cyfrowej przez użytkowników końcowych. Prowadzono analizy techniczne dotyczące płatności w cyfrowym euro w trybie *offline*, których udostępnienie miałoby służyć zapewnieniu ciągłości działania systemu płatniczego i zwiększeniu jego odporności w sytuacjach kryzysowych (np. z powodu przerw w dostawie prądu czy awarii sieci telekomunikacyjnej). We współpracy z Radą ds. Płatności Detalicznych w Euro analizowano możliwość dopasowania cyfrowego euro do potrzeb rynku płatności detalicznych, mając na względzie m.in. konieczność wzmocnienia pozycji konkurencyjnej europejskich dostawców usług płatniczych względem podmiotów globalnych. Utworzono platformę technologiczną do badania rozwiązań technicznych dla płatności warunkowych i innych innowacyjnych przypadków użycia cyfrowego euro. Przeprowadzono również badania postaw konsumentów wobec potencjalnego udostępnienia cyfrowego euro do płatności detalicznych w trybie *online* i *offline*. Ewentualna decyzja Rady Prezesów EBC o emisji cyfrowego euro może nastąpić po przyjęciu podstaw prawnych dla jego funkcjonowania. W Radzie UE i Parlamencie Europejskim nadal trwały prace nad przedstawionym przez KE projektem rozporządzenia w sprawie ustanowienia cyfrowego euro⁷⁰.

Bank Anglii opublikował w analizowanym okresie raport podsumowujący efekty prac w projekcie cyfrowego funta, a także raport z wynikami eksperymentów technicznych dotyczących funkcjonalności *offline* waluty cyfrowej. Na podstawie przedstawionych wstępnych założeń projektowych, uruchomiono konsultacje publiczne dotyczące podstawowych cech i funkcjonalności oraz jednolitego sposobu funkcjonowania cyfrowego funta w Wielkiej Brytanii. Z kolei bank centralny Izraela opublikował raport na temat gotowości społeczeństwa izraelskiego do przyjęcia waluty cyfrowej. Rozpoczęto również konsultacje publiczne na temat optymalnego wariantu emisji waluty cyfrowej oraz uruchomiono konsultacje eksperckie dotyczące rozwiązań technicznych platformy cyfrowego shekla.

W przypadku detalicznego CBDC najważniejszymi zagadnieniami badanymi w innych jurysdykcjach oraz przez międzynarodowe instytucje finansowe były: ochrona prywatności użytkowników końcowych z zastosowaniem nowoczesnych technologii w sposób zapewniający zgodność z obowiązującymi regulacjami (w tym AML/CFT), współistnienie waluty cyfrowej z innymi prywatnymi rozwiązaniami płatniczymi oraz możliwość udostępnienia płatności w trybie *offline*.

⁷⁰ Wnioski legislacyjne KE z dnia 28 czerwca 2023 r. dotyczące rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia cyfrowego euro oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie świadczenia usług związanych z cyfrowym euro przez dostawców usług płatniczych zarejestrowanych w państwach członkowskich, których walutą nie jest euro, zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1230.

Hurtowy CBDC

W I połowie 2025 r. kontynuowano prace analityczno-badawcze oraz testy pilotażowe dotyczące hurtowego CBDC z zastosowaniem technologii DLT i tokenizacji. W projektach weryfikowano przede wszystkim możliwość udostępnienia hurtowego CBDC do rozrachunku płatności międzybankowych oraz realizowanych na platformach DLT transakcji instrumentami finansowymi. Poinformowano o wynikach przeprowadzonych działań m.in. w strefie euro, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii i Brazylii.

EBC opublikował raport z wnioskami z prowadzonych w 2024 r. prac badawczych dotyczących możliwości wykorzystania technologii DLT do rozrachunku transakcji z rynków finansowych w pieniądzu banku centralnego. Od maja do listopada 2024 r. Eurosystem przetworzył w ramach testów ponad 200 transakcji o łącznej wartości 1,59 mld euro. W pracach badawczych uczestniczyły 64 podmioty (banki centralne, instytucje finansowe oraz operatorzy platform DLT). Zrealizowano ponad 50 scenariuszy obejmujących rozrachunek symulowanych transakcji w środowisku testowym i próbnym transakcji w warunkach rzeczywistych. Banki centralne Eurosystemu włączyły się także w eksperymenty techniczne, realizowane pod auspicjami BIS Innovation Hub w projekcie Meridian FX, których celem była weryfikacja rozrachunku transakcji walutowych w modelu PvP. Na podstawie wyników przeprowadzonych prac badawczych, Rada Prezesów EBC podjęła w czerwcu 2025 r. decyzję o udostępnieniu w krótkim okresie rozwiązania technicznego (Pontes), które umożliwiłoby rozrachunek w pieniądzu banku centralnego transakcji realizowanych na zewnętrznych platformach DLT⁷¹. Z kolei w długim okresie Eurosystem miałby opracować rozwiązanie (Appia), umożliwiające udostępnienie hurtowego CBDC do rozrachunku wysokokwotowych transakcji z rynków finansowych, także transgranicznych, na jednej współdzielonej lub wielu interoperacyjnych platformach DLT.

Bank Anglii poinformował o rozpoczęciu prac badawczych dotyczących rozrachunku płatności z użyciem hurtowego CBDC, który byłby emitowany w formie tokenów na zewnętrznej platformie DLT, niepodlegającej kontroli banku centralnego.

Po dokonaniu oceny efektów przeprowadzonych eksperymentów i próbnym transakcji w warunkach realnych, bank centralny Szwajcarii zdecydował o kontynuacji co najmniej do połowy 2027 r. testów pilotażowych z użyciem hurtowego CBDC, emitowanego na zewnętrznej platformie transakcyjnej i rozliczeniowej (SDX). Zdecydowano ponadto o rozszerzeniu zakresu testów prowadzonych w projekcie Helvetia o rozrachunek rzeczywistych transakcji stokenizowanymi aktywami z wykorzystaniem pieniądza rezerwowego banku centralnego, dostępnego na rachunkach w systemie RTGS.

W pierwszym etapie eksperymentów technicznych bank centralny Brazylii napotkał na problemy w efektywnym funkcjonowaniu platformy hurtowego CBDC (Drex). Zastosowanie

⁷¹ Na etapie pilotażu rozrachunek transakcji byłby dokonywany w systemie RTGS, natomiast po zintegrowaniu rozwiązania Pontes z usługami systemu TARGET mógłby się on odbywać w hurtowym CBDC na platformie DLT należącej do Eurosystemu.

zaawansowanej kryptografii (np. dowodu wiedzy zerowej) do ochrony prywatności stron transakcji utrudniało monitorowanie zgodności transakcji z obowiązującymi regulacjami i stanowiło przeszkodę w uruchamianiu przez system złożonych smart kontraktów, które umożliwiają automatyzację rozrachunku transakcji w modelu DvP.

7.4. Zagadnienia prawne

7.4.1. Krajowe i unijne akty prawne dotyczące funkcjonowania polskiego systemu płatniczego, które były przedmiotem prac w I półroczu 2025 r.

Ustawa o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług, ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw

Dnia 24 stycznia 2025 r. została uchwalona ustawa⁷² wprowadzająca przepis dotyczący rezygnacji z obowiązku zapewnienia integracji kas rejestrujących online z terminalami płatniczymi (przez uchylenie art. 19a ust. 3 w ustawie – *Prawo przedsiębiorców*⁷³). Przepis ten wszedł w życie 1 kwietnia 2025 r.

Pierwotnie wspomniany obowiązek miał być nałożony od 1 lipca 2022 r., ale jego wprowadzenie było kilkakrotnie odkładane z uwagi na problemy techniczne związane z zapewnieniem integracji używanych przez podatników kas rejestrujących z terminalami płatniczymi. Dla zapewnienia poprawy jakości danych z kas online i kontroli tych danych nałożono wówczas na agentów rozliczeniowych tymczasowy obowiązek comiesięcznego raportowania do Szefa KAS danych dotyczących transakcji płatniczych rejestrowanych przez akceptantów na kasach. Raportowanie takie jest alternatywą dla rozwiązania polegającego na integracji kas z terminalami. Ponadto zapewnia szerszy zakres danych, w tym m.in. dane z drukarek fiskalnych, które nie posiadają funkcjonalności pozwalającej na integrację z terminalem płatniczym. W związku z trudnościami technicznymi i szacowanymi istotnymi kosztami integracji kas z terminalami płatniczymi ustawodawca postanowił odstąpić od nakładania formalnoprawnego obowiązku ich integracji i bezterminowo utrzymać wspomniany obowiązek raportowania przez agentów rozliczeniowych.

Omawianą ustawą znowelizowano *Kodeks karny skarbowy*⁷⁴ przez objęcie karą grzywny czynów udaremniania lub utrudniania czynności kontrolnych w zakresie danych o transakcjach płatniczych akceptanta wykonywanych przy użyciu terminala płatniczego, oprogramowania lub systemu teleinformatycznego. Ustawa wprowadza również zmiany przepisów regulujących tajemnicę bankową, przez nałożenie na stałe obowiązku udzielania Szefowi KAS informacji

⁷² Ustawa z dnia 24 stycznia 2025 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług, ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 222).

⁷³ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

⁷⁴ Zmiana dotyczy art. 83 § 1 ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2024 r. poz. 628, z późn. zm.).

o transakcjach płatniczych akceptanta wykonywanych przy użyciu terminala płatniczego przez bank działający jako agent rozliczeniowy⁷⁵.

*Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w odniesieniu do poleceń przelewu natychmiastowego w euro (IPR)*⁷⁶

Rozporządzenie IPR weszło w życie 8 kwietnia 2024 r., ustanawiając wymogi prawne dla funkcjonowania natychmiastowych przelewów w euro⁷⁷, jak również – przez zmiany dyrektyw PSD2⁷⁸ i SFD⁷⁹ – stwarzając instytucjom płatniczym oraz instytucjom pieniądza elektronicznego możliwość ubiegania się o uczestnictwo w tzw. wyznaczonych systemach płatności⁸⁰, objętych regulacjami dyrektywy SFD.

W związku ze zmianą otoczenia regulacyjnego, dotyczącą uczestnictwa we wspomnianych systemach, w styczniu 2025 r. EBC wydał decyzję w sprawie dostępu niebędących bankami dostawców usług płatniczych do systemów płatności prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu i do rachunków w bankach centralnych⁸¹.

Zgodnie z pkt 3 preambuły do tej decyzji, banki centralne Eurosystemu powinny stosować zestaw niedyskryminacyjnych, obiektywnych i opartych na analizie ryzyka kryteriów, umożliwiających niebankowym dostawcom usług płatniczych bezpośredni dostęp do systemów płatności prowadzonych przez te banki. Art. 2 decyzji EBC określa warunki dostępu dla tych dostawców do prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu systemów płatności. Wspomniani dostawcy będą musieli m.in. zapewnić niezbędną infrastrukturę informatyczną i jej bezpieczeństwo, w tym

⁷⁵ Zmiana dotyczy art. 192a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2024 r., poz. 1646, z późn. zm.). Dotychczas obowiązek ten miał charakter czasowy, a ostatnio określonym terminem jego wypełniania był 15 kwietnia 2025 r.

⁷⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/886 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) nr 260/2012 i (UE) 2021/1230 oraz dyrektyw 98/26/WE i (UE) 2015/2366 w odniesieniu do poleceń przelewu natychmiastowego w euro (Dz.U. L, 2024/886, 19.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/886/oj>).

⁷⁷ Nowelizacja rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiającego wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (Dz.U. L 94 z 30.3.2012, s. 22, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/260/oj>), a także rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1230 z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie płatności transgranicznych w Unii (Dz.U. L 274 z 30.7.2021, s. 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1230/oj>).

⁷⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.U. L 337 z 23.12.2015, s. 35).

⁷⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 98/26/WE z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych (Dz.U. L 166 z 11.6.1998, s. 45).

⁸⁰ Do wyznaczonych systemów płatności (*designated payment systems*) zalicza się takie, które ze względu na swoje znaczenie zostały określone przez państwa członkowskie jako objęte zakresem stosowania dyrektywy SFD i zgłoszone do ESMA zgodnie z art. 10 ust. 1 SFD.

⁸¹ Decyzja EBC (UE) 2025/222 z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie dostępu dostawców usług płatniczych niebędących bankami do systemów płatności prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu i do rachunków w bankach centralnych (EBC/2025/2) (Dz.U. L, 2025/222, 6.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500222).

wdrożyć środki kontroli w celu ochrony swoich systemów przed nieuprawnionym dostępem, jak również przedstawić oświadczenie potwierdzające spełnienie warunków i procedur, określonych w przepisach prawa krajowego wprowadzających, odpowiednio, wymogi art. 35a ust. 1 dyrektywy PSD2 oraz art. 35a ust. 2 tej dyrektywy. Opisywana decyzja przewiduje, że środki pieniężne znajdujące się na wszystkich rachunkach danego niebankowego dostawcy usług płatniczych w danym systemie płatności obsługiwany przez bank centralny, w tym na rachunkach w systemie TARGET, na koniec dnia operacyjnego nie mogą przekraczać limitu maksymalnej kwoty dla tego systemu płatności. Szczegółowe zapisy regulują, jak obliczać wspomniany limit.

Dodatkowo decyzja EBC nie przewiduje możliwości oferowania niebankowym dostawcom usług płatniczych i dostawcom usług w zakresie kryptoaktywów rachunków przeznaczonych do ochrony środków użytkowników usług płatniczych w systemach płatności (*safeguarding*) obsługiwanych przez banki centralne Eurosystemu.

Przedmiotową decyzję EBC stosuje się od 9 kwietnia 2025 r. Pierwotnie przewidywała ona, że bank centralny Eurosystemu umożliwi niebankowym dostawcom usług płatniczych składanie wniosków o dostęp do systemu TARGET od 16 czerwca 2025 r., jednakże w kolejnej decyzji⁸² EBC zmienił ten termin na 6 października 2025 r. Jednocześnie, zgodnie z komunikatem EBC z 15 maja 2025 r.⁸³, termin wejścia w życie nowelizacji wytycznych dotyczących systemu TARGET przesunięto na październik 2025 r. Odroczenie tego terminu nie blokowało możliwości ubiegania się przez wspomniane podmioty o dostęp do innych niż system TARGET systemów płatności, obsługiwanych przez banki centralne w krajach, w których zmiany wprowadzone w dyrektywach PSD2 i SFD zostały zaimplementowane w prawie krajowym.

7.4.2. Projekty krajowych i unijnych aktów prawnych związanych z funkcjonowaniem polskiego systemu płatniczego przedstawione w I półroczu 2025 r.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw

Dnia 29 kwietnia 2025 r. skierowano do uzgodnień i konsultacji publicznych rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw⁸⁴. Ustawa została uchwalona 25 lipca 2025 r. i wejdzie w życie 29 listopada 2025 r.

Celem zmian wprowadzanych wspomnianym aktem prawnym jest uzyskanie przez banki (w tym banki spółdzielcze) oraz SKOK-i podstawy do pozyskania przez nie informacji bezpośrednio

⁸² Decyzja Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2025/1148 z dnia 2 czerwca 2025 r. zmieniająca decyzję (UE) 2025/222 w sprawie dostępu dostawców usług płatniczych niebędących bankami do systemów płatniczych prowadzonych przez banki centralne Eurosystemu i do rachunków w bankach centralnych (EBC/2025/2) (EBC/2025/18) (Dz.U. L, 2025/1148, 10.6.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202501148).

⁸³ Europejski Bank Centralny: [Amendments to TARGET Guideline postponed](#)

⁸⁴ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw <https://legislacja.gov.pl/projekt/12397352/katalog/13125074#13125074>

z rejestru PESEL o dacie zgonu ich klientów albo dacie znalezienia zwłok. Zmiany mają usprawnić zamykanie rachunków nieaktywnych, a także mogą przyczynić się do przyspieszenia uzyskania przez spadkobierców informacji o prowadzonych przez bank lub SKOK rachunkach. Powinno to zatem ograniczyć ryzyko wypłat tych środków z rachunków osób zmarłych na rzecz osób nieuprawnionych.

Powyższe rozwiązania są uregulowane w art. 59a ust. 6 i art. 59b ustawy – *Prawo bankowe* oraz w art. 13a ust. 6 i art. 13b ustawy o *spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*. Natomiast w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających wskazane zmiany wprowadzono w nowo dodanym art. 10da. W przepisie tym nakłada się także na banki spółdzielcze obowiązek wystąpienia o udostępnienie danych z rejestru PESEL w celu ustalenia, czy członek banku żyje (w przypadku 5-letniej bezczynności członka banku spółdzielczego związanej z udziałem członkowskim). Analogiczny obowiązek istnieje już w ustawie – *Prawo bankowe i ustawie o SKOK*. Odpowiednie zmiany zostały odzwierciedlone także w ustawie o *ewidencji ludności*.

Projekt rozporządzenia PE i Rady zmieniającego rozporządzenie CSDR⁸⁵ w odniesieniu do krótszego cyklu rozrachunkowego w Unii

Dnia 12 lutego 2025 r. KE opublikowała projekt rozporządzenia zakładający skrócenie z dwóch do jednego dnia roboczego cyklu rozrachunkowego dla realizowanych w systemach obrotu w UE transakcji papierami wartościowymi⁸⁶. W I półroczu 2025 r. w Radzie UE i PE trwały prace nad tym projektem. Rozporządzenie zostało przyjęte we wrześniu 2025 r.⁸⁷.

Zgodnie z przyjętym aktem prawnym krótszy cykl rozrachunkowy ma obowiązywać od 11 października 2027 r. Skrócenie cyklu rozrachunkowego do jednego dnia roboczego nie będzie miało zastosowania do transakcji finansujących, w których jako zabezpieczenie wykorzystywane są papiery wartościowe (*securities financing transactions*), tj. transakcji *repo*, *sell-buy-back* oraz pożyczek papierów wartościowych, pod warunkiem że z dokumentacji prawnej, na podstawie której są one zawierane, wynika, że w sensie prawnym każda z nich jest pojedynczą transakcją złożoną z dwóch operacji.

Na potrzebę skrócenia cyklu rozrachunkowego transakcji papierami wartościowymi wskazała ESMA w przygotowanym dla KE raporcie po przeglądzie rozporządzenia CSDR⁸⁸. Zmiana ta powinna przyczynić się do ograniczenia ryzyka kredytowego i uwolnienia u uczestników rynku

⁸⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych, zmieniające dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012 (Dz. Urz. UE L257 z 2014 r., s. 1, z późn. zm.).

⁸⁶ Projekt Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 909/2014 w odniesieniu do krótszego cyklu rozrachunku w Unii; [EUR-Lex - 52025PC0038 - EN - EUR-Lex](#)

⁸⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2025/2075 z dnia 8 października 2025 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 909/2014 w odniesieniu do krótszego cyklu rozrachunku w Unii (Dz. U. L, 2025/2075, 14.10.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2075/oj>).

⁸⁸ [Report, ESMA assessment of the shortening of the settlement cycle in the European Union](#)

płynnych środków, gdyż przełoży się na zmniejszenie depozytów zabezpieczających składanych w CCP w związku z rozliczaniem zawieranych w systemach obrotu transakcji papierami wartościowymi.

Ponadto skrócenie cyklu rozrachunkowego do jednego dnia roboczego pozwoli na dostosowanie UE do rynków, na których już obowiązuje standard rozrachunku T+1 (tj. USA, Chiny, Indie czy Kanada). Termin wprowadzenia tej zmiany w UE zostanie skoordynowany ze skróceniem cyklu rozrachunkowego na rynkach finansowych w Wielkiej Brytanii i Szwajcarii.

7.5. Działania w zakresie upowszechniania obrotu bezgotówkowego

Najważniejszą inicjatywą służącą popularyzacji płatności bezgotówkowych w Polsce jest *Program wsparcia obrotu bezgotówkowego*, koordynowany przez Fundację Polska Bezgotówkowa (FPB)⁸⁹. Program ten ma na celu upowszechnienie wśród konsumentów płatności bezgotówkowych przez rozwój sieci akceptacji tych płatności wspierany okresowym dofinansowaniem infrastruktury (terminali płatniczych) oraz obsługi płatności *on-line* dla przedsiębiorców i podmiotów sektora publicznego.

Od 1 stycznia 2025 r. obowiązują nowe zasady operacyjne *Programu wsparcia obrotu bezgotówkowego*⁹⁰, które, oprócz dofinansowania terminali płatniczych, po raz pierwszy umożliwiają udział w programie przedsiębiorcom prowadzącym sprzedaż w Internecie. Według nowych zasad operacyjnych programu, w ramach współpracy z podmiotami komercyjnymi, fundacja oferuje dofinansowanie nowego terminala płatniczego przez 12 miesięcy i do kwoty 100 tys. zł.⁹¹ Przedsiębiorca może otrzymać dofinansowanie jednego terminala oraz, pod warunkiem spełnienia określonych zasad, dodatkowego terminala aplikacyjnego. Podmioty prowadzące działalność w zakresie transportu osób (z wyłączeniem taksówek) i korzystający wyłącznie z terminali płatniczych mogą wystąpić o dofinansowanie do 20 takich urządzeń. W przypadku instalowania urządzeń vendingowych lub urządzeń parkingowych, liczba dofinansowanych samoobsługowych terminali płatniczych może wynieść do 50. Natomiast dla przedsiębiorców działających w branży e-commerce fundacja oferuje pokrycie kosztów opłat ponoszonych przez nich w związku z akceptacją instrumentów płatniczych bazujących na karcie

⁸⁹ Informacje o działalności Fundacji Polska Bezgotówkowa: <https://polskabezgotowkowa.pl/>

⁹⁰ Najnowsze wersje zasad operacyjnych dla poszczególnych adresatów *Programu wsparcia obrotu bezgotówkowego* (wersja 15.0). Dla akceptantów standardowych (przedsiębiorców): <https://polskabezgotowkowa.pl/dla-instytucji/pozostale-podmioty/>; dla akceptantów sektorowych (instytucji): <https://polskabezgotowkowa.pl/dla-instytucji/instytucje/>

⁹¹ *Program Wsparcia Obrotu Bezgotówkowego – Wyciąg dla Akceptantów standardowych. Wersja 15.0:* https://api.polskabezgotowkowa.pl/uploads/Wyciag_z_Zasad_Operacyjnych_15_0_dla_akceptantow_standardowych_w_terminalach_3de8609a21.pdf.

płatniczej przez 12 miesięcy i do kwoty 50 tys. zł⁹² dla jednego punktu akceptacji płatności *on-line*. W wyjątkowych sytuacjach Rada FPB może podjąć decyzję o wydłużeniu okresu dofinansowania powyżej 12 miesięcy. Ostatnim dniem przyjmowania zgłoszeń przedsiębiorstw do programu jest 31 grudnia 2028 r.

W I półroczu 2025 r. kontynuowano działania wspierające rozbudowę sieci akceptacji elektronicznych instrumentów płatniczych wśród przedsiębiorców. Według danych FPB, od uruchomienia omawianego programu do końca czerwca 2025 r. liczba umów na dofinansowanie terminali płatniczych dla tej grupy akceptantów płatności wyniosła 527,3 tys. (przyrost w I półroczu 2025 r. o 24,6 tys.), a liczba urządzeń nim objętych osiągnęła 688,9 tys. (wzrost o 26,1 tys.). W analizowanym okresie dokonano z użyciem tych terminali 248 mln transakcji o wartości 20,6 mld zł.

W programie FPB mogą uczestniczyć także instytucje administracji publicznej i urzędy samorządu terytorialnego każdego stopnia, a także podmioty przez nie utworzone i kontrolowane, które nie są przedsiębiorstwami państwowymi lub spółkami prawa handlowego, takie jak zakłady i jednostki budżetowe, instytucje kultury i służby zdrowia.⁹³ Mogą one uzyskać finansowanie na pokrycie kosztów m.in. instalacji terminali, ich obsługi, serwisowania oraz obsługi transakcji bezgotówkowych w liczbie odpowiadającej liczbie punktów kasowych działających w danej jednostce. W okresie od 1 września 2018 r., tj. od momentu rozszerzenia programu o podmioty sektora publicznego⁹⁴, do końca czerwca 2025 r. przystąpiło do niego 3 310 jednostek administracji publicznej, w których zainstalowano łącznie 17 547 terminali. W I półroczu 2025 r. przybyło 321 nowych akceptantów i udostępniono 1 551 nowych urządzeń dla tej grupy podmiotów. W tym okresie z użyciem terminali objętych programem w sektorze publicznym dokonano 6,0 mln transakcji o wartości 1 349,0 mln zł. Dodatkowo, zgodnie z nowymi zasadami operacyjnymi programu obowiązującymi od 1 stycznia 2025 r., podmioty sektora publicznego, które posiadają punkty płatności *on-line* lub umożliwiają dokonanie płatności przez aplikację mObywatel, mogą ubiegać się o pokrycie przez fundację kosztów opłat związanych z przyjmowaniem za ich pośrednictwem płatności z użyciem instrumentów bazujących na karcie płatniczej.

W analizowanym półroczu FPB dofinansowała 24,0 tys. nowych urządzeń samoobsługowych (terminali w telefonie i terminali sezonowych) z funkcją przyjmowania płatności bezgotówkowych. Poza tym dofinansowano urządzenia samoobsługowe, takie jak: moduły płatnicze dla stacji doładowywania samochodów elektrycznych, urządzeń samoobsługowych

⁹² Program Wsparcia Obrotu Bezgotówkowego – Wyciąg dla Akceptantów standardowych w kanale eCommerce. Wersja 15.0: https://api.polskabezgotowkowa.pl/uploads/Wyciąg_z_Zasad_Operacyjnych_15_0_dla_akceptantow_standardowych_w_kanale_e_Commerce_72ad2b6d99.pdf.

⁹³ Program Wsparcia Obrotu Bezgotówkowego – Wyciąg dla Akceptantów sektorowych. Wersja 14.0: https://api.polskabezgotowkowa.pl/uploads/Wyciąg_dla_Akceptanta_sektorowego_PWOB_wersja_14_0_aa9847a014.pdf

⁹⁴ Od kwietnia 2017 r. do sierpnia 2018 r. podmioty sektora publicznego mogły uczestniczyć w *Programie upowszechniania płatności bezgotówkowych w jednostkach administracji publicznej*, realizowanym przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii oraz KIR S.A.

instalowanych we współpracy z samorządem (np. toalety publiczne) oraz urządzenia płatnicze w maszynach samoobsługowych. Ponadto, wraz z Ministerstwem Cyfryzacji, Centralnym Ośrodkiem Informatyki, BGK oraz samorządami, fundacja kontynuowała prace nad uruchomieniem płatności z użyciem kart w aplikacji mObywatel oraz udostępnieniem tej metody płatności mieszkańcom niektórych samorządów. Według stanu na koniec I półrocza 2025 r., umowę na obsługę płatności z użyciem kart płatniczych zawarło 71 samorządów.

Fundacja, we współpracy z uczestnikami rynku, realizowała prace związane z udostępnieniem płatności w międzynarodowym standardzie *Click to Pay* przez kolejne krajowe podmioty obsługujące płatności w Internecie. W marcu 2025 r. FPB wspierała Ministerstwo Finansów oraz Krajową Administrację Skarbową w uruchomieniu płatności kartowych na platformie eUrząd Skarbowy i kontynuowała prace nad projektem uruchomienia płatności bezgotówkowych w Krajowym Systemie eFaktur (KSeF).

Ponadto, w analizowanym półroczu FPB prowadziła działania popularyzujące usługę *cash back* i wykorzystanie terminali w telefonie (aplikacja SoftPOS). W ramach działalności badawczej fundacja zleciła m.in. przeprowadzenie siódmej edycji ogólnopolskiego badania konsumenckiego *Zwyczajne płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce* oraz opracowanie *Mapy przyszłości płatności* zawierającej krótko- i długoterminowe prognozy zmian na rynku płatniczym. Wspierała także analizy dotyczące znajomości usługi *cash back*, praktyk napiwkowych w Polsce i ograniczeń wynikających z szarej strefy. Realizując działania edukacyjne FPB m.in. dofinansowała projekt *We did it in Poland*, mający na celu upowszechnianie w Europie wiedzy o dokonaniach polskich instytucji.

7.6. Działania na rzecz ograniczenia wykluczenia finansowego

Krajowy sektor bankowy podejmuje działania, których celem jest zapewnienie odpowiedniej jakości obsługi bankowej klientów, także osób ze szczególnymi potrzebami. Działania te skoncentrowane są na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i finansowemu tych osób. Koordynacją podejmowanych inicjatyw zajmuje się działająca przy ZBP Grupa robocza ds. dostępności usług bankowych.

W analizowanym okresie aktywność grupy koncentrowała się na przygotowaniach banków do wypełnienia wymogów wynikających z *dyrektywy w sprawie wymogów dostępności produktów i usług* (EAA)⁹⁵ oraz z wprowadzającej ją do krajowego porządku prawnego *ustawy o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze*⁹⁶. Przepisy te określają rozwiązania dotyczące infrastruktury dostawców usług płatniczych oraz stosowanych

⁹⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz. Urz. UE L 151/70 z 7.6.2019, s. 70-115).

⁹⁶ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (Dz. U. z 2024 r. poz. 731).

przez nich procesów. Implementacja tych rozwiązań ma zapewnić możliwie najszerszą dostępność usług finansowych dla wszystkich zainteresowanych. Ponadto w omawianym okresie wypracowano wewnętrzne, sektorowe wytyczne dotyczące informacji o dostępności usług bankowości detalicznej oraz dostępności architektonicznej, a także rozpatrywania skarg na brak dostępności.

W I półroczu 2025 r. Grupa robocza ds. dostępności usług bankowych we współpracy z Grupą roboczą ds. prostej komunikacji bankowej kontynuowały prace nad *Porozumieniem w sprawie standardu zrozumiałości języka w usługach bankowości detalicznej*. Częścią tego porozumienia ma być standard prostego języka opracowany przez ekspertów z polskich ośrodków naukowych specjalizujących się w jego upraszczaniu.

7.7. Działania na rzecz SEPA

Paneuropejskie polecenie przelewu w euro – SEPA Credit Transfer (SCT)

Na koniec czerwca 2025 r.⁹⁷ uczestnikami podstawowego schematu polecenia przelewu SEPA było 23 polskich dostawców usług płatniczych, a uczestnikami schematu natychmiastowego polecenia przelewu SEPA (SCT Inst) trzech dostawców usług płatniczych. NBP był bankiem rozliczeniowym w obsłudze SCT dla 17 banków, które podpisały z bankiem centralnym umowę w sprawie uczestnictwa pośredniego w systemie STEP2-T. Przelewy transgraniczne SCT obsługiwane przez te banki są przekazywane do EBA Clearing, będącej operatorem tego systemu, przy wykorzystaniu systemu Euro Elixir organizowanego przez KIR S.A. Rozrachunek płatności z systemu STEP2-T (usługa SCT) następuje w systemie TARGET.

W maju 2025 r. w systemie STEP2-T, w ramach pakietu usług z narzędziami służącymi ocenie ryzyka oszustw i anomalii, udostępniono nową wersję rozwiązania służącego weryfikacji odbiorcy płatności (VOP)⁹⁸. Ponadto ofertę usług VOP w systemie STEP2-T rozszerzono o nowe opcje przeprowadzania weryfikacji odbiorcy płatności oraz o nowe sposoby przygotowania odpowiedzi na zapytania weryfikacyjne. Rozwiązania te pozwolą dostawcom usług płatniczych ze strefy euro spełnić obowiązki związane z weryfikacją odbiorcy płatności w euro, nałożone na nich rozporządzeniem IPR⁹⁹ od 9 października 2025 r.

Dzięki współpracy KIR S.A. z izbami rozliczeniowymi w ramach European Automated Clearing House Association uczestnicy systemu Euro Elixir mają możliwość realizacji poleceń przelewu

⁹⁷ Zgodnie z listą podmiotów, dla których termin zgłaszania się do European Payments Council wyznaczono na 23 maja 2025 r. (z pierwszym dniem operacyjnym 7 lipca 2025 r.): [List of payment service providers who can make and receive SEPA transactions | European Payments Council](#)

Lista uczestników poszczególnych schematów: [EPC164-25 v1.0 Overview scheme adherence 2025-06-13.pdf](#)

⁹⁸ [Informacja prasowa EBA Clearing z 22 maja 2025 r.](#)

⁹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2024/886 z dnia 13 marca 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) nr 260/2012 i (UE) 2021/1230 oraz dyrektyw 98/26/WE i (UE) 2015/2366 w odniesieniu do poleceń przelewu natychmiastowego w euro (Dz. U. L, 2024/886, 19.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/886/oj>).

w euro do wybranych krajów bez konieczności pośrednictwa systemu STEP2-T. Według stanu na koniec czerwca 2025 r. KIR S.A. wymieniała w ten sposób takie polecenia przelewu z trzema izbami partnerskimi, tj. equensWorldline NV (Holandia i Niemcy), Iberpay (Hiszpania) i Borica Bankservice AD (Bułgaria).

Z danych przekazanych przez dostawców usług płatniczych wynika, że w I półroczu 2025 r. zrealizowano 32,4 mln poleceń przelewu w standardzie SEPA (6,6 mln zleceń krajowych, 8,3 mln transgranicznych wysyłanych i 17,6 mln otrzymanych) o wartości 272,6 mld euro. W porównaniu z poprzednim półroczem liczba i wartość tych transakcji wzrosły o, odpowiednio, 1,25% i 2,56%.

Paneuropejskie polecenie zapłaty w euro – SEPA Direct Debit (SDD)

Na koniec czerwca 2025 r. bezpośrednimi uczestnikami w schemacie podstawowym SEPA Direct Debit, tj. dla płatności pomiędzy osobami fizycznymi a przedsiębiorcami na obszarze SEPA, były cztery polskie banki, a w schemacie SEPA Direct Debit dla przedsiębiorców (B2B) – trzy banki, bez zmian względem końca grudnia 2024 r. Skala wykorzystania tego instrumentu w Polsce była niewielka.

8. Wyniki wybranych badań i analiz w zakresie systemu płatniczego

8.1. Zwyczaje płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce: badanie konsumenckie 2024

Celem badania *Zwyczaje płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce: badanie konsumenckie*, przeprowadzanego corocznie w latach 2018-2024 w ramach programu badawczego Fundacji Polska Bezgotówkowa, jest zbadanie wpływu rosnącego zasięgu akceptacji kart płatniczych na zmianę postrzegania ich użyteczności oraz zwyczajów płatniczych konsumentów¹⁰⁰. Jeszcze w 2018 r. 57% płatności detalicznych w stacjonarnych punktach handlowo-usługowych realizowano gotówką. W 2020 r., po wybuchu pandemii COVID-19, po raz pierwszy odnotowano w Polsce przewagę płatności bezgotówkowych (54%). W kolejnych latach następował dalszy wzrost wykorzystania instrumentów bezgotówkowych.

Wyniki badania zrealizowanego w 2024 r. potwierdziły dalszy rozwój płatności bezgotówkowych w Polsce oraz rosnącą skłonność konsumentów do korzystania z bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Według odpowiedzi udzielonych przez ankietowanych, udział płatności bezgotówkowych w liczbie transakcji płatniczych zrealizowanych w 2024 r. wzrósł o 4 pkt. procentowe w porównaniu z wynikami badania przeprowadzonego w 2023 r. i osiągnął historycznie najwyższy poziom – 69%. Do dokonania płatności uczestnicy badania wykorzystywali: karty płatnicze (41%), gotówkę (31%), mobilne płatności zbliżeniowe wykonane telefonem z modułem NFC (18%), funkcjonalności BLIK (4%), przelewy (2%), a także aplikacje mobilne (np. wybranych sklepów, do płacenia za bilety i parkowanie, do zamawiania i płacenia za taksówki) i inne metody (4%). Wyniki omawianej edycji badania wskazują na dynamiczny rozwój płatności mobilnych realizowanych z użyciem telefonów z technologią NFC oraz funkcjonalności BLIK.

Zwyczaje płatnicze Polaków różnią się w zależności od ich wieku, wykształcenia oraz miejsca zamieszkania. Osoby starsze, o niższym wykształceniu, mieszkające na wsi oraz w mniejszych miejscowościach najmniej chętnie korzystają z bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Jest to związane m.in. z poziomem ubankowienia dorosłych Polaków, tj. posiadaniem i korzystaniem przez nich z rachunku bankowego. W 2024 r. takie rachunki posiadało 88% dorosłych Polaków i wskaźnik ten był nieznacznie większy niż w 2018 r. (84%). Oznacza to, że nadal dość liczna grupa Polaków nie posiadała rachunku bankowego, w tym przede wszystkim osoby w wieku 55-64 lata (wskaźnik posiadania 83%) i w wieku 65-75 lat (81%). Jednocześnie w latach 2018-2024

¹⁰⁰ Badanie zostało zaprojektowane przez firmę POLASIK Research i przeprowadzone na reprezentatywnej grupie dorosłych Polaków metodą wywiadów telefonicznych (CATI) we współpracy z agencją badawczą Minds & Roses na zlecenie Fundacji Polska Bezgotówkowa.

odnotowano wyraźne zwiększenie wskazań respondentów dotyczących korzystania z mobilnych instrumentów płatniczych, takich jak płatności oferowane w systemie i schemacie BLIK (wzrost z 15% do 55%), zbliżeniowe płatności mobilne telefonem z modułem NFC (wzrost z 10% do 35%) oraz z aplikacji mobilnej banku (wzrost z 31% do 64%). Te metody płatności cieszą się dużym zainteresowaniem, zwłaszcza wśród konsumentów w wieku do 39 lat.

Uczestnicy badania zostali poproszeni o ocenę sieci akceptacji kart płatniczych, czyli możliwości płacenia bezgotówkowo, w 19 branżach handlowych i usługowych. Na tej podstawie opracowano tzw. wskaźnik pewności akceptacji¹⁰¹. Z odpowiedzi respondentów wynika, że supermarkety, drogerie i apteki, stacje paliw, sklepy RTV/AGD oraz sklepy z meblami i materiałami budowlanymi są postrzegane jako miejsca, w których niemal na pewno możliwe jest płacenie w formie bezgotówkowej (wartość wskaźnika przekracza 90%). W porównaniu z 2018 r. wskaźnik ten wzrósł we wszystkich branżach, także dla kategorii usługi w domu, w przypadku której jest on nadal najmniejszy (35%). Natomiast największe wzrosty odnotowano w przypadku automatów sprzedażowych (o 31 pkt. procentowych), usług medycznych (o 30 pkt. procentowych) oraz opłat za parkowanie i przejazd autostradą (o 30 pkt. procentowych). Wciąż jednak w części branż usługowych występują luki w akceptacji płatności kartami płatniczymi.

Na podstawie zebranych odpowiedzi dokonano pogrupowania konsumentów ze względu na skalę możliwości i rzeczywistego wykorzystania bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Oszacowano, że wśród dorosłych konsumentów w Polsce:

- 20% płaci prawie wyłącznie bezgotówkowo (maksymalnie 5% transakcji w ciągu roku wykonuje gotówką) i grupa ta zmniejszyła się o 2 pkt. procentowe w porównaniu z 2023 r.,
- 48% to osoby płacące głównie bezgotówkowo (nie więcej niż 95% i nie mniej niż 50% transakcji realizowanych bezgotówkowo), zaś w roku poprzedzającym grupa ta stanowiła 44% badanych,
- 14% korzysta z bezgotówkowych instrumentów płatniczych, ale w mniejszym stopniu niż z gotówki (do 50% transakcji dokonanych bezgotówkowo) i udział ten nie zmienił się w porównaniu z 2023 r.,
- 8% to osoby płacące tylko gotówką, ale posiadające rachunek bankowy (ROR) – tyle samo, co w roku poprzedzającym,
- 10% to osoby nieubankowane, czyli nieposiadające rachunku bankowego (ROR) i płacące tylko gotówką. Udział tej grupy w liczbie badanych zmniejszył się o 2 pkt. procentowe wobec 2023 r.

W wynikach badania z 2018 r. udziały te wynosiły, odpowiednio, 5%, 36%, 20%, 23% oraz 15%. Potwierdza to znaczące zwiększenie wykorzystania przez konsumentów bezgotówkowych instrumentów płatniczych w okresie trwania projektu badawczego.

Respondenci wyrazili także swoje opinie na temat cech poszczególnych metod płatności, które mogą mieć bezpośredni wpływ na preferencje dotyczące wyboru danej metody. Ocenie poddano: wygodę, szybkość użycia, bezpieczeństwo instrumentów płatniczych oraz poczucie kontroli nad

¹⁰¹ Jest on rozumiany jako ocena, według pięciopunktowej skali, w odniesieniu do stwierdzenia: „prawie wszędzie lub w większości punktów można płacić kartami tam, gdzie robię zakupy w mojej okolicy”.

finansami osobistymi. Bezgotówkowe metody płatności w latach 2018-2024 były trwale pozytywnie postrzegane przez zdecydowaną większość konsumentów pod względem szybkości, wygody i bezpieczeństwa, przy czym w 2024 r. odnotowano istotny wzrost pozytywnych ocen wszystkich cech dla płatności zbliżeniowej telefonem z modułem NFC i płatności z wykorzystaniem funkcjonalności BLIK. Natomiast poczucie kontroli nad finansami domowymi, w ocenie uczestników badania, nadal znacznie lepiej zapewniała gotówka. W 2024 r. była ona również nieco lepiej postrzegana pod względem bezpieczeństwa niż bezgotówkowe metody płatności.

8.2. Analiza opłat i prowizji związanych z korzystaniem z rachunku płatniczego w Polsce (wg danych na dzień 31 grudnia 2024 r.)

Analiza opłat i prowizji związanych z korzystaniem z rachunku płatniczego w Polsce (wg danych na dzień 31 grudnia 2024 r.) to cykliczny materiał przygotowywany przez NBP, który porównuje ceny w ofertach dostawców usług płatniczych. Zawiera on informacje o strukturze i zmianach cen za korzystanie z rachunku płatniczego i wydanej do niego karty płatniczej oraz za usługi powiązane z nimi, oferowane osobom fizycznym (w ofercie standardowej, bankowości osobistej i bankowości prywatnej), mikroprzedsiębiorstwom oraz małym i średnim przedsiębiorstwom. Materiał został przygotowany na podstawie danych pozyskanych z cenników dostawców usług płatniczych, obowiązujących na koniec 2024 r. W analizie szczegółowo opisano zmiany średnich opłat i prowizji za prowadzenie rachunku płatniczego oraz za obsługę wydanej do niego karty płatniczej, jak również usług z nimi powiązanych, w przypadku których wzrost średniej ceny, w porównaniu z końcem 2023 r., był większy niż wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych za 2024 r. (4,7%). W przypadku każdej grupy klientów opisano także po trzy usługi, dla których odnotowano największe spadki średniej ceny.

Z analizy wynika, że dostawcy usług płatniczych kontynuowali działania w celu upowszechnienia zdalnych kanałów dystrybucji usług płatniczych. Przekładały się one m.in. na prowadzoną przez nich politykę opłat i prowizji. Na koniec 2024 r. nadal korzystniejsze cenowo były oferty kierowane do użytkowników aktywnie korzystających ze zdalnych kanałów dostępu do usług płatniczych (bankowości internetowej i mobilnej).

W 2024 r. wzrosły średnie opłaty za prowadzenie rachunku płatniczego we wszystkich analizowanych ofertach dla osób fizycznych, a mediany tych opłat pozostały bez zmian w porównaniu z końcem 2023 r. Jednocześnie odnotowano obniżenie średniej opłaty za obsługę karty płatniczej wydanej do rachunku w ofercie standardowej i bankowości osobistej. W przypadku ofert przeznaczonych dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP zwiększyła się średnia opłata za prowadzenie rachunku bieżącego. Mediana opłat nie zmieniła się w ofercie dla mikroprzedsiębiorstw, natomiast wzrosła w ofercie dla MŚP. Z kolei średnia opłata za obsługę karty płatniczej dla mikroprzedsiębiorstw nieznacznie wzrosła (o 1,59%), a dla MŚP zmniejszyła się (o 2,48%).

Jednocześnie w analizowanym okresie dostawcy usług płatniczych dokonali we wspomnianych ofertach istotnych zmian opłat i prowizji za wiele usług powiązanych z rachunkiem płatniczym i wydaną do niego kartą. Liczba tych usług, dla których średnie ceny wzrosły, była (z wyjątkiem oferty bankowości osobistej i prywatnej) wyraźnie większa niż liczba usług, dla których średnie ceny spadły. W przypadku wielu usług powiązanych odnotowane podwyżki średnich opłat i prowizji były, na koniec 2024 r. istotnie większe względem końca 2023 r. niż wskaźnik inflacji dla towarów i usług konsumpcyjnych za 2024 r. (4,7%). W analizowanych ofertach, z wyjątkiem oferty bankowości osobistej i prywatnej, średnie opłaty i prowizje za większość usług powiązanych realizowanych w placówkach stacjonarnych były istotnie większe niż w roku poprzedzającym.

W ofertach dla osób fizycznych, średnie i mediany opłat za prowadzenie rachunku płatniczego na koniec 2024 r. wyniosły odpowiednio: w ofercie standardowej – 6,15 zł (wzrost o 0,39 zł w porównaniu z końcem 2023 r.) oraz 5 zł (bez zmian); w ofercie bankowości osobistej – 53,31 zł (wzrost o 1,52 zł) i 49,25 zł (bez zmian), a w ofercie bankowości prywatnej – 198,57 zł (wzrost o 7,14 zł) i 150 zł (bez zmian). Średnie i mediany opłat za obsługę karty płatniczej wydanej do rachunku kształtowały się następująco: w ofercie standardowej – 5,31 zł (spadek o 0,05 zł w porównaniu z końcem 2023 r.) i 5 zł (bez zmian), w ofercie bankowości osobistej – 0 zł (spadek o 0,56 zł) i 0 zł (bez zmian), a w ofercie bankowości prywatnej – 1,11 zł i 0 zł (takie same, jak rok wcześniej).

W ofertach dla mikroprzedsiębiorstw na koniec 2024 r. średnia opłata za prowadzenie rachunku kształtowała się na poziomie 26,66 zł i była większa o 0,72 zł w porównaniu z końcem 2023 r., mediana nie zmieniła się i wyniosła 20 zł. Z kolei średnia opłata za obsługę karty płatniczej wydanej do rachunku osiągnęła 5,75 zł (wzrost o 0,09 zł w porównaniu z końcem 2023 r.), a mediana 7 zł (bez zmian).

W ofertach dla małych i średnich przedsiębiorstw średnia opłata za prowadzenie rachunku bieżącego zwiększyła się do 58,4 zł (o 2,79 zł), a mediana 40 zł (wzrost o 1 zł). Natomiast średnia opłata oraz mediana za obsługę karty płatniczej wydanej do rachunku bieżącego wynosiły na koniec 2024 r. odpowiednio 5,51 zł (spadek o 0,14 zł) i 6 zł (bez zmian).

Wykaz stosowanych skrótów

- AISP – *account information service provider*, dostawca świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku
- AML – *Anti-Money Laundering* – przeciwdziałanie praniu pieniędzy
- ASO – alternatywny system obrotu
- A2A – *application-to-application*
- BFG – Bankowy Fundusz Gwarancyjny
- BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego
- BondSpot – BondSpot S.A.
- BUP – biuro usług płatniczych
- CCP – *central counterparty*, kontrahent centralny
- CNP – *card not present* – transakcja płatnicza bez fizycznego udziału karty
- CSDR – Central Securities Depositories Regulation
- DORA – Digital Operational Resilience Act (Rozporządzenie o Operacyjnej Odporności Cyfrowej)
- EAA – European Accessibility Act (Europejski Akt o Dostępności)
- EBC – Europejski Bank Centralny
- EBI – Europejski Bank Inwestycyjny
- EMIR - European Market Infrastructure Regulation
- EOG – Europejski Obszar Gospodarczy
- ETC – *exchange traded commodity*
- ETF – *exchange traded fund*
- FRA – *forward rate agreement*
- GPW S.A.– Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
- Internet/MO/TO – transakcja płatnicza dokonana przy zamówieniu internetowym (*internet order*), zamówieniu pocztowym (*mail order*) lub zamówieniu telefonicznym (*telephone order*)
- IPR – Instant Payments Regulation
- IRGiT S.A. – Izba Rozliczeniowa Giełd Towarowych S.A.
- IRS – *interest rate swap*
- ISO – International Organization for Standardization (Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna)
- ISO 20022 – nowy standard komunikatów płatniczych, zgodny z międzynarodową normą ISO 20022 bazujący na strukturze XML (*eXtensible Mark-up Language*)
- KAS – Krajowa Administracja Skarbowa
- KDPW_CCP S.A. – izba rozliczeniowa prowadząca działalność w zakresie rozliczania transakcji zawieranych na krajowym rynku finansowym, posiadająca status partnera centralnego (CCP)
- KDPW S.A. – Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
- KE - Komisja Europejska

- KIP – krajowa instytucja płatnicza
- KIR S.A. – Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.
- KNF – Komisja Nadzoru Finansowego
- KSKOK – Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa
- KSR - Krajowy System Rozliczeń
- LEI – Legal Entity Identifier
- MIP – mała instytucja płatnicza
- MO/TO – *mail order & telephone order* – transakcje płatnicze zdalne, dokonywane bez fizycznego użycia karty płatniczej
- NBP – Narodowy Bank Polski
- NFC – *near field communication* - komunikacja bliskiego zasięgu
- OIS – *overnight index swap*
- OTC – *over-the-counter*
- PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności
- PIN – (*personal identification number*) - osobisty numer identyfikacyjny
- PSD2 – Payment Services Directive 2
- PSP S.A. – Polski Standard Płatności S.A.
- P2P – *peer – to – peer* – transakcje między dwiema osobami fizycznymi
- SCA – *strong customer authentication* – silne uwierzytelnianie klienta
- SCT Inst – SEPA Instant Credit Transfer – polecenie przelewu natychmiastowego SEPA
- SCT – SEPA Credit Transfer – polecenie przelewu w schemacie SEPA
- SDD – SEPA Direct Debit – polecenie zapłaty w schemacie SEPA
- SEPA - Single Euro Payments Area – jednolity obszar płatności w euro
- SFD – Settlement Finality Directive
- SKOK – Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa
- STIR – system teleinformatyczny izby rozliczeniowej
- TARGET – Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer System – europejski zautomatyzowany błyskawiczny system rozrachunku brutto płatności w czasie rzeczywistym w pieniądzu banku centralnego
- TARGET-NBP – polski komponent systemu TARGET
- TARGET2– Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer System – europejski zautomatyzowany system rozrachunku brutto płatności w czasie rzeczywistym w pieniądzu banku centralnego
- TARGET2-NBP – polski komponent systemu TARGET2, funkcjonujący do 19 marca 2023 r.
- TBSP – Treasury BondSpot Poland
- TIPS – TARGET Instant Payment Settlement – jedna z trzech usług w ramach systemu TARGET, służąca do rozrachunku płatności natychmiastowych w trybie 24/7/365
- T2S – TARGET2-Securities – jedna z trzech usług w ramach systemu TARGET, służąca do rozrachunku transakcji, których przedmiotem są papiery wartościowe
- UE – Unia Europejska

- U2A – *user-to-application*
- WIBOR – Warsaw Interbank Offer Rate
- VOP – Verification of Payee – usługa weryfikacji odbiorcy płatności
- ZBP – Związek Banków Polskich

nbp.pl

